

EQVITIS POL

7 E 30

Prophetia S. Hildegardis Broscii J. xv.
Fol. 455.

Salvatores nominantur. ab Equite fol. 4.

1626
Ioannis Broscii Curzelomensis
Medicini Doctoris ordinarii
Astrologi. post mortem ipsius
Bibliotheca maioris Collegii in
Academia Cracoviensi. rogat
autem ut omnia quae hic inser-
ta sunt, integre ad posteritatem
conseruentur alioquin unitatem hanc

Destruenti anathema
Conseruanti benedictio.

intellectus
iudicat
veritatem

IX. 10. 1.

Contactus.

ad punctum

Vulgaris hic oculus caligabit diffidens plurimum.
Procul este prophanus.

inter 9 et 10 reperitur Proca Dawidowa Zahyrenii Calisy impri-
 sa ubi locy non exprimitur, scriptum matheum ab ipis legibus confectum
 sub nomine Zahyrenii 150 conferente evangelizans. omni animi quod in 150

continebantur ego audire ex ore Frederici sedentem
 legitur. gauderunt et alii. Zahyrenii vero pinguis
 Anonius studuit utque Bursum consueverunt nullo modo
 Contorta in hoc volumine scire potuit alio, quam
 ex relatione iustitiae

- 1 Equitibus Poloni actio in iustitias prima
- 2 Spongia contra Equitum Russi
- 3 Actio Arnaldi in Parlamento Parisiensi
- 4 Pappaverati de rudiculis
- 5 Actio Pauli quinta pro Republica Veneta Oratio
- 6 Grana deliberatio de compensando emendo coram legibus
- 7 Opponit na hdykut ppaucio legum ^{Lucia} ^{Murga}
- 8 Responsio ad representationem legum
- 9 De Ignatio Corneo Zahyrenii Calisyensis
- 10 ^{Proca Dawidowa Zahyrenii} Objatawani ppaucio legum ^{Lucia} ^{Murga}
- 11 Tarcza obrony ppaucio procy
- 12 Vindicta adversus Zahyrenii
- 13 Computatio concilii Zahyrenii
- 14 Eiusdem Bonaest. stylo divissimo
- 15 Grati, ppyuntay, Consens.
- 16 Epistola eucypata ad quendam
- 17 Ad senatorem Regni Poloniam scripta L. L. L.
- 18 Wiosk Stahyrenii Lyonse. Xaveray obray.
 Destruentia unaldama
 Conferentia benedictio.

hag. D. iam
 offeram ad or
 nantium.

Ivan. Manana Hispania Imperator sicut in
Antiquis temporibus qui ex Monachis Episcopos ac summi
Pontifices exhiberent numerare vix licet, restat etiam
vires aut alterum eorum non tam esse integrum
quam multis antibus ambrosios ecclesias esse profectus
confidendum. Vnde hinc aliud caput.

pedagog

30. 1-19

raris

Cism. 5. 2. 2. - 5. 1. 1. 0

Pedag. pol. 202-220.

XIX. d. 24.

S P O N G I A
 Q V A
 A B S T E R G V N T V R
 C O N V I T I A E T
 M A L E D I C T A
 E Q V I T I S P O L O N I
 C O N T R A
 I E S V I T A S .

Anagramma Authoris.

Sanis recta falus.

STanis Recta falus

C R A C O V I Æ
 Typis Andrea Petricouij. Anno Do-
 mini, M. D. X C.

250 N. G. L.

AND

271 G. V. S. L.

FOR THE YEAR

1852

OF THE

COMMISSIONERS

OF THE LANDS

Printed and Published by

W. H. B. & Co.

NEW YORK

1852

Price 25 Cts.

SANIS RECTA SALVS

*stumpans Reson Italy est in scriptis
in prima ledaba ubi
tamen non*

S P O N G I A;

Q V A

ABSTERGUNTUR CONVITIA,

ET MALEDICTA,

EQUITIS POLONI

CONTRA IESUITAS.

*ut explic
hinc. Non
dum bene equi
uunt in quibus
Rasius. Carbo
qui nunc sunt ab
sunt ab hys quos
describit.*

THEVS SIS, AN IVDAEVS, HAE
reticus, an Schismaticus, ater an albus, Ie-
sumastyx procacissime, ignoro: Catho-
licum esse non credo: Christianum vix pu-
to; Iuuenem, quem simulas, eumq; leuissimum, nuga-
cissimum, maledicentissimum, ventosissimum concedo.
& hoc ipso nomine non verborum; sed virgarum flagel-
lis dignissimum statuo. ita nil maturum, nil meditatum,
nil sobrium, nil ingenuo dignum, nil veritati consen-
taneum; sed omnia singulari stultitia, & inhumanitate
oblita, conuitijs & maledictis facta; nec solum vestigia;
sed ipsa falsitatis, rebellionis & seditionis cubilia, in ea,
quam contra Iesuitas suscepisti actione perspicio. In
qua si quam voluptatem maledicendo concepisti; dabo
operam vt verum audiendo amittas. Sed tuam, o pa-
tria charissima, miserrimam faciem prius deplorabo, in
qua CHRISTI iste nescio quis perduellis, audacia pro
sapientia armatus, libertateq; tua & indulgentia abusus,
iuuenilem suam ferociam, videri vult consilium, & tan-
quam è caelo delapsus, in subsellia Senatorum inuolat:
consulendi decernendiq; parres vsurpat: manum ama-
torijs leuitatibus scdatam, ad Reipub: moderationem
admouet: & qui tacere nunquam adhuc didicit, loqui in
conspectu Magnatum, legesq; Draconicas, libertati no-
stræ repu-

stræ repugnantes figere, tanquam in Megeræ pixide calamum intingens, non erubescit. Homo; quem ob ætatis imbecillitatem, censoriam istam virgulam, eorum quos docendos & monendos suscepit, intelligentissimorum virorum auctoritati submittere, & in Academico adhuc puluere, aut in Grammaticorum scholis, sub magistri ferula sedere, lateretq; oportebat. Quam adolescentis audaciam cum plenâ fraudis, plenam periculi, summa cum patriæ turpitudine coniunctam, & omnium in vtraq; Reipub: sententijs damnatam atq; reprobam ostendero; vim ingentem mendaciorum, quæ iste ad insaniam effudit, calumniarumq; acerbiter, quibus actionem suam infarsit, breuissima oratione refutabo. Non tamen agam summo iure, nec omnibus vestigijs, omnes calumnias persequar: eligam ea quæ maximè excellent, & in quibus videre possitis omnes istius inesse culpas maximas, Hæresis, perfidiæ, dementia, contumeliæ, seditionis, rebellionis, summi in Deum, in Reges, & in omnes bonos contemptus. Nam si adolescentem vobis denudarem à pectore, cicatrices proculdubio aspiceretis non ab hostibus Reipub: sed in mulierum contubernijs susceptas; nec esset quisquam in patria, qui illum mori satis esse putaret. Illud autem inprimis mirari satis nequeo, quòd Actorem hunc, istæ Musæ, quarum amator videri vult, nec intelligentiorem, nec mansuetiorem reddiderunt. Nam si se hominem esse meminisset, rationem bono sibi consilio à Deo immortalis datam, in fraudem bonorum non conuerteret: vicissim autem nisi se iuuenem oblitus esset, tacendi, non loquendi, discendi, non docendi, obtemperandi, non imperandi partes usurparet: & vestram præterea sapientissimi Senatores auctoritatem & prudentiam non contemneret; nisi veterem illam dignitatem & seueritatem vos amisisse putaret. quod certè putat, cum in omnia omnium vestrum, munera & officia furenter & licentiosè

licentiosè inuolat : regenda Reipub. artificium sibi arro-
gat, se vnum in illius videndis vulneribus lynceum, re-
liquos omnes talpas putat : quasi hoc esset proprium
Equitis Poloni officium (huius enim vocabuli splendo-
re aures vestras reddere sitientes desiderat) rerum omni-
um ordinem fursum deorsum agere, flammam vndis mi-
scere, imma summis paria facere. cum tamen scientis
sit (ait Plato) non diuitis, de quacunq; re bene consule-
re. Nam vt Æmon ille huic nostro dissimillimus adole-
scens in Antigone loquitur.

*Quicunq; se solos sapere, linguęq; vi
vel pectoris pollere, quam alij non habent,
Existimant, isti reiecti sapius
comperti inanes sunt.*

Equidem apparet Tyronem istum nunquam illud
Ecclesiastici sapientis præceptum auribus vsurpasse : In
medio Magnatum non præsumas : & vbi sunt senes non
multum loquaris. Nec illud; Adolescens, loquere in tua
causa vix: si bis interrogatus fueris, habeat caput respon-
sum tuum. in multis esto quasi inscius, & quasi tacens
simul & quærens. Nec illud etiam; Cum Roboam re-
probato senum consilio, iuuenum sententiam secutus
Regnum Israelis amisit.

Illud stupeo, quod ne in Cicerone quidem legerit;
Adolescentiæ ineunti, maximam inesse imbecillitatem
consilii. Mulra (ait ille) in nostro collegio præ clara sunt,
sed hoc imprimis, quod vt quisq; ætate antecellit, ita sen-
tentia principatum tenet. Quodq; illud in Diuino Pla-
tone non obseruauerit; Tacere debent coram senibus iu-
niores, cedere illis locum atq; assurgere, & vt parentes
colere. O fili (ait Ætheniensis ad Cliniam) iuuenis adhuc
es, nec dubito quin progressio temporis faciat, vt de
multis aliter, quàm nunc sentias : expecta igitur oro, vt
tunc de rebus maximis iudices. Homerus quoque;

Αἰεὶ δὲ ὀπλοτέρων ἀνδρῶν φρενες κερῆθονται
 Οἷς δὲ ὁ γέρον μετέμσιν, ἀμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω
 λεισσει, ὅπως ὄχ' ἄρισα μετ' ἀμφοτέροισι γενῆται.

Id est, *semper vero iuniorum virorum mentes pendunt
 quibus vero senex interfuerit simul praesenter & future
 Prospicit, ut valde optimè cum utrisq; agatur.*

Sed apparet profectò Actorem istum nullas istiusmodi
 sobrias cogitationes habuisse cùm scriberet. Verisimilius
 est ea quæ sunt iuuenum, mente & animo pertractasse;
 quo vestis genere, quo calcei colore, qua forma pilei, ad
 conuiuia accedendum: quis tonsuræ modus seruandus,
 & quemadmodum in muliebri confessu, coronam vniam
 in capite, alteram in collo, reticulumq; ad nares sibi ap-
 poneret plenum rosæ. Sed verba mittamus ignem quæ
 habeant.

Posteaquàm ergò visum est homini ventosa sua lo-
 quentia præfidenti de eodem, quod aiunt, oleo & opera,
 & Pontificis Romani authoritatem contumeliæ aculeis
 pungere: & Regum christianorum maiestatem carpere:
 & regni Senatores cæcos & mutos facere, & Dei seruos
 lacerare: rebusq; clarissimis tetras tenebras obducere;
 (videte quæso Senatores quàm multa sunt in vno istius
 calamo vulnera) **CHRISTI** nos vicissim cogit charitas,
 vt veritatis propugnatione suscepta, Pontificem contu-
 melia, Reges inuidia, Senatores iniuria, Dei seruos calu-
 mnia liberemus; rebusq; omnibus lucem afferamus. Non
 quòd existimemus, tutiorem vitam nostro præsidio vi-
 cturos in patria Iesuitas. Quid enim ab adolescentis gar-
 rulitate periculi? Sed vt exemplum sequamur humanita-
 tis & officij: vt contagionem istius impudentiæ imitandæ
 præcludamus: vt ne labor quoq; noster iis defuisse viris
 videatur; quorum labore fit, vt religio christiana minus
 in patria nostra quàm ante laborèt. Nusquam est rutiùs
 calamum stringere, nusquam irasci & excandescere, nus-
 quam etiam errare tolerabilius, quàm cùm in amore ni-
mio

mio (vt loquitur Augustinus) veritatis, & in reiectione
nimia falsitatis excandescimus. Qui enim non satiatur
amore erga *IESVM* (ait Chrysostomus) hic nec vnquam
satiabitur pugna aduersus eos suscepta, Iesum qui ode-
runt. Gregorius verò Nazianzenus; Nequaquam, ait, eum
feruorem damnare debemus, absq; quo nihil fieri præ-
clarè, siue pietatem, siue virtutes cæteras spectes, potest.
Et Basilius; In aliis modesti sumus, inquit, & omnibus
reliquis humiliores; vbi verò Dei negotium periclitatur,
cunctis aliis contemptis ad Deum solum respicimus. ita
vt gladij, bestia, vngues carnem dissecantes potius deliciae
nobis sint, quàm tormenta. Te igitur appello, fili
tenebrarum. *Ais. omnibus quidem charissimam esse patriam, illos
tamen propter iniquitatem temporum, in hanc causam multis odiosam non
audere descendere, ne illorum oratio multorum varias voces ad inuidiam
& odium excitaret.* Ego verò patriæ charissimæ etiam atq;
etiam gratulor, neminem in ea inuentū esse præter vnum
te, ita impudentem, qui niuem auderet atram dicere, aut
arma nefaria pro falsitatis propugnatione, contra vim
veritatis assumere. Suadeo tibi vt circumspicias, quàm
recto cõsilio sapientissimis Regni Senatoribus maculam
hanc aspergis: aut quo tuo commodo reliquorū ciuium
præstantiam laceras; cùm ita cæcos omnes putas, vt
præsentem patriæ pestem non videant: ita verò mutos &
inuidiæ metu consternatos; vt ad æquissimæ causæ pro-
pugnationem descendere, proq; ciuium capite verba fa-
cere nemo audeat. Quam tuam audaciam, quibus legum
vinculis, vtrum eculeo, an exilio refrenare volet, Amplif-
simus Senatus, ipse viderit; nos tibi vitam non inuide-
mus: mentem optamus meliorem, non enim hominem,
sed hominis errorem odisse didicimus, & quò magis ama-
mus hominem; hoc magis perire cupimus errorem. At
vide quàm tui oblitus es. Animi tui angustia, ne pero-
rantium quidem consuetudinem, aut Rhetoricarum præ-
ceptionum ordinem capiunt. Quorum enim tibi beneuo-
lentiam

lentiam conciliare debebas initio, eos in ipso actionis tue vestibulo, pungis illico, & omnium intemperantissimè in Auditores tuos, grauitate (vt ais) doctrina, & rerum gestarum gloria præstantes iuuenilis amentia tua crapulam exhalas; cum ereptam illis affirmas hominum potentia, iniquitate, crudelitate, non solum dicendi facultatem, sed etiam sentiendi libertatem. Absit huic tuo verbo veritas: auertat à patriæ capite infaustum omen hoc Deus: Non cadat in Nobilissimos animos ista obiectio. An tu Equites omnes mortuos putas? Id enim est Equiti Polono liberum esse quod viuere: & viuere quod liberum esse. Rumparis necesse est *μισοφιλε*. Equitem Polonum in Regno, nisi vel liberum, vel mortuum non videbis. ita, vt nõ ob aliud affirmare te voluisse putemus, ereptam Polonis, nescio quorum hominum potentia sentiendi libertatem; quàm vt isto quoq; loco notas maximas, immò sedem, immò cubilia mendaciorum tuorum videamus. Sed, in rebus notissimis non moremur. Illud tibi non possum non gratulari, quod perorante te non acciderit quod olim Sextilio Enæ Poetæ pingue quiddam & peregrinum in suo carmine more Cordubensi sonanti. Is proscriptionem Ciceronis in domo Messalæ Coruini recitaturus, Pollionem Asinium aduocauit, ac ita cæpit;

Descendus cicero est, Latiaq; silentia linguae.

Id vero audiens Pollio, vir disertissimus, iniquo proorsus animo rulit, Latinam linguam ex vrbe Roma cum Cicerone in exilium actam audire. Consurrexit itaq; & è media concione abiit dicens. Ego istum auditorus non sum, cui mutus videor. Sic tu magnam profecto debes gratiam auditoribus tuis, quod quos in Repub: tanquã cæcos & mutos accusasti, te audire garrientem perrexerint, surdos propterea fortasse non dixisti, ne insanus haberere, si surdis de Repub. loqui perrexisses.

Quod Reipub. vulnera memoras, veterem comitorũ consuetudinem abrogatam, nouam introductam, pristinum Electionis morem mutatum, barbaros

barbāros milites, exercitus numerosos, rapinas, cædes, incendia, pericula, minas, clamores, cõtumelias, lachrimas, depopulatos agros, Nobiles eiectos, Virgines abreptas, Cracouiã obsidione pressam, cæde & incendiis vastatam.

Vtinam in istiusmodi tempora patria charissima nunquam incidisset: sed istius cladis origo, nota apud omnes & peruulgata est. Nos non bellorum & seditionum, sed veritatis defensionem suscepimus. Optima (ait ille) ciuilis belli defensio, obliuio est. Si ab illis quoq; consiliis, tui similes iuuenes abfuissent, quos & tu nosti & ego prætereo; non tantis tempestatibus pulsata Rempub: vidissemus. Sed abiit huius tempus querelæ. Caput actionis & accusationis tuæ videamus. Ais: *Ego Romanæ Ecclesiæ propemodũ alumnus dico hanc vnã monachorum familiam, quæ à IESV saluatore nomen habet, ad perniciem multarũ Rerumpub: esse institutam.*

Si dixisse vicisse est, herbam vt victori porrigo. At quã abs te facilè dicitur, tam à me facilè negatur. Crimen audio sine teste, sententiam sine consilio, damnationem sine defensione. Tu quidem quod dicis Aiæ clypeum, ego Iouis sandalium puto: teq; illi ipsi Aiæ flagellifero per omnia similem statuo, qui cum Vlysse de Achillis armis in Græcorum iudicio contendebat: à quibus cum esset abiudicatus, præ iracundię imperu in furorem actus, gregem pecorum inuasit, existimans se Græcos omnes trucidare. Arietẽ autem qui cæteris eximia magnitudine eminebat, cũ Vlyssẽ putasset, ligatum flagellauit. Ita tu de statu mentis ob odiũ veritatis deturbatus, cum cupias Catholicos omnes vnã ceruicem habere quam præcideres, Iesuitas potissimũ quasi coniuratos Euangelicorũ hoïtes, verborum flagellis emendare decreuisti. Quid si verò ego, huic tuo clypeo clypeum, vmbonem vmboni, hastam hastæ, galeam galeæ, viro virum opposuero: tibi profectò probandi partes incumbent.

Dico itaq;: Ego Romanæ Ecclesiæ non propemodũ vt tu (vox hæc non nisi Euangelicorũ est) sed per omnem modum, vt ñ sunt qui se Christianos esse meminerunt,

B

alumnus:

alumnus: dico hanc vnam familiam, quæ à IESU saluatore nomen accepit, ad salutem Christianæ Reipub: esse institutam. Tibi certè Ecclesiæ Romanæ propemodum alumno, propemodum, mihi verò per omnem modum alumno, per omnem modum erit fides adhibenda. Nonne rectè dixi initio, quòd te Christianum non puto. An licet quenquam hominem lynceum vocare, qui propemodum cæcus est? An esse sanus quisquam potest, qui propemodum mortuus est? An sapientem vocabis, qui propemodum insanus est? Si propemodum Ecclesiæ alumnus es, alumnus non es. Si propemodum vir bonus es, vir bonus non es. Profectò scitum est vetus illud verbum: Facilius esse decem Elephantes sub vna veste, quàm vnum Cyne-dum occultare. Tu, quod impij faciunt, in circuitu ambulas. Et ipsa veritas, quæ nihil timet, nisi taceri, per tuum iugulum, inuito te, erumpit. Tertullianus certè Hereticos omnes infideles appellare non dubitat: propterea quòd adhuc de fide disputant. Qui enim disputat, ait ille, nondum credit: qui nondum credit, nondum Christianus est. Quid diceret, si te propemodum alumnus Ecclesiæ audiret? Profectò paganum propemodum & infidelem statueret. Sed hæc mittamus. Nil mirum est consilium intelligendi adolescenti loquaculo, isto quoq; loco defuisse. Verùm tu causas & rationes moliris, cur ita de hominibus istis sentias: quas equidem rectè putas, perarduum tibi fore demonstrare. Audiamus. Ais Iesuitas à vestris Theologis pestem esse pronunciatos, cum in primario templo Lublinensi, tum in summo templo Cracouiensi.

Si vestros Theologos illos animarum piratas intelligis, quos verbi vocatis Ministros; falsum est peites illas in summis vtriusq; vrbis templis verba ad populum pro concione habuisse. Christus enim in illis templis ex Maria virgine in Bethleem natus, nō Antichristus Islebiensis Luterus, ex tetro incubo satus, non Calvinus stygmaticus, non Beza Sodomiticus, non Volanus, non Gregorius, non

rius, non Biesaga, non Paklepka, non Vardega hæreticus colitur. *CHRISTI* Dei viuentis, non Ochini aut Blandratae verbum è superiore loco annunciat. Si cum sis angelus Sathanæ, transfiguras te in Angelum lucis, & vestros Theologos intelligi vis Ecclesiæ Catholicæ Romanæ doctores & concionatores; ne sic quidem vicisti, Meminisse te oportet, inter duodecim Apostolos Iudam, inter septem Diaconos Nicolaum exiitisse; inter decem à lepra mundatos, vnum solum regressum debitas Deo gratias pro reddita sanitate reddidisse. Fungos aliquos esse oportuit (si modo verum est quod ais) aut intelligentium virorum carcinomata, (non enim quenquam nominas) qui non ponere, sed proijcere verba didicerunt, nec esse nefas putant resorbere quod vomuerunt. Iniuriam infert cæteris, qui vnus in omnibus sententiam sequitur. Lippis quoq; oculis, lumen solis molestum est; & omnis ægrotanti amara est medicina; idq; etiam te ipsum animaduertisse argumento est. Paulò post enim ad summorum virorum autoritatem recurris: vt velut hædera suspensa, sententiam tuam facias vendibiliorem. Illius fortasse memor, quod Hecuba ad Vlissem apud Euripidem:

λόγος γὰρ ἐκ ἀδοξόντων ἰών
 καὶ ἐκ τῶν δοξόντων αὐτοῦς οὐ ταυτὸν στένει.

*Nam ab inæstimatis proficiscens oratio,
 Et ab æstimatis haud quaquam tantunde m valet.*

Ego verò fatebor quod res est. Video isto loco intelligendi consilium tibi non defuisse. summos enim patriæ nostræ Heroas memoras, qui totas ætates in Reipub: negotiis contriuerunt: qui si à partibus tuis starent, ex stulto infanum te facerent præ gaudio. At ingenij tui imbecillitas altitudinem consilij non capit, quo isti abundant. Sic enim in patria nostra in omni laudis genere vixerunt, sic clauum Reipub: moderati sunt, sic omnia consilia ad salutem patriæ explicata semper habuerunt; vt nefas sit existimare, quam tu patriæ pestem putas, eam ipsos fuisse

in patriæ visceribus tolleraturos, pestem si purassent. Lynceis sunt oculis, longissimè omnia prospiciunt: emunctas nares habent, facillimè omnia odorantur: patriam verò sic amant, vt præ illius salute omnia quæ sol iste aspicit, inferiora ducant. Isti pestem non viderent: isti pestem non intelligerent: isti pestem non auerterent: Nimis iniquus es in tam laudatos viros, mastigia: si tam acres & generosos animos hominũ iniquitate cogi posse existimas, vt ardenti patrię flammis iniectas negent.

Tria sunt, ait Nazianzenus, quibus instructum esse consiliarium bonum oportet: rerum experientia, amore publici boni, & oris libertate. Tu si quidquã eorum tantis viris adimis, Senatores eos Regniq; consiliarios neges necesse est: quo tuo bono, dies te docebit. Si illum ipsum quem nominas Zamoiscium, exercitus Ducem, aliquando legisses, (cæteros dignitatis & honorum gradus prætereo, virtutes enim Zamoiscij magis suspiciendæ sunt quàm honores) illum esse verum Senatorem, in eius de Senatu libello didicisses; qui ita semper vixerit, vt omnia consilia, atq; facta ad solam honestatem referat: non sibi, sed patriæ se natum putet: nec vlla in potestate, auaritię prædam aut libidinum fructus, sed instrumenta adiumentaq; moris maiorum, disciplinæ, ac æquitatis tuendæ & conseruandæ, quærenda arbitretur: nullasq; sollicitudines, nullos labores iuuandę patriæ causa recuset: nulla cupiditate, nullis voluptatum illecebris, nulla commodorum spe, nullo periculorum metu, animum suum, non modo flecti, sed ne tentari quidem patiatur. Ita profectò res habet. Senator ardens amore patriæ, non quid passurus, sed quid acturus sit, aspicit. Mori potest; de studio & consilio iuuandi, potentia vlla, iniquitate, crudelitate deduci non potest; vultu, fronte, oculis, voce, manu, consilio, re, prodesse Reipub. non desinet: si quid obstiterit, remouebit: si quis fauces oppresserit, etiam tacendo iuuabit. Fingas quæ voles, mendaciorum architecte, sapi-

recte, sapientissimi Senatoris Miscouij Episcopi Cracouiensis verba; dabis Illustrissimò Præsuli, huius quoq; calumniæ rationem, res enim longe aliter habet quàm narras. Accipe, quod si negare voles, non video cur te hominem putem. Miscouius Noscouio in Episcopatu Plocensi prius accessit, postea successit. Collegij Pultouiensis fundamenta iacta inuenit, auxit, fouit, locupletauit, promouit: paterno semper animo, vultu, fronte, oculis, omni hilaritate Iesuitas omnes complexus est: & vniuersum Collegij studijq; Pultouiensis progressum Iesuitarumq; operas non solum non impediuit, sed etiam promouit. Ad Cracouensem verò translatus, Episcopali sua autoritate, & templum S. Barbaræ, & Ecclesiam S. Stephani, Parochialem vocant, eisdem attribuit. An vt in eis Ecclesiæ Romanæ dogmata euertant? An vt seditionū incendia excitent? An vt omnium in Repub: mores bonos, & omnium comprobatione institutos pessudent? Hoc tu si putas, idem est ac si putares Miscouium nec Episcopum esse, nec bonum patriæ suæ ciuem. Non verborum, ô iuuenis vlmeæ, sed virgarum flagellis tibi ista erunt expianda. Zamoiscium verò Cancellarium Ducēq; fortissimum, optimum, vt Isocratis verbis vtamur, Regis ac Regni thesaurum, quod tecum sentire fingis, toto, quod aiunt, cælo erras. Non dissentit ille, sed consentit cum Iesuitis. Ea quippe illis ministeria in templis cæterisq; Ecclesiasticis officiis & muneribus concedit, quæ ipsi sponte sua, in se, pro gloria Saluatoris susceperunt. Hoc nullo pacto ferri oportere iudicat, quod & ipsi fugiunt, & quantum in ipsis est detrectant, vt scilicet ad Reipub: negotia se ingerant. Ac ne sis nesciens, narro tibi, ô Iesumastyx, quod mihi credas velim; Mortis instar Christi seruis accidere consueuisse, quoties à sermone Dei (sive enim orant Deo loquuntur, sive legunt Deus illis loquitur) ad consuetudinem seculi pertrahuntur. Sæpe accidisse audiuius, vt nonnulli Germaniæ, Galliæ, Poloniæ

quoq; nostræ Principes, datis ad Generales Iesuitarum
Præpositos litteris, diligētissimè postulerent; vt aliquot
è Societate & è suis contuberniis, in eorum aulis viuere
paterentur: ad quorum aspectum & correctionem aula-
rum asseclæ erubescerent, atq; ad officium reuocarentur.
Scio quoq; sæpissimè negasse Præpositos quod peteba-
tur: cauentes ne socij quæ semel repudiarunt, seculari-
bus sese vicissim negotiis admiscerent. Principes au-
tem ad ipsum Romanum Pontificem Præpositorum
Præpositum, litteras dedisse; rogantes, vt autoritate sua
generali præciperet, quod ita valdè postulabant. Scio
hos ipsos Generales in genua prouolutos supplicasse vi-
cissim Pontifici, vt ne rem inuidiæ periculiq; plenam præ-
ciperet, nec vllos extra Societatem & contubernia viuere
socios pateretur: Sed repulsam esse passos: seriatim man-
data accepisse, vt Principum petitioni gratificarentur.
Hæc tu vera esse credas oportet. Non enim isto loco Al-
cinoi Apologum, aut Asini mortes recitare decreuimus.
Edam & Principum nomina: teq; rerum testimoniis, eti-
amsi relucteris, opprimam. Talis fuit in Germania supe-
riore Archiepiscopus Moguntinus & Treuerensis, S. Ro-
mani imperij electores: Talis Episcopus Bambergensis,
Basiliensis, Herbipolensis, Pasauiensis, Archiepiscopus
Salsburgensis, Abbas Fuldensis. Tales Serenissimi Ar-
chiduces Austriæ: Tales serenissimi Bauariæ Duces Al-
bertus & Vilhelmus: Talis fuit in Germania inferiore
Princeps Illustrissimus Ioannes ab Austria; & qui illi in
gubernandi munere successit Fernesius Dux Parmensis.
Talis fuit in Gallia Dux & Cardinalis Loringiæ: Ta-
les in Hispania & Lusitania omnes ferè Principes & Epi-
scopi. Stephanus porro Rex Poloniae Serenissimus, de
cuius laudibus nulla vnquam ætas conticescet; nonne ex
intima Italia virum doctissimum, Toletum, Belarminum,
Gregorium de Valentia, euocare, ad aulam suam cona-
tus est? Nonne qui felicissimè regnat Sigismundus ter-
tius, accer-

nus, accersito in arcem Cracouiensem viro venerabili
Ioanne Paulo Campano Proninciali, diligentissimè po-
stulauit, vt ad aulę suę comitatum, Petrum Scargam ver-
bo & opere potentem adiungeret. Non commemorabo
Principes Illustrissimos Radziuilos, qui in aulis suis præ-
cipua quædam ornamenta desiderari interpretantur, si
nullos in comitatu suo habeant Iesuitas: Viuunt itaq; in
aulis Iesuitæ, sed coacti: loquuntur de Repub. sed inter-
rogati. Iste inquam ipse, quem nobis opponis, sapientis-
simus Regni Cancellarius, tum à Nuncio Apostolico, tum
à Prouinciali Regni Poloniae semel & iterum postulauit,
vt sibi in intimam Russiam proficiscenti, aliquos è Socie-
tate comites adiungeret, quorum opera tum in refutan-
dis Schismaticis, tum in conuincendis Hæreticis, quo-
ties se daret occasio, vteretur. Sæpè etiam Knisinium,
& in alia loca, priuatæ pietatis gratia, euocauit: eorumq;
potissimum opera in reuocanda ad Ecclesię societatem
Illustrissima coniuge sua Radziuila felicissimè vsus est.
Pestes ergo Zamoiscius in patriæ perniciem aluit: pe-
stes ad suam consuetudinem, pestes ad mensam, pestes
ad consilium adhibuit. Non cadit hæc immanitas in He-
roicum illum animum. Faciliùs quisquis ista tua legerit,
te mendacem esse perspiciet, quàm hostem patrię Can-
cellarium. Pico Medico viro doctissimo quæ tribuis,
agnosco. Scio quòd plurimis in patria vitam dedit: tibi
verò si iam dudum Elleborum porrexisset, non tot infani
capitis excrementa in pagellas vomuisses.

*Voces hominum viduarumq; querimonias memoras: easq; arte & inge-
nio Iesuitarum vasis argenteis & omnibus ornamentis aureis spoliatis ais.*

Nos contra asseueramus: Nullius nos vnquam ho-
minis lachrymas & eiulatus audiuisse; nullum vas argen-
teum & aureum in omnibus eorum contuberniis, & cœ-
naculis aspexisse, quod ereptum diceretur. Diligunt illi
quidem cum Propheta decorem domus Domini: idq;
summopere laborant quod Paulus præcipit, vt ea quæ
Dei sunt,

Dei sunt, omni adhibito ordine, summa qua fieri potest
dignitate & cæremonia Deo reddantur. Inde porro fit,
vt audientium & intuentium animi vehementius exci-
tentur ad cultum Dei, aureis & argenteis ornamentis il-
lustrandum: quæ equidem non dubito, quin vestras Euā-
gelicas cupiditates, illam inquam rapiendi clependiq;
consuetudinem magnopere irritent: cùm in templis &
altaribus exposita quandoq; vasa videatis, quæ vestra esse
cuperitis. Mihi profectò contrigit adhuc videre neminē,
qui quidpiam apud Iesuitas inuenerit, quod suum dicere
possit. Lepidè quidam de Ministris & Apocopis Euan-
gelicis dixisse perhibetur: Oculis eorū nil gratius occur-
rit, quàm mulier. Lingua nil loquitur expeditius, quàm
maledicta in Papistas. Aures nil libentius audiunt, quàm
Rape, clepe, harpaga. Nares nil odorantur suauius, quàm
exustorum templorum & monasteriorum nidorem. Ta-
ctus solo tantum sanguine Christianorum delectatur.
Nimis autem in patriam iniquus es iudex, nimis trux in
eos quos appellas Senatores, cùm in tanta rapiendi con-
suetudine, tantam in Senatoribus & subselliis, indulgen-
tiam profiteris, & suum cuiq; ius reddi negas. Syluam
tu vt video latrociniis infestam, patriam tuam putas, non
Regnum legibus descriptum; in quo sanè impudentissi-
mè tricaris, quo nomine crede mihi, miniatum suo tem-
pore funiculum non effugies. Tales olim gentilium Phi-
losophos extirpasse Eunapius memorat, qui cultoribus
idolorum persuaferant; Christianos in occultis antris, &
intimis montium recessibus, vim ingentem auri & argen-
ti asseruare consueuisse. At posteaquam data esset mili-
tibus omnia scrutandi euertendiq; potestas, pro cellatis
vasis, innumeras sanctissimorum virorū reliquias, quas
idem Eunapius vocat, salita damnatorum capita; pro
veste picta, horrida cilicia, pro cænaculorum ornamētis,
sacros libros, pro reliqua suppellectili, nodosos funicu-
los, ferratosq; cingulos inuenerunt. Nil quippe Sancto-
rum con-

rum contubernia præciosius habebant quàm paupertatem, nec in illis quicquam carius videtur quàm ipsi. De Rossensi Episcopo sanctissimo Christi martyre vtrum aliquid vnquam inaudiueris, ignoro. Is cum esset Henrici octaui Angliæ Regis iussu in tetrum carcerem compingendus, Euangelici quidam Equites tui similes, aurea & argentea Episcopi vasa spe deuorauerant. Cùm autem in eius conclaue furenter inuasissent ac ferream cistulam reuulsissent, pro nummis aureis cilicinã vestem, valde horridam, & aliquot funiculos nodosos sanguine imbutos, quibus corpus suum castigare consueuerat, inuenerunt. Simile quiddam in exigua Hosii Cardinalis hæreditate repertum fuisse memoratur.

Quod ais : clamantur hæc in templis in conspectu Trinitatis, ante imaginem christi, omnium sanctorum & sanctarum, ad commouendos sanctos & sanctas ab his qui religionibus sanctorum & sanctarum præsent.

Flosculi isti, ô elegantissime adolescens, loquendiq; moduli, non nisi Euangelicorum sunt, è loculis communioribus Philippi, aut è Caluini institutiunculis excepti: At olim in Iuliani capite meditati, & in schola Luciani vsurpati, quibus olim, æquè vt nunc vobis Euangelicis, ludus, iocusq; erat, templa Dei vocare lupanaria, Trinitatem cerberum tricipitem, Christi imaginem idolum Moloch, Sanctos & Sanctas opprobrium hominum, eorumq; reliquias Diis inuisas hominibusq;. Quàm egregiè porrò Amasiam idoli Bethel sacerdotem exprimis, qui & ipse Amos Prophetæ, verbum Domini ex ore Domini loquenti, rebellionem obijciebat: cùm ipse Deo & mandatis eius apertissimè rebellaret. Sed ô fœlices Iesuitas, quòd à vobis Euangelicis vituperantur, qui nihil vnquam nisi grande aliquod bonum, vituperare consueuistis. Maximum innocentiae argumentum statuo, accusari ab Euangelicis. Non potest pietatis, non potest reus agi religionis, quem condemnat hæreticus.

Quod dolere te simulas plurimas scholas à Iesuitis dissipatas esse, & Academiam

Academiam Cracouiensem celeberrimam, solitudine foedam atq; squalidam, quæ literatorum iuuenum quatuor millia aliquando numerabat, nulla antiqua ornamenta retinere.

Vtinam retineret. Sed quis istam foedam solitudinem inuexit? Quis squalidam fecit? Quis antiqua ornamenta eripuit? Id quidem tu improbè dissimulas, sed ego præfultoris munere fungar. Florebat Academia Cracouiensis, quando patria vniuersa Euangelicos tuos ignorabat, quando in sinu & gremio terri Cacodemonis Euangelicorum magistri & ministri latitabant, quâdo nulli erant in patria nostra Luteristæ, Calvinistæ, Anabaptistæ, Budneistæ, Volanistæ, Biesagistæ, sed omnes vno eodemq; nomine & erant & vocabantur Christiani, vel, vt vos vocatis, Papistæ. At posteaquam eiusmodi sectas, in patriæ perniciem cœpistis introducere, secta quoq; ac dissipata est illa quam prædicas Academiae integritas, sectæ sunt leges, secta sunt iudicia, secta comitia, secta subsellia, omnia in patria secta, dissecta, dissecta, dissipata videmus. Quid enim mali non videmus? Vos cœpistis, vos primi cœpistis, templum contra templum, cathedram contra cathedram, altare contra altare erigere: consequens erat, vt scholæ quoq; contra scholas fuscitarentur, & Academiae Cracouiensis maiestas, & illa quam prædicas frequentia, minueretur. Qui sunt autem, qui scholas contra scholas erexerunt? Vos inquam Euangelici, teterrimi legum & regum euersores. Repete memoria, si quam habes, scholas Euangelicorum, Pinczouiensem, scholam Volensem, scholam Leuartouiensem, scholam Chmielnicensensem, Brogensensem, scholam Grodziscensem, scholam Posnanieniem, & id genus alias, in quibus atas imbecilla, ad omne audaciæ blasphemiamq; genus instituebatur. Illæ inquam fuerunt, quæ squalidam solitudinem in Academiam Cracouiensem inuexerunt. Nam si quas scholas regendas Iesuite susceperunt, pro schola non contra scholam Cracouiensem, instituerunt,

instituerunt : cum schola Cracouiensi in cultu veri Dei,
 & in orthodoxa veritatis cōseruatione conueniunt, cum
 schola Cracouiensi præceptores & scriptores Hæreticos
 reijciunt: Philippos, Sturmios, Spangebergios, Erasmos,
 & istiusmodi alios : cum schola Cracouiensi, vitam pro
 religione profundere parati sunt. Vis rerum testimonia
 adiungam? Vestræ scholæ & Synagogæ præceptores,
 vestri patroni & fautores, vestri magistri & ministri, au-
 tores & incentores fuerunt, vt schola Cracouiensis dissi-
 paretur. Quid insignes pleraq; Regni familiæ Euange-
 lico seu Lutheranò spiritu de statu mentis motæ (è qui-
 bus hodie tanquam è spinis rosas processisse videmus &
 gaudemus) contra Cracouiẽ Academiã egerint, obscu-
 rum non est. Vos acerbis & capitales sententias, sæpè in
 particularibus, quandoq; in generalibus Regni comi-
 tiis, in homines innocentissimos Academiæ Cracouiẽ-
 sis Professores pronunciaistis. Vos è priuatis oppidorum
 scholis Magistros & Baccalaureos Cracouienses extur-
 bastis: & in eorum locum externos homines, terræ filios
 ex Italia profugos, Geneuæ, Basileæ, Tiguri ob vim fla-
 gitiorum virgis cæsos, naribus auribusq; truncatos, sce-
 lerum stygmata manu carnificis impressa circumferren-
 tes, substituiistis. Vos Artium & Philosophiæ Magistrum
 Volscium, nobilissimum scholæ Cracouiensis membrum
 indignissimè & iniustissimè enecastis. Vos exulem Stan-
 carum in scholam Pinczouiensem recepistis : vos in ci-
 uium locum externos homines nescio quos Synagoni-
 stas, Theodori Bezæ symmistas recepistis: vos illum mi-
 nistrum ob adulterium, quod in despectum Papæ (sic
 enim facinus excusabat) commiserat, auricula mutila-
 tum, vt angelum è cœlis delapsum, in vestrum comita-
 tum recepistis, eiq; liberos vestros erudiendos tradidi-
 stis. Vos igitur estis, & vestri Euangelici magistri, & mi-
 nistri, qui Academiæ Cracouiensis solitudinem attruli-
 stis: & eam, quam deploras, illius faciem reddidistis, nec
 adhuc

adhuc vnquam legibus illius, & institutis, interitum
machinari destituitis: quod tu aut concede, aut abi, &
ad Antyciras nauiga.

*quod ais habuisse Poloniam nostram ante istos Iesuiticos monachos,
viros eruditissimos, oratores vehementissimos, Philosophos acutissimos,
Iureconsultos prudentissimos, Theologos omni dicendi grauitate, copia
atq; ornatu instructissimos.*

Verè ais: sed addere debuisti, quòd ne nunc quidem
habere desit, & habebit per Dei gratiam plures etiam:
nisi vos cursum bonarum literarum totiusq; pietatis
progressionem retardaueritis, aut Regnum, quod absit,
vniuersum seditiosissimis consiliis ad extrema pericula
adduxeritis. Non omnia, ait Tacitus, apud priores me-
liora, sed nostra quoq; ætas multa laudis, & artium imi-
tanda posteris tulit. Quædam, ait Seneca, initium ab
aliis trahunt, & tamen initiis suis maiora sunt. Princi-
pia enim sua semper sequens magnitudo obruit.

De Luca & Leopolita Concionatoribus tu forrasse
auditione accepisti: ego sæpe vtrunq; pro concione dif-
ferentem audiui: & vtriusq; consuetudine sum olim vsus
familiarissimè: quorum sermone si dignus esses, repræ-
henderent te proculdubio ex ipsis beatorū sedibus, quòd
cum illis omnes in patria concionatores mortuos putas.

De Hofio verò nunquam satis laudato Cardinali,
quem rectè quispiam ob doctrinæ sublimitatem, vt Areo-
pagitam Chrysostomus *πεταρόν τῆ δόξης*, id est volucrem
cæli dixerit, deq; Cromero eius successore videri tu quidē
vis, quasi eos summo loco habeas. Sed si magnus apud
te esset Hofius, non magnus apud te esset Fricius. Si Ho-
fium Ecclesiæ Romanæ lumen verè putares: Fricium
Anathema, Maranatha iudicares. Non me tenebo, quin
tibi Hofiani nominis amplitudinem explicem, quid de eo
viro Itali, Galli, Germani, Hispani, Angli, Hungari, Sco-
ti, Lusitani, Hiberni; quid in Asia, quid in Africa, quid
in ipsa

in ipsa quoq; patria nostra, clarissimi & sapientissimi vi-
 ri, quibus matellam porrigere dignus non es, senserunt,
 atq; ad vniuersæ posteritatis memoriam scriptum reli-
 querunt, vt si talem voles credere, qualem isti faciunt, in
 illius quoq; de Iesuitis iudicio, quod cōmemorabo, acqui-
 escas. Alij columnam Ecclesiæ vocant, alij ornamentum
 Collegij Cardinalium, alij splendorem curiæ Roma-
 næ, alij Phœnicem Cardinalium, alij Polonicum Patriar-
 cham, alij senem verè Abrahamicum, alij malleum hære-
 ticorum, alij nostri temporis Augustinum, alij alterum
 Poloniæ Stanislaum, nouum Bestarionem, Melchisede-
 chicum sacerdotem, nunquam satis laudatum Ecclesiæ
 defensorem, rectæ fidei cui odem vigilantissimum, orbis
 miraculum, patrem paratum, Romani Senatus orna-
 mentum, Apostolicæ sedis propugnaculum, Christi for-
 tissimum Athletam, formidabilem hæreticorum aduer-
 sarium, senem suauiloquentem, alterum Numam, mi-
 cans Latij lumen; alij sinceræ pietatis magistrum, Dei
 interpretem, alteram Pauli manum, alij aliis laudibus
 celebrant, & vsq; ad sydera tollunt: idq; te scire volui, ne
 tam deinceps, vt nunc fecisti, ieiunè tam commemorabi-
 lis viri nomen vsurpes; de quo tu quidem vereris, ne ex
 commemoratione illarum virtutum & eruditionis re-
 crudecant vulnera, ex istorum hominū morte accepta.
 Ego verò etsi Hosium immortalem, si fieri potuisset, esse
 voluissem, fit tamen nescio quo modo, vt illi vitam ere-
 pram minus doleam, ne Volanum, ne Czechouicum, ne
 Budneum, ne cæteras quisquillas, ne te, ne tui similes ali-
 os, in Senatu & ad Senatum de Repub. loquentes & gar-
 rientes audiat. Mortem ille quidem timuit nunquam,
 sed optasset etiam, si te tuiq; similes, clauum Reipub.
 maderaturos cognouisset.

*Producis etiam Bembum, Sadoletum, Contarenum Polum, viros omni
 exceptione maiores. & in fers: Quid horum simile habent Iesuitæ?*

Non es versatus in libris Theologicis, calumniator.

Fuit magnus Bembus, sed nec paruus Canisius : fuit elegans Sadolerus, sed nec infans Maphæus: fuit zelantissimus Contarenus, sed nec Gregorius de Valentia tepidus est. Fuit Polus eloquens, sed nec Perpinianus mutus est. Quo loco Turrianum, quo Toletum, quo Belarminum habeas, ignoro: sed citius tu, orbis Christiani iudicio, & infans habebis & improbus, quã isti nõ magni.

Ais lucubrationes eorum ita refutatas ab Hæreticis, & ita profligatas, vt luculentam quoq; plagam tota Ecclesia nostra Romana acceperit.

Ita profligatas & ita refutatas & Pudet me victorię vestrę, Evangelici: sic profligastis Iesuitas, vt reuerti in certamen possint: sic refutastis, vt tacere non possint. Velim impudentiæ tuæ, pudentiorum exitum quæsiuisses. Omnis quidem arrogantia odiosa est: sed illa de multarum rerum cognitione multò molestissima. Languens es ineptissime Iesumastyx circa quæstiones verborum, & nihil sciens. Ecclesia Romana luculentam plagam à Iesuitis accepit & Hic ego te profectò mentirum dicerem, nisi vereretur ne putares (ita enim stupidus es) me dicere te mente tota constare. Id quidem verum esse vellent Evangelici, vt Romanam Ecclesiam oppugnarent Iesuitas: sed interim ipsi eorum magistri & ministri, editis in vulgus libellis, & pictis propositis tabellis, in oculis omnium gentium confitentur, nutantem Ecclesiam Romanam, Iesuitarum studio, labore, diligentia, ope omnium rerum sustineri, quas tu profectò oculis ipse tuis vsurpare in Evangelicorum Bibliotecis potuisses, si in lucem aliquando è tenebris & puluere Leuartouienti prodixisses. Sed tu, vt video, non solum es, sed etiam videri vis infans ineptissimus. Videris autem quàm tibi rectè cum Volano tuo Zuinglio caluinista conueniat, illo scilicet in Lituania succiplenæ cenæ structore. Is enim Iesuitas ait, tam obstinatè doctrinam Ecclesię Romanę defendere, vt nullū in ea prorsus, licet corruptissima, nauum agnoscat.

Quod ais: Ecclesia nostra Romana. Vereor ne tibi inuito verbum hoc exciderit:

Aut

Aut ars Vulcanum, (ait ille) aut forceps ignara sefellit.

Et quivv voluit cadere, cudit egiv.

Sic tu vestra voluisti, nostra Romana dixisti: nisi forte eo sensu voces nostram, quo pedem & nostrum dicimus, & lecti & scamni & carminis, quo canem & venaticum & marinum & sydus appellamus. Sed potesne tu esse Ecclesie Romanae membrum, qui tantum Hæretico Fricio tribuis, à Romana Ecclesia reprobato, vt hominem bobus stabulandis, stercorendisq; agris deditum, propterea quod de Repub: nescio quid garriat, Hosio & Cromero similem facias: qui ex nomine Sanctissimæ Trinitatis & è Crucifixi imagine, Sanctorumq; & Sanctarum memoriis delicias tibi facis? Potesne tu esse Ecclesie Romanae filius, qui religiosorum virorum statum, quos vulgo Monachos vocamus, tam vilia mancipia putas, vt Iesuitas, ignominie causa Monachos voces? Omnium est communis inimicus, qui hostis suorum est. Nemo, crede mihi, sapiens proditori suorum vquam credendum putavit. Eadem itaq; fide abs te dictum putabo, id quod fateris, qua illud, quod negas.

Facis disputationis Lublincensis mentionem inter catholicos & Antitrinitarios, & Anabaptistas. Infantem te dixeram, nunc mendacem conuincio. Habita est ea disputatio in Ecclesia Lublincensi Societatis Iesu. Progressus in medium Czechouicius, Archiflumen illud Anabaptisticae doctrinae, sesquipedalibus verbis professus est, se non contentionis studio, sed inueniendæ veritatis desiderio in arenam descendere. Deumq; precari, vt quicumq; opprimendæ veritatis studio, & cupiditate inflammatus verba mendacij loqueretur, illicò potius obmutesceret. Quid autem consecutum est? Audi & iniurato crede, nec quenquam tuis fabulis fallas. Cùm multa illa sua Prosopopeia contra Deum, Ecclesiam, contra primatum Romani Pontificis, & Petri clauis hinc & inde acta essent, nec acquiescere
veritati

veritati clamorus Czechouicius vellet; ea protinus percussus est maledictione, quam erat comminatus veritatem oppugnanti. Subito enim hominem vox defecit: nec vllum amplius contra Iesuitam potuit verbum fundere: ita vt à suis è media disputatione languens abduceretur. cùm interim nil aliud sentiret incommodi, quàm vocis defectionem. In eius locũ successit Niemoieuius, quem tu ais verbera sensisse: ego nescio, aut, si sensit, scio virum nobilem non libenter pugnos edere, multò minùs Iesuiticos. Faciliùs ego tibi ostēdam edisse Petrum Scargam pugnos Euangelicos, cuiusdā Oczucnouij, nec satis hoc. Calumniis etiam appetitum probabo, quasi pro cōsione docuerit, omnes obuios Euangelicos in faciem conspuendos: sed nondum huius venit tempus sermonis.

Quòd libellum doctissimi viri Posseuini facem vocas ad excitandum incendium, cumq; ais omnis eruditionis sue armis doctrinaq; instrumentis, ad barbaricam crudelitatem & feritatem decurrere.

Si eam Epistolam intelligis, quam vir ille zelantissimus Serenissimo Regi Stephano aduersus Volanum inscripsit, vbi ait, Hæreticos ab antiquissimis Synodis anathemate plexos, atq; vt putrida membra ab Ecclesiæ corpore resectos. Non Posseuinum (ò carissime) reprehendas necesse est, sed eos quorum id quod dicit, decretis & autoritate confirmat. Theodosium, Valentinianum, Martianum, Carolum Magnum Ludouicum Gallia Regem: sed omnes orthodoxos Reges & Principes. Quid Reges? ipsum vas electionis Paulum, qui iubet eos abscondi, qui fratres conturbant. Quid Paulum, imò Pauli Dominum & Præceptorem Christum, qui vt Ethnicum & publicanum, habendum pronunciat, Ecclesiam qui non audierit. Nollis, fat scio (leges enim vt laqueos oderunt Euangelici) sanctissimi illius Korcinensis Decreti in Generali Parlamento, sub anno Domini 1438. contra Hæreticos promulgati, vllam isto loco fieri mentionem. Sed nec illius constitutionis, quam in oppido Vielunensi

Wladislaus

Wladislaus Jagello promulgauit, cuius verba sic habent. Quicumq; in Regno Poloniae nostro, & terris nobis subiectis, haereticus, aut haeresi infectus, vel suspectus de eadem, fautor eorum vel director repertus fuerit, per nostros Capitaneos, Consules ciuitatum, & alios officiales ac quoslibet subditos nostros, siue in officiis, siue extra viuentes, velut Regiae Maiestatis offensor capiatur, & iuxta exigentiam excessus sui puniatur. Haec inquam tu omnia sempiterna sepulta obliuione cuperes, ne te non solum Caesareis; sed Regum quoq; tuorum legibus & decretis reprobatum damnatumq; audiamus. Sed veritas nil aliud timet quam taceri. Expedit tibi audire, quod auditum non possis damnare. Obstringit sese illo Corczinensi decreto Rex, & ordines omnes Regni, sub fide & honore, quod insurgere vellent contra omnes ad eorum destructionem (haec enim sunt legis verba) quicumq; in Regno errores haereticales, tenere, fouere, promouere, manu tenere vellent. ex cuius tu legis laqueis, nunquam euades profecto, quam diu propemodum eris Ecclesiae Romanae alumnus. nisi forte ita impudens esse perseueres, vt sicut Possuini libellum, sic hoc ipsum Regis & Regni sapientissimum decretum, facem vocare libeat, ad excitandum incendium. idq; sine dubio verbum vomuisses, si Decreti huius fieri mentionem aliquando audiuisses.

Ais deinde: *quamobrem concilium non conuocatur? cur publica disputatio non instituitur?*

Quod longius progredieris, in plures te laqueos induis, quorum ex nullo (crede mihi) te vnquam expedies. Si coactum Concilium Tridentinum cognouisti, cui illud ipsum patriae nostrae lumen pulcherrimum, quem paulo ante dilaudasti, Hosius Cardinalis praefuit; cur, quaeso te, de industria in odium offensionemq; veritatis irruis? Si per aetatis imbecillitatem, perq; occupationes adolescentiae, nihil audiuisti, ex me audias. Noli quaeso te turpe ducere, quod diu non didicisti discere. Si cum

Romana Ecclesia sentires: si quod fingis matrem eam tuam putares: conuocatum, coactum, publicatum, celebratum, perfectum, absolutum, executioni mandatum, Concilium Tridentinum non ignorares. Sed vos rectè quidam Æsopo & Marcholfo similes facit, qui arborem inuenire nullam potuit, in qua sibi vitam vellet iniecto laqueo eripere. Euangelicorum proprij sunt isti fremitus. Fiat Concilium: libera cogatur Synodus. Postquã coacta est; aiunt non esse liberam: postquã libera decreta est; aiunt ad Cæsarem, non ad Pontificem, ius congregandi pertinere. Postquam congregatum tamen est; armis illud hostilem in modum dissipant, & Concilium nationale, in intima Germania efflagitant, nec satis hoc; Colloquium publicum & disputationem in Comitibus Imperij decernunt. Vidimus; legimus, Comitiorum recessus, vbi ista quæ dicimus per Euangelicos Principes ab optimo Cæsare & ab Ordinibus Imperij, Regalibus adiunctis minis efflagitantur. Vidimus & leges Ratisbonę descriptas, è quorum sententia Vormatiensis disputatio, institui debebat: ex ea porro pacem toti Germaniæ redditã iri sperabant Euangelici; sed natus est ridiculus mus. Nam cum illi ipsi Euangelici Doctores, & Rabini, assessores, Iudices & Notarij, conuenire inter se non possent; nullo facto operępretio, è medio cursu disputationis abierunt. Lepidè itaque facis, quòd Concilium congregatum ignorare te simulas: quod ni faceres; te Hæreseos conuictum, vt Hæreticum damnatum, Anathemate percussum, Sathanæ traditum nescire non posses. Fugis videlicet, vt ante diximus, illud audire, quod auditum non posses damnare. Molesta quippe est lippis oculis solis claritas: dura sunt improbis animis præcepta pietatis. Legeas quoq; in illo ipso Concilio, de ea quam sceleratè laceras religione Clericorum Societatis Iesu, deq; pio eorum instituto à sancta sede Apostolica approbato. Sed parcam stultitiæ tuæ, nec diutiùs in isto sermonis genere immora-

immorabor, ne nobis illud magistri tui occinas: Quid nobis & tibi, venisti huc ante tempus torquere nos.

Ais deinde: *Iuuentutem numerosam habent suis in scholis, quibus artibus eam colligant & retineant, metuo, ne serò admodum animaduertamus, & tum demum velimus ei malo remedium adhibere, cum non poterimus.*

Non miror quòd non videas, quibus artibus iuuentutem & colligant & retineant Iesuitæ. neq; enim præ iracundia, vel officij tui, vel periculi, vel pietatis, vel humanitatis, vel veritatis rationem habes ullam. At viderunt viri Dei, illa orbis Christiani lumina, Hofius & Cromeus, quorum alter Societatem primus omnium in Poloniam introduxit: alter etiam fouit. Vidit optimus Episcopus & Senator Noscouius, qui Pultouienſe, vidit Episcopus Poſnaniensis Konarski, qui Poſnaniens. vidit Episcopus Valerianus, qui Vilnense Collegium, exa edificarunt: & Nobilissimam Regni iuuentutem, his, quos tu odisti, sociis & præceptoribus regendam & gubernandam tradiderunt. Vidit post istos omnes sapientissimus Rex Stephanus, cuius inuicta virtus sola pietate superata est, qui Polocense, Rigense, Derpatense, Claudiopolitanum, Albaiulienſe, Varadinense Collegium excitauit. in quo iuuenum animos, ad omne officij munus Societas erudiret. Vidit & videt Illustrissimus Archiepiscopus Gneznensis Karnkouius, qui maximo suo sumptu scholam Calisſiensis excitauit. Vidit & videt Comes Rozrazouius Vladislauienſis Episcopus, qui felicissima Nouensis Collegij in Pomerania iecit fundamenta. Vidit & videt Illustris: Princeps Olicæ Dux, Nicol: Christoph: Radziuilus, qui Niesuesense Collegium erexit: Vidit ad extremum is qui nobis feliciter imperat, Sigismundus tertius pientissimus Rex. Vidit sapientis: Regni Senatus. Vidit ordo Equestris vniuersus, qui illud ipsum Iesuitarum Niesuesense Collegium, & attributos illi reditus, in Regni Comitij publico Senatusconsulto, approbavit, esseq; Iesuitis in Regno perpetuos voluit. Hos si

non vidisse, non intellexisse, non animo & cogitatione
percepisse dixeris, quibus artibus iuuentutem nume-
rosam ad suas scholas colligant Iesuitæ, quibusq; re-
tineant; dignus profectò es, cui oculorum cubilia
δινόσαντες eruant. Sed agam tecum leniùs, dignus saltem es,
qui in eas oras deporteris; vbi viuos homines mortui in-
cursant boues. Congruit veritati ridere, ait Tertull: quia
læta est: de æmulis suis ludere; quia secura est. Multa ri-
dendo possunt reuinci, ne grauitate adorentur.

Vis audire quibus artibus iuuentutem numerosam
ad suas scholas colligant Iesuitæ? Nil in discipulis præ-
ter discipulos amant. Quidquid docent, faciunt. (Æstima-
ri autem præceptoris magnitudo non potest, vita qui
docet) Doctos facere discipulos, sed magis bonos con-
tendunt. Ad vsum vitæ non ad consuetudinem scholæ
loquuntur. Nouè multa, sed noua nulla docent. Nil
habent melius quod optent, quàm vt discipuli De-
um & proximum diligant: & hoc solum auditoribus
suis, ex omnibus quas profitentur litteris proponen-
dum putant, quod virum bonum faciat. Vitæ in eo
fructum statuunt, si discipuli quotidie magis cælum;
mundum minus diligunt. Huc accedit, quòd non
contenti sunt remedia monstrare; etiam admouent. Non
sicut medici inter ægros quos perambulant, sine vllò af-
fectu venam tangunt, & abeuntes remedia disponunt;
sed sicut amici, propria & peculiari cura & studio di-
gnum discipulum putant. In singulos dum docent, ani-
mum & cogitationem dirigunt; vt quæ pro lectione pro-
ponuntur, non quasi in medium proiecta manibus exci-
pant, sed quasi singulis porrecta in animum demittant.
Operam enim quam præstant, non tantùm ipsis præstant,
sed tanquam ipsis. Nemo potest dicere; nullam habet
cogitationem mei: non in sinu meo ponit; sed in medium
projicit verba. In turba enim multorum, præcipuam de
singulis curam habent. non tanquam publici partem, sed
tanquam

tanquam proprium cuiq; dantes beneficium. Laborem in docendo, & molestum illud tædium, quod oscirantes discipuli pariunt, sine supercilio deuorant: hortando bonam indolem erigunt: laudando animum addunt, monendo desidiam discutiunt: ingenium latens & pigrum, iniecta manu extrahunt: nolentibus timorē adhibent: nec ideo discipulis profunt, vt profint & sibi; aut eos faciant vtilitatis suæ instrumenta; sed omne laboris sui præmium in eorum profectu statuunt, ad suspecta tempora occurrunt: nullum illis ministerium oneri, nullum fastidio est. Profectum discipuli, vitam: mortem; inertiam purant. Præceptores profitetur; amicos agunt, & quod in omnibus eorum studijs eximium est; cum sciant paucis opus esse ad bonam mentem litteris; omnem simul sapientiam in cōpendio tradunt; *TIMERE DOMINVM*. Illud quotidie sine modo, & sine fine discipulis occinentes. In quo vno omnes disputationes, omnes litteras quorumlibet Philosophorum: omnes leges quarumlibet ciuitatum: omnia præcepta Mosis & Prophetarum: omniumq; diuinarum & humanarum disciplinarum summam contineri, dicit Augustinus; Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & proximum vt teipsum. Huc Phisicam dirigunt, quoniam omnes omnium naturarum causæ in Deo creatore sunt. Huc Ethicam; quoniam vita bona & honesta, non aliunde formatur, quàm cum ea quæ diligenda sunt, quemadmodum diligenda sunt, diliguntur, hoc est Deus, & proximus. Huc Logicam, quoniam veritas lumenq; animæ rationalis, non nisi Deus est. Huc etiam Rempub: Neq; enim conditur & custoditur optima ciuitas, nisi fundamento & vinculo fidei, firmæq; concordia. cum bonum commune diligitur, quod summum ac verissimum Deus est, atq; in illo inuicem syncerissimè se diligunt homines, cum propter illum se diligunt, cui, quo animo diligant, occultare non possunt. Ad quem certè finem nisi omnis omnium artium

& disciplinarum, omnium Doctorum & Præceptorum
cursus dirigatur, scientia quæri potest; inueniri non po-
test. Hæ sunt artes (ô bone) quibus animos capiunt. Hæc
vestigia quibus incedunt. Hæc ossa quam obijciunt. Hi
sunt hami quos inferunt. Hic viscus cui discipuli inhæ-
rescunt. Tales se planè Doctores isti noui & Præcepto-
res Iesuitæ exhibent, quales esse iubet doctissimus Lyri-
neñ cum ait; O sacerdos, ô tractator, ô doctor: Si te
diuinum munus idoneum fecerit, ingenio, exercitatione,
doctrina; esto spiritualis tabernaculi Beseleel: prætiosas
diuini dogmatis gemmas exsculpe, fideliter coapta, adorna
sapienter, adijce splendorem, gratiam, venustatem.
Intelligatur te exponente illustrius, quod antea obscu-
rius credebatur. Per te posteritas intellectum gratule-
tur, quod ante verustas non intellectum gratulabatur:
eadem tamen quæ didicisti, ita doce, vt cum dicas nouè,
non dicas noua. Fas est etenim, dicit paulo post: vt pri-
sca illa cœlestis Philosophiæ dogmata processu tempo-
ris exornentur, poliantur, limentur: sed nefas est vt cõmu-
tentur, nefas vt detruncentur, nefas vt mutilentur. Acci-
pian licet euidentiã, lucem, distinctiõnem; sed retine-
ant, necesse est, plenitudinem, integritatem, proprietatem.

Exclamas deinde: *putatisne, senatores, disciplina Monachorum
iuuentutem ad res rectè gerendas erudiri posse?*

Et hoc impotentis animi signum est, omnibus in vni-
uersum sine fine irasci. Sed tu de industria in Regum &
Legum offensionem incurris. Tecumne es? O quàm verè
Paulus nil scientem Hæreticum appellauit! Hic ego te
non verbis è Donato; sed legibus, sed Decretis, sed statu-
tis, sed grauissimis Senatusconsultis è Regni Statuto
conuincam: in quo lex illa Sigismundi Regis laudatissi-
mi legitur, quæ Regni Poloniæ Abbates omnes obstrin-
git, vt Nobilium filios in suis monasteriis ad omne officij
munus instituendos & erudiendos suscipiant, verba le-
gis sic habent; Tenebuntur Abbates certum numerum
puerorum

puerorum Nobilium fouere in Monasterijs, & illos inibi hominibus doctis artibus liberalibus dare instituendos. iuxta quod vnicuiq; Abbati, Domini Episcopi illorum locorum consignabunt & nominabunt. Deinde verò meminisse debebas Cazimirum Primum in Cluniacensi Benedictinorum Monachorum sodalitate educatum, & institutum, tanta cum pietatis & fortitudinis laude Regni Poloniae clauum tenuisse, vt Maslaum Masouiorum tyrannum deleret, rebelles Prussos reprimeret, acerrimos Iazuingas penitus extingueret: pacem Regno redderet: Dei cultum auget: Domicilia multa Christi seruorum erigeret: & nomen ad extremum Instauratoris Pacifici consecutus esset. Stephanus quoq; Rex laudatissimus, ille inquam Rex, cuius virtutem hostes, misericordiam victi, fidem & prudentiam, cæteri omnes perspexerunt inter eos quos ex Italia in Poloniã euocabat, vt in optimis litteris Regni iuuentutẽ erudirent, Patrem etiam Aquarium Dominicani instituti relligiosum esse voluit, præmiumq; nõ vulgare promisit. Camillum quoq; Tachietum Franciscanum, concionatorem suum aulicum: & Annibalem Rosselli Bernardinum, in illa ipsa Academia Cracouiensi, cuius causam te agere simulas, tum Philosophicas tum Theologicas litteras profiteri voluit. Iudicet lector, vtrũ tibi garrulo adolescenti, an Regi sapienti, de Monachorum disciplina fidem vellit adiungere.

Quæ tibi de moribus Italicis, Gallicis, Hispanicis in patriam inuectis garrere libuit; hæc quoq; præterijsses, si vnquam illud audiisses, Regis ad exemplum totus componitur orbis. Reges enim & Principes externi, quos patria nostra intra hos paucos annos ex Gallia, Germania, Vngaria, ad Regni gubernacula euocauit, non quatuor aut quinque Religiosi in patriam inuexerunt, quicquid de maiorum nostrorum simplicitate & integritate detractum est. Facilius est si dicere fas est, ait Cassiodorus, errare naturam; quàm dissimilem sui Princeps possit formare Rempub.
Sed non

Sed non placet tibi scholas euertere. Benè est. aliter enim si diceres, verbis ego tuis lumbos defractos optarem. Placet autem veterem potius reuocare disciplinam, & patriũ morè, præmia magistris & præceptoribus proponi, eos gratitudinis, & vtilitatis spe, ad scholasticum laborem suscipiendum excitari, Assentior. Age itaq; exoptatissime reformator, tabulas arripe, legem scribe, pœnam transgressori statue: iube tuos Euangelicos census retentos dissoluere: ereptos redditus reddere: decimas interuersas repræsentare: agros ademptos referre: pensiones descriptas comportare: assignata à maioribus præmia illico dependere; mox videbis, crede mihi, Academia Cracouiensis Magistros & præceptores, ad scholasticum laborem suscipiendum, magis etiam atq; magis excitari. Sed vereor, vt tui similes clependi rapiendiq; consuetudinem relinquãt, mallent illi quicquid adhuc superest, de viuo detrahere, quàm erepta reddere: idq; sine freno timoris & pudoris, vbicunq; possunt, impiè crudeliterq; exequantur.

Ais deinde: *sed Iesuitarum opera, studio & diligentia effectum est, vt Africa, Asia, America, Persia, Romanae Ecclesiae instituta & placita amplectantur.*

Id quidem tu, fat scio, verum esse nolles; sed cùm rerum testimonia ipsa tua videat conscientia, etiam ipsa tua per se erubescit ratio, deficit interpretatio, obmutescit oratio: lege Surium, Maffeum: lege epistolas Indicas, lege Ribadeneiram, lege quotquot de rebus Indicis scripserunt, & linguæ tuæ modestiæ frenos impone.

Quæris deinde: *quinam sunt illi viri? quæ est ista pietas? quæ prudentia? quæ ritæ sanctimonia? vt tantum bonum orbi christiano importauerit.* Ausculta, & mea dicta deuora. Proprius est hic gentis nostræ mos; consilia sua, non præcedente sapientia, sed consequentè experientia, moderari. Doleo quòd ita sis & tui & rerum planè omnium oblitus, vt ea ignores, quæ Gallia, Germania, Hispania, Lusitania, Vngaria, ipse quoq; nouus orbis, & vltimarum sola terrarum non ignorant,

ignorant. At si tibi Senatoris & Consiliarij munus susci-
pere libuit, non discere ista debebas, sed didicisse. In o-
mnibus, ô puer, (libet te Platonis verbis appellare) vni-
cum principium ijs qui benè consulere volunt, est intel-
ligere, quid illud sit, de quo consultatur : vel omninò ab-
errare necesse. plerosq; verò latet, quòd nesciant rei sub-
stantiam. Tanquam igitur scientes in dispositionis prin-
cipio non declarant, procedentes verò, quod par est con-
sequitur, vt nec sibi nec aliis consentanea loquantur. Ne
sis ergo nesciens, aut in Repub : Christiana peregrinus;
narro tibi qui sint isti viri. Si Deum nosti : aut illi res
mortalium curæ esse credis, inficias ire non poteris, eti-
amsi sis impudentissimus, apta eum & conuenientia re-
media, singularum ætatum & temporum, morbis atq;
incommodis adhibere consueuisse. Cogunt (ait Augu-
stinus) multas inuenire medicinas, multorum experimē-
ta malorum. Magnis olim erroribus Chaldæorum po-
puli tenebantur, cum rerum causas, ad motum syderum;
non autem ad Dei potentiam, & voluntatem referebant.
Sed misericors Dominus ferre non potuit, vt in errore
turpissimo consumarentur. Suscitauit enim oportunif-
simo illo tempore, admirabilem illum Patriarcham Abra-
hamum, qui fuit illis quasi via rectæ fidei, creatoris omni-
potentiam ostendens, & à cultu & veneratione rerum
creatarum auertens. Ægyptij mirum in modū erāt præsti-
giatorum artibus, & incantationibus, de statu mentis de-
turbati. Sed Dominus amicum suum illum magnū Moi-
sen exhibuit, qui dæmonum fraudes detegeret, & Domini
potentiam & gloriam per verba & miracula prædicaret.
Israelitarum rationes valde erant in aliquo tempore con-
turbatæ. nullum enim certum Magistratum habebant,
cuius imperio tenerentur; ecce subito Samuel diuinus af-
fulsit, qui magnum præsidium inclinatis rebus attulit, &
sub vnus imperium, Dei iussu, subiunxit. Achab ille
Rex impius, Deum Patrum suorum dereliquit, & diui-

num cultum manufactis simulachris adhibuit; sed Dominus Eliam Thesbiren suscitauit, qui Regis impotentiam frangeret, atq; ad vnius veri Dei cultum reuocaret. Procedente tempore suscitauit Satanas in Asia Mamalucos: suscitauit Dominus Templarios. Suscitauit Sathanas Saracenos Prolomeiden oppugnantes: suscitauit Dominus sex viros Lubecenses & Braunsuicēses primos eius ordinis autores, quem Theutonicorum appellant, strenuos terræ sanctę defensores. Suscitauit Satanas Turcas Asiam infestantes: suscitauit Dominus nobilissimū ordinem Equitum Hierosolymitanorum illis obfistentes. Saraceni Belgicam occupauerant, magnaq; premebant feruitute: suscitauit Dominus in Lusitania Equites Iesu Christi, qui vim immanem barbarorum profligarent, & suos libertate donarent.

Magna fuit olim Christianorum vis in captiuitatem abducta; & statim Dominus ordinem S. Mariæ, redemptionis captiuorum, duce & auctore Iacobo Aragoniæ Rege excitauit. Sed longum esset omnia, omnium ordinum & religionum genera, opportunissimis humano generi temporibus à Dei benignitate suscitata memorare. Ipsa S. Francisci, & S. Dominici familia, quàm opportuno Reipub: Christianæ tempore initium acceperit, obscurum non est.

Sic existimare debes suscitaram fuisse à Domino, isto nostro seculo, eam quam iniquo odio tam acerbè oppugnas *I E S V* Societatem, tanquam Antidotum quoddam earum pestium, quas Luterus in orbem Christianum introduxit. Pax & tranquillitas, qua Ecclesia Dei longo tempore fruebatur; partim extinxerat, partim debilitauerat feruorem illum pietatis, quo maiorum voluntates inflammatae videbantur. Intermisus erat frequentior Sacramentorum vsus: obtorpuerat Confessionis & Pœnitentię studium: languere cœperat conscientiarum examen, contemplationum assiduas: meditationum desiderium;

derium : remissa videbatur hospitalium cura, Catechu-
menorum instructio: xenodochiorum sollicitudo : capti-
uorum redemptio, fraterna correctio, Concionum assiduitas, Sacrificij frequentatio, ciliciorum & maceratio-
num vsus : dormire quodam modo in summa Ecclesiæ
Dei pace videbantur homines, viuebant vitam habentem
vt Pindarus loquitur *μελιτόσιαν ἐυδίαν*, cōtenti præsentibus. Interim venit inimicus homo & superfeminauit zizania, earum Hæresum & pestium, quibus orbem Christianum afflictum videmus & dolemus. Sacram scripturam corrupit, Symbolum violauit, Sacramenta minuit, Trinitatem blasphemauit, Patres & Concilia contempfit, Imperia perturbauit, viam ad Atheismum aperuit. Quid autem mali non fecit? Has animarum ruinas, non ferens misericors & miserator Dominus; suscitauit admirabiles illos Ecclesię suę *ταύτης καὶ τηλικούτους προστατάς* verbo & opere potentes, quorum ora vos Euangelici, vestra vos remordente conscientia, in illa die tremenda non feretis Eckios, Roffenses, Moros, Polos, Taperos, Hesselios, Sotos, Hofios, Cromeros, Sanderos, Socolouios, Pouodouios, & mille alios. qui cūm egregiè suo munere, suaq; legatione functi, pro Christo fuissent, & pleriq; etiam vsq; ad sanguinem restitissent; quos vos igne, ferro, laqueo, equuleo, omni suppliciorum & crudelitatum genere laceratos obruncatis; & his præterea calumniis onerastis, quasi quam profitebantur fidem, eam non ob amorem Christi, aut veritatis studium, sed ob Papæ metum, ob censuum, redituum, Episcopatum, & id genus amorem tuerentur; Visum est vicissim Domino, novos homines suscitare, sine re, sine sede, sine Episcopatibus, sine Abbatibus, sine pera, & gladio: inermes, incomitatos, viles in oculis seculi: nil timentes nisi Deum, nil sperantes, nisi à Deo, qui mortem pro Christo lucrum putarent: occidi possent, vinci non possent. quorū societas esset, vt Ioannes in sua Epistola loquitur, cum Patre & Filio eius

IESU CHRISTO, eosq; ceu quasdam auxiliares leuio-
ris armaturæ copias, in medias Euangelicorum acies, in
ipsa vestra viscera immittere. quæ vos in omnibus orbis
Christiani partibus, quas veneno vestro infecistis, Ger-
mania, Gallia, Anglia, Scotia, Polonia, Bohemia, Vnga-
ria, Suetia, telis verbi Dei conficerent. veritatis spicula
intorquerent, in vestris ciuitatibus; in oculis vestris vo-
biscum viuerent: vbiq; vobis etiam inuitis, & nolentibus
occurrerent: nec solùm voce & calamo, sed etiam aspe-
ctu silentioq; suo, vestræ vos perduellionis, & rebellionis
admonerent. & illud quotidie, quod olim vestri similibus
hæreticis Augustinus, occinerent; Quod Dominus in
cathedra vnitatis, posuit doctrinam veritatis. Cathedrâ
autem vnitatis in ea collocatam ostenderent, quæ caput
est orbis, vrbe Roma, cuius fidem, vt apud Hosium legi-
tur, Apostolicam, voce laudatam esse scimus, in qua per-
petuò conseruatam eam fuisse, quæ est ab Apostolis, tra-
ditionem refert Irenæus: cui totam doctrinam Apostolos
vnâ cum sanguine suo profudisse Tertullianus asserit. ad
quam accessum habere perfidiam nunquam potuisse, te-
statur Cyprianus. quam ita semper incorruptæ Patrum
doctrinæ fuisse tenacem, vt quoties Romana fides dice-
retur, Catholica intelligeretur, ex his quæ scripserunt,
Hieronymus & Ambrosius, didicimus. in qua semper
Apostolicæ cathedræ viguisse Principatum narrat Augu-
stinus. quàm hæretici fœtoris semper expertem perman-
sisse, nec vnquam in ea, qui contrarium sentiret, sedisse;
quin potius Apostolicam gratiam inuiolatam custodi-
uisse testatur Theodoretus. ad quam propterea de fidei
causis iam inde ab ipsis Apostolorum temporibus, nun-
quam non relatum fuisse, qui seculis aliquot fuit posteri-
or Bernardus asserit. quod ibi potissimùm sarcita iri da-
mna fidei, spes foret, vbi fides non posset sentire defectû.
Idq; etiam inuitis & reluctantibus vobis, ipsis inferni por-
tis frementibus, tanto cum fructu. vtilitateq; faciunt; vt
omnis

omnis iste, quem fabricare orsi estis, Satanismus, in patria præsertim nostra, animam agere, & extremam partem deficientis Spiritus retinere videatur. Dicentibus Heluetiis; Fides Luteri iam ultra Rhenum perit: dicentibus Anglis, & ultra mare, Gallis, & ultra Alpes; Polonis, & ultra Istulam: Vngaris, & ultra Danubium. Dicentibus Italis, non transit montes: dicentibus Hispanis, nec Pireneos. Calvinismus enim velut nouus Iupiter successit, & garrulum Luterum, velut vetulum Saturnum explosit: sed & ipse iam nutat, & Trideismus exulat. His porro omnibus extremam mortiferam plagam Ateismus intemat. Vnde apparet, ô Evangelici, Christum non esse vobis propitium, qui ne defensus quidem (hoc enim agere vos fingitis) vos defendit. Quæ rerum conuersio sine pietate & prudentia Antagonitarum, & sine vitæ sanctimonia expectari certè, sperariq; non poterat. De quibus quia quæris, quanam sint ista, vt tantum bonum orbi Christiano importauerint. Respondebo tibi. Paternus affectus laborem non metuit.

Scias velim Societatis huius primum ac præcipuum esse institutum; Hæreticos ab erroribus, Catholicos à malis moribus, Gentiles à falsis de Deo opinionibus reuocare, atq; ad vnius veri Dei cultum pietatisq; studium ardentius complectendum adducere. Id autem vt efficacius præstent, verbo se prius vitæq; exemplis in suis contuberniis instruunt, diligenter enim prius omnia discunt; antequam doceant. Vitæ sordes lachrymis quotidie & oratione eluunt: carnis cupiditates comprimere, atq; sub rationis imperium subiungere contendunt, ieiunio, cilicio, humi cubatione, Dyamastrygosi & id genus alijs carni repugnantibus exercitiis. Hinc sese totos ad rerum diuinarum contemplationem transferunt. in qua quò magis exercentur, eò magis hæc quæ videtur omnia, opes, honores, vitæ commoditates, vt fumi vmbra, vel sicut Paulus loquitur, vt stercora reputant. Quò magis
autem

autem omnia istiusmodi contemnunt; hoc magis in soli-
us Dei amore exardescunt: hoc libentius meditationi-
bus vacant. quas rectè quispiam conflictum esse, dixerit
sine sanguine. Quem autem quis amat, omninò cauet ne
vlla vnquam ratione offendar. Inde fit, vt in custodia sui
ipsum vigilantissimi sint, horasq; omnes auarissimè ser-
uent. Manè, diuina in se, & in genus humanum beneficia
recognoscunt. Meridie, & vesperi exactissimam, cum ani-
mo suo rationem ineunt, quid horis singulis egerint; o-
mnibus vestigijs accuratissimè scrutantes, si quæ illicita
desideria mentem inuaserunt: si diutius hæserunt, si con-
sensum extorserunt: si etiam voluptatem attulerūt. Ipsam
deinde linguam ad iudicium aduocant, si quid loqui pro
Dei gloria omisit, si quo verbo proximum læsit, si quem-
piam calumnia oppressit, si tacenda dixit, aut dicenda
tacuit, hinc manus & opera excutuntur. Porrò si quæ
macula depræhenditur, dum paruula est, ad petram al-
liditur, lachrymarum balneo eluitur, Cataplasma confes-
sionis applicatur, & vix in alteram horam medicina re-
seruatur. Ad eum modū disposita vitæ ratione, compres-
sisq; carnis cupiditatibus, animi culturam adhibent seq;
in diuinorum librorum, Sacra scilicet scriptura, Sancto-
rumq; Patrum lectione, & meditatione penè incredibili
studio, & contentione exercent, volentes esse parati, iuxta
Pauli præceptum, rationem reddere omni poscenti, de ea
quæ in illis est fide. Postquam autem caro rationi, ratio
Deo subesse atq; obtemperare didicit, ab his qui præsumt,
in vineam Domini emittuntur, atq; ad operas distribu-
untur. Non enim in sola contemplatione: nec in sola
actione vitæ summam sitam putant: Sed quo Dei gloria,
quo salus proximi, quo vocat Ecclesię necessitas, siue ho-
rum alterum, siue etiam vtrunq; adhibent. Alius itaq; cõ-
fessionibus pœnitentium excipiendis vacat: alius Sacra-
mentis distribuendis, alius ægrotorum & debilium cura
destinetur; alius in agone positos consolatur, alius in xe-
nodochio

nodochio languentes curat: alius ē carcere vinctos libera-
 rat, dissidentes conciliat, vagantes per vrbium vicos ad
 templa congregat, per exiguas villulas & deuia oppidu-
 la Catechismum & doctrinam Christianam prædicat,
 egentes opulentis commendat. Alij sunt vicissim qui re-
 furandis hæreticis operam nauant, in medias sese Hæ-
 reticorum acies pronciunt, & omnia simul & faciunt &
 patiuntur, vt Christi Dei nostri nomen glorificetur, con-
 cionando, scribendo, disputando. Aliis non satis est or-
 bis iste, his nostris oculis obiectus, & his calcatus vesti-
 giis; Oceanū vniuersum emetiuntur, nouas gentes, igno-
 ta orbi nostro Regna & Imperia, in vltimis terrarum par-
 tibus scrutantur, quibus Deum verum annuncient. nul-
 la deniq; est orbis vniuersi ora, sedes, locus, inter Christi-
 anos, Machometanos, Hæreticos, Ethnicos, quo non
 fuerit sonus Iesuitarum, CHRISTI nomen prædican-
 tium, exauditus. Non remoratur eos Tyrannus, non im-
 pedit Oceanus (& qui maior Oceano murus?) persecu-
 tor non deterret, percussor non frangit, quominus vbiq;
 Dei annuncient voluntatem. Quam tu, fat scio, pertina-
 ciam, & zelum non secundum scientiam appellabis. Sed
 si tibi Dominus aliquando Spiritum humilitatis, quo o-
 mnes destituuntur Euangelici, dederit. Dabit autem, si in
 recta fide nihil hestitans postulaueris; iudicabis profecto,
 nil nimium esse graue amanti. Cæterum non est difficile
 diuinare, quid malles. Illa tu studia hymnis chorealibus
 efferres, in quibus ætatis tuę florem contriuisisti. In illis tu
 mensis & occupationibus Iesuitas videre velles, in qui-
 bus nil agitur, quod foras proferendū sit: vbi diurnę no-
 cturnęq; per potationes *ωάταγω τε κ' ἀλαλίστω σνοθικεῖς* per
 agūtur, in quibus te videre possēt, vt Anacreon loquitur;

Iuuenem in scyphis valentem :
Minimè in scyphis pauentem :
Lepidum in scyphis chorcuten :

εϋταράς

Cyaraq; concinente

Temulenta verba fundentem.

Vbi alius inter manus è conuiuio tanquam è prælio auferatur, alius tanquam occisus relinquatur, alij fusi sine mente, ac sine villo sensu iaceant. quiuis vt cum aspiceret; non ingenuorum conuiuium, sed Orsensem aut Grunevaldensem cladem & pugnam videre arbitraretur. Sed solenne est, iis qui in amore & voluptatibus adulescentiam suam collocarunt, hanc etiam vitam, atque hæc studia dilaudare.

Quod ad iuuentutis institutionem attinet, quam bonis artibus & moribus imbuendam susceperunt. Si dixerero; quòd Spiritus sanctus huius consilij & cogitationis initium Societati attulit, non ero similis tibi mendax. Maiorem quippe curam, ait Augustinus, adhibere oportet, in educatione; quàm in procreatione liberorum. Non enim scelicitas est habere filios, sed bonos habere. Plato quoq; nil accuratiùs admonet; quàm optimam, ac diligentem puerorum institutionem, ex qua vna salus penderet Rerumpub. Magistratus enim optimos haud posse fieri, nisi ciues viri sint optimi. ex quibus Magistratus creantur. Viros porrò nunquam fore tales, nisi adulescentes, pueriq; tales sint. Quamobrem etiam nutrices monuisse dicitur, vt ne turpes ac friuolas fabellas pueris occinant, ne illorum animos statim ab initio, stultitia, & corruptis imbuant moribus. Plutarchus etiam paterna putat appellatione indignos, qui plus studij ac temporis ponunt in comparandis pecuniis, quàm in filiis quibus pecuniam relinquunt, ad virtutem effingendis. neq; hoc aliud esse, quàm magnam calceorum sedulitatem habere, pedem verò ipsum paruifacere. Cicero nullum munus Reipub: afferri maius posse testatur, quàm si doceamus atq; erudiamus iuuentutem, iis præsertim moribus atq; temporibus, quibus ita prolapsa est, vt omnibus opibus refrenanda, atq; coercenda videatur. Certè D. Paulus
Timotheum

Timotheum suum hoc quoque nomine commendat, quod ab infantia sacras litteras didicerit. Hieronymus vero tantus Ecclesiae doctor, non erubuit & docere & scribere de Pacatulae infantulae educatione, deque filiae institutione ad Laetam. Facilis est enim ab improba vita ad improbam fidem transitus. unde & Paulus loquitur, quod multi repellentes bonam conscientiam, naufragauerunt a fide. Et alibi: Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt a fide. Sapiens quoque testatur, quod in maleuolam animam non intrabit Spiritus sapientiae, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus disciplinae effugiet fictum, & auferet se a cogitationibus quae sunt sine intellectu. Unde fit, ut insignis ille orthodoxae veritatis vindex Athanasius, vitam prauam, parentem seu antambulonem haereticis appellarit; Basilius gradum ad infidelitatem. Bonam autem conscientiam, ubi mala sedem occupauit, aut temperantiam ubi cupiditas imperium obtinuit, quam sit difficile animis hominum inserere; tu fortasse non nosti, qui in hoc contentionis genere vestigium nullum posuisti. sed norunt hi qui quotidianum certamen, cum carne, mundo & sanguine suscipiunt. Longo tempore, ait Augustinus, magnis viribus, diuersis artibus opus est, ut persuadeatur superbis, quanta sit virtus humilitatis, ut persuadeatur caecis, quanta sit gratia lucis: ut persuadeatur ebriis, quanta sit virtus sobrietatis. Adolescens enim, ait Salomon, iuxta viam suam ambulans, etiam cum senuerit non recedet ab ea; & Salomone vetustior Iob, Ossa, inquit, eius implebuntur vitiiis adolescentiae.

Visum itaque est Spiritui sancto tam pios excitare Sacerdotes, ut exemplo; tam doctos, ut & verbo iuuentutem erudirent: talemque animam formarent, quam inhabitare Spiritus sapientiae non dedignaretur. Prior est, ait Augustinus: in recta hominis eruditione, labor operandi, quae iusta sunt; quam voluptas intelligendi quae vera sunt. Sed

ea de re nulla fortasse inter me & te controuersia est. Volui tamen partes earum occupationum attingere, quibus distinentur Iesuitæ, quamq; magna ratione adducti sunt, vt instituendæ Iuuentutis in timore Domini curam susciperent. teq; eadem opera, & quinam sint isti viri docere, & quænam sit eorum pietas, vitæq; sanctimonia, ob oculos ponere. Si mihi non credis, testes producam Romanos Pontifices, quos si Christi vicarios putas (id enim valde dubito) decretis eorum acquiescas necesse est.

Paulus tertius Pontifex Maximus, cùm Institutum Societatis breui formula compræhensum legisset, vehementer illud approbavit, & in eo Spiritum Dei inesse testatus est, seq; non tenues fructus sperare, neq; exiguas ex tam exiguo tenuiq; principio utilitates ad Dei Ecclesiam peruenturas expectare. quamobrem etiam illud Apostolica sua autoritate Anno 1540. approbavit.

Iulius verò tertius ipsam etiam formulam litteris suis inseruit, recepit, & approbavit, quam hic libet inferere. Quicunq; in Societate, quam *IESU* nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino ac Ecclesiæ ipsius sponsæ sub Romano Pontifice Christi in terris vicario seruire, post solenne perpetuæ Castitatis, Paupertatis & Obedientiæ votum, proponat sibi in animo, se partem esse Societatis, ad hoc potissimum institutæ, vt ad fidei defensionem & propagationem, & profectum animarum, in vita & doctrina Christiana, per publicas prædicationes & lectiones, & aliud quodcunq; verbi Dei ministerium, ac spiritualia exercitia, puerorum ac rudium in Christianismo institutionem. Christi fidelium in Confessionibus audiendis, ac cæteris Sacramentis administrandis, Spiritualem consolationem præcipuè intendat, & nihilominus ad dissidentium reconciliationem, & eorum qui in carceribus, vel in hospitalibus inueniuntur, & ministerium ac reliqua charitatis opera, prout ad Dei gloriam & commune bonum expedire visum

dirè visum erit, exequenda. gratis omnino, & nullo pro-
suo in prædictis omnibus labore, stipendio accepto, se
vtilè exhibeat, curetq; primo Deum, deinde huius sui
Instituti rationem, quæ via quædam est ad illum, quo ad
vixerit ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo pro-
positum totis viribus assequi. vnusquisq; tamen secun-
dum gratiam sibi à Spiritu sancto subministratam, & vo-
cationis suæ proprium gradum, &c.

Gregorius quoq; XIII. Anno 1584. apertè confi-
tetur, non immeritò fuisse ab antecessoribus suis Roma-
nis Pontificibus multa huic Societati concessa, ob egre-
gias, sic enim loquitur, virtutes, & dona diuinitus elargi-
ta, cum illius finis præcipuus sit, Catholicæ Religionis de-
fensio ac propagatio, animarumq; in Christiana vita &
doctrina profectus. tum etiam proprium esse gratiæ eius
vocationis testatur, diuersa orbis terrarum loca, ex Ro-
mani Pontificis per Præpositos generales directione pe-
rigrare, vitamq; in quavis mundi parte agere, vbi saluan-
darum sua opera animarum copiosior prouentus ad Dei
gloriam speretur. His tu profectò si fidem non habebis,
ego cur te Christianum putem, non video.

Sed adhuc quæris; *quæ sit Iesuitarum prudentia.* Id equi-
dem rectius ab Euangelicorum ministris, vel à Mexicanis
& Iapponensibus Bonziis, vel à Turcicis vel Scyticis
Caddis & Muleammanis quæsiuisses. Dixissent illi tibi,
quod consilij genus adhibeant; quæue prudentia & soler-
tia vrantur Iesuitæ, cum in medijs Euangelicorum & Pa-
ganorum vrbibus, cum in oculis & auribus infestissimo-
rum Principum, Christi Dei nomen intrepidè prædicant:
Christi crucifixi signa statuunt: cum quos illi Deos co-
lunt, esse Dæmonia ostendunt: cum Idola, cum aras im-
pias, euertunt: cum templa Deo viuenti erigunt: cum Re-
ges sacro Baptismate tingunt: cum Bonzios idolorum
ministros sub suaue Christi iugū subiiciūt. Sed ad nostra
veniamus. Quære ex tuis Superintendentibus, & scho-

Iarchis, vtrum lynceos oculos, aut emunctas nares ha-
beant Iesuitæ; cum artes eorum omnes, dolos, fraudes,
technas, laqueos, & quas animis hominum fodiunt foueas
deprehendunt. Qua putas solertia opus habebant, cum
Augustæ Vindelicorum (quam quidam vestrum nouam
vocare Bethlehem propterea non dubitat, quod in ea na-
tum & approbatum sit quintum hoc Euangelium, quod
Augustanam Confessionem vocatis) sedem figerent. cum
illam ipsam Augustanam perfidiam pro concione damna-
rent, collegia erigerent, adolescentes instituerent, vestris
Magistris & Ministris intrepidè ubiq; occurrerent: cum
animo vinci nescio, ad certissimam mortem in intimam
Angliam penetrarent: cum inuicta mente ante Præfides
& tyrannos starent. & Christum Dei viuentis, & sponsam
eius Romanam Ecclesiam, Romanūq; Pontificem Chri-
sti vicarium, ad ipsos laqueos & eculeos semiuiui & se-
miusti confiterentur. Qua prudentia sedem Ratisbonæ
fixerunt, Halberstadium, Erfortum, Magdeburgam; in
ipsam etiam pene deploratam Scotiam, & alia permulta
hæresi inquinata loca, mucronibus infesta, & non nisi
mortis contemptoribus peruia penetrarent, & Euange-
licos omnes Christi inimicos, & Ecclesiæ Dei perduelles
& libenter & liberè pronunciarent. Cum deniq; in Ægy-
pto, in monte Sina, in ipsa vrbe Constantinopolitana,
Dei summi voluntatem, omnibus inuitis Saracenis &
Mamalucis annunciarent & annunciant. Res tantæ Iesu-
mastix, non casu & fortuna, sed mente firma, consilio
solido, diuina prudentia gubernantur. non prudentia
carnis, quam tu solam sapere forte putas; sed prudentia,
quam timor Domini inchoat, amor perficit.

Ais deinde: *Non tam benè refert simia simiam, nec ouum ouo,
nec lac lacti tam simile est; quam monachus Iesuita; et Iesuita monacho.*

Profectò, si fatuo delectari vellem, non esset mihi lon-
gius abeundum. Te riderem. Sed miratur alicubi Plato,
qui fieri possit; vt aliquis in his superbè sapiat & glorie-
tur, in

rum, in quibus nondum quicquam sapit. Tu quid sit Monachus nondum sapis; & tamen de Monachi nomine tibi delicias facis. Vide ne tua infantia, non scriptorum calamis, sed pedissequorum sibilis explodatur. Nam si quicquam vnquam, vel de Antonio, vel de Paulo, vel de Basilio, Augustino, Bernardo, & aliis sanctissimis Monachis auditione accepisses: si Chrystostomum de laudibus vitæ monasticæ, si eam Homiliam, quam de Regis, & Monachi comparatione conscripsit, & Cromerus noster è Græca Latinam fecit, saltem inspexisses; si scriptores innumeros, & Doctores Monachos dilaudantes cognouisses; in Monachi nomine ita, vt facis, non luderes. Si tua inquam mater esset Ecclesia Romana, quod tibi verbum paulò ante, nescio quo modo excidit; si tu eius esses, vt videri vis filius, Monachorum appellationem probri loco non duceres. At tu præ stupore non consideras; quòd cum Iesuitas Monachis facis similes; Paulo, Antonio, Augustino, Basilio, nolens volens similes facis. Vide quã sit potens veritas, & da honorem Deo. Etiam per hostiũ veritatis, iugula cum ille vult erumpit, nec magis quidquam timet, quàm taceri, oditq; mores. Sed ego

Non dicta tanti ponderis tua estimo,

Mortalis, vt perennia Deorum quæras

Temerare iura, insculpta mentibus hominum.

Non hæc heri aut sunt nuper admodum edita.

Vixere semper quoq; tempore cœperint,

scit nemo

Quoniam autem conuitiorum tuorum semper incipit ex fine principium: manum tibi porrigã, vt ex isto quoq; cœno pedem extrahas. Dicam ego tibi, quid sit magis etiam inter se, quàm ouum ouo, & lac lacti simile. Tu & tui Evangelici. Paganis & Machometanis longè estis similiores, quàm Monachus Iesuitæ, & Iesuita Monacho. In hoc enim Iesuita Monacho similis est, quia Castitatem vouit, Paupertatem suscepit, Obedientiam promisit: at

in habitu cultuq; corporis differunt. Cæterum Euangelicus omnis, siue sit Lutherista, Calvinista, Trideista, Anabaptista. siue cuiuscunq; tandem sectæ discipulus, nulla prorsus in re, à Pagano & Machometano dissentit. Blasphematur Paganus Christum Dei uiuentis, blasphematur & Trideista: Ridet ille Baptismum; ridet & Anabaptista: Fabulam reputat Eucharistiam; reputat & Calvinista: Imagines ille reprobatur; reprobatur & comminuit Lutherista. Sanctorum inuocationem ridet Paganus; ridet & Euangelicus. Machometus sacras Imagines deleuit, & Mechensum quoq; ciuium suorum idola Aleth & Tagor comminuit; & Euangelici Christi crucifixi, omniumq; Diuorum imagines aboleuerunt. Machometus nullum ferre iudicem uoluit suæ doctrinæ; prohibet etiam ne sui discipuli, Iudæos aut Christianos iudicare de fide patientur; idem faciunt Euangelici. Machometus diem Veneris ut diem Dominicum haberi uoluit; ita Euangelici. & inter eos Lutherus, diem Dominicum Paschæ, in alium diem uoluit immutari, & Carolstadius nullum alium diem præter Sabbatum esse in honore uoluit. Machometani non circumcidunt, nisi septem aut octo annorum pueros; Euangelici etiam adultiores uix baptisant. Machometus Polygamiam docuit; Euangelici, Anabaptistæ liberaliter exequantur. Hecerus enim tredecim uxores habuit: & Regiomontanus quidam è Carnifice minister, septem uiuas in diuersis locis uxores aluit. Machometus ut suis piam in speciem uitam commendaret, negabat aliena cuiquam prodesse opera; Lutherus & cum eo totus Euangelicorum cætus, non modo Sanctorum negat opera aliis utilia; sed nostra propria omnia facit peccata. Machometus sacrorum & religionis suæ, quasi quosdam Antistites assignauit, Muphtios, Caddeos & Talimeanos; Euangelici sacrorum curam & ministeria omnibus in uniuersum communia esse uolunt. nec, uel uilissimos cerdones, pelliarios, uespillones, lenones, imò nec ipsas fœminas ab

nas ab ea repellunt. Machometani Christianos faciunt
impios; quod Christum Deum suum ederent: Euange-
lici nos appellant *θεοκτόνας*, siue Deicidas; quod Dei filium
deuoramus. Summa est. nec ouum ouo, nec lac lacti, ita
simile est, vt Euangelicus Machometano: & Machometanus
Euangelico.

Quod ais: *vultum eos ad decipiendos homines habere accommo-
datū, os in latebris resuiticis compositum; oculos & totius corporis habitū,
atq; ipsam rationem ad simulandum & dissimulandum accommodatam.*

Deus bone, quàm ineptus es, quàm tui ipsius amans,
sine riuali. De saxo scilicet, in crucem. Pudoris exitium:
Iam mare haud est mare. Tu mare mendaciorum acerrimum.
Omnibus, vt video, sanctitatibus bellum indixisti.
quando Modestiam, Temperantiam, Grauitatem, os
non garrulū, oculos non vagos, incessum minimè præci-
pitum, & orationem maturā, conuitio & reprehensione
dignam puras. An eos esse tuis ministris Euangelicis si-
miles malles; qui non solum esse, sed etiam videri volunt
impudentissimi, sicut à Smidelino factum in comitiis
Vormatiensibus legimus; vbi Lutheri verbum è loco su-
periore, cum sàgo & manica picturata, & venatorio cul-
tro ad latus prædicabat. Sed domum te reducam. Vilnæ
habebatur Zuingliana Synodus ante triennium. Ibi ve-
nus ex Synodi ministris, in platea quadam vltra pontem
Bernardinorum, à licitoribus castrensibus in adulterio
captus, & in alieno habitu in arcem perductus est. Vis
aliquid lepidum de fratribus vestris Anglicis Euangeli-
cis audire. Tam sunt proiecti pudoris; tam sunt amici
Castitatis & continentiæ; vt eos non pudeat mulieres
pro concione ad libidinem deligere. Cathedras enim
ascendunt, modo non meretricia veste induti, lotiq; vn-
guentis, comptiq; crines. & vt forma placeret; oculos
illiti, nec solum ornatu, & subcrispo capillo; sed impu-
dentia quoq; mulieres imitantes, libidineq; calescentes,
vagus oculis circumspiciunt, vasaq; sibi necessitatis (sic

enim

enim appellant) in ipsis templis assignant. Sed nec per
urbium vicos & plateas vnquam transeunt; quin illis v-
biq; delecta sit ad libidinem mulier. Accipe exemplum, &
iniurato crede. Lecta est ante paucos annos in tribunali
Londinensi schedula per quendam ministrum, iudici Re-
gio; sed per errorem porrecta, (aliam enim ad causam per-
tinentem offerre decreuerat, quam in eodem sinu gesta-
bat) in ea cuidam mulieri narrabat, quam ardentem in il-
lam, dum concionaretur exarserit; quam libenter oculos
ad eius formam adiecerit. & id genus amores suos præ-
dicabat, atq; ad libidinem sollicitabat. Huius autem la-
sciuiæ vehementer puduit Regiæ potentiaæ ministros,
nisi quod ita iam peruulgata est ministrorum impuden-
tia; vt nullus esse locus animaduersionis videatur. Qui
fit ergo, mi Actor, vt quam tui similes Euangelici in suis
ministris modestiam & grauitatem requirunt, tu eam in
Catholicis Sacerdotibus repræhendas! Si argumento
est Iesuitas ob vultus, & vestis modestiam Sycophantas
esse; tu, & Ministri vestri, qui sub crispo capillo, pictura-
ta manica, gladio ad latus, vultu, vesteq; vtimini penè mu-
liebri, prostituti pudoris homines censeamini necesse est.

*Quod eos in Dei sanctorumq; cultu imitari dicis superbas, stultas,
atq; impudicas mulieres, quæ splendidius vestiri volunt quàm honeste ma-
trona. & ea ratione oculos spectatorum in se conuertere, ac eorum cupidi-
tates inflammare. Mome maledicentissime, putas te crepi-
dam Veneris Praxitelianæ damnare? Si Deum amares, si
maiestatem diuini numinis & quotidiana in genus huma-
num beneficia cum animo tuo reputares; nullus vnquā
tibi cultus, nullus ornatus, nullus splendor ad honorem
Dei collatus, satis esse magnus videretur. Sed tua super-
bia ascendit semper. In cœlum enim os tuum ponis: De-
um Patrum nostrorum per latus Iesuitarū repræhendis,
qui tabernaculum byssinum, vestes purpureas, templum
cedrinum, vasa aurea, quadrangulum præcioso lapide
distinctum; Sardio, Topazio, Smaragdo, Carbunculo
parari ad*

parari ad honorem suum præcepit. Dauidis quoq; auctoritatem eleuas, qui sibi laudi gloriæq; duxit, quod decorem domus Dei dilexerit. & Paulo notam iniustam inuris, qui omnia in Ecclesia Dei fieri vult ordinatè.

Quod Iesuitas Gabaonitas vocas. Infatiabilis est maledicendi cupiditas. Sed hic quoq; crede mihi, causæ tuæ sanguinem mittam. Nimis infans es in rebus Euangelicorū tuorum. Dicam ego tibi ex illorum sententia, qui sunt veri Gabaonitæ; Luterani & Calviniani. Cum enim Trideistę surrexissent, (quorū in patria nostra Prothomagister Gregorius, Paulus Brzeziniensis Valentini Gentilis discipulus extitit) accusareq; Luteranos simul & Calvinianos ccepissent, quòd quendam Deum Trinitatem colerent; quòd *δυοθεϊον* adorarent, quòd personas in Deo, naturas, Substantias, Hypostases, processiones & emanationes præter scripturam & contra scripturam fingerent. Illi verò ipsa nomina his ipsis verbis scripta, ostendere accusatoribus suis in scripturis Canonicis non possent; ad Patres, Concilia, antiquitatem, vniuersitatem, receptum in omni Ecclesia sensum & consensum recurrebant, & illorum auctoritate fidem Trinitatis defendebant. At Trideistæ; Vetusti sunt (dicebant) isti panni, quos vos primi lacerastis in aliis articulis fidei. Gabaonitarū sunt isti exoleti sacci, vtresq; obsoleti, & lacerata iam dudū calciamēta.

*Quod Germaniæ incendium: Antuerpiæ direptionem: Angliæ Regi-
nām veneno & insidiis petitam: scotiæ Reginam indignissimo mortis ge-
nere sublatam Iesuitis tribuis: quasi omnibus in locis motus excitauerint,
clasticumq; cecinerint.* Tua sunt hæc, mi adolescens, non veritatis verba. Sed soluam & hoc. Graue est debere cui nolis. Accipe; Germaniam Lutherus & Pacimōtanus perturbauit: Galliam Calvinus & Beza, Flandriam Spangenbergius, Angliam Martyr & Bucerus, Scotiam Buchananus, Transyluaniam Blandrata, Poloniam Stancarus & Sarnicius. Si isti Iesuitæ fuerunt & non Iesuitarum hostes, & persecutores terribissimi; hoc primum erit in

omni tua actione verum verbum, quod dixisti. Ferendo, non inferendo iniurias ista Regna peruaferunt Iesuita. nec solum eam vim timuerunt nunquam, quæ ad corpus vitamque peruenit; sed nec eam quæ periculo mortis iniecto, animum formidine perterritum loco sapere, & cerro de statu dimouet. Non eos, crede mihi, rotæ vestræ, non radij, non vngulæ, non rotabula, non lebetes, non Carastæ, non Catapultæ, non frixoria, non digitoria, non pugillaria, non manus ferreæ, non subulæ, non succensoria, non ollæ æneæ, non sartago, non cruces, non scorpiões, non gladij, non equulei, non mille crudelitatis & acerbitalis genera (nil enim in vestra persecutione defuit, quod vel auribus, vel oculis posset terrorem incutere, quæ in theatro crudelitatum vestrarum, Liber Antuerpiensis ostendit) retardare potuerunt, quo minùs in obseruatione fixi consilij perdurarent, Dei que vobis annunciant voluntatem. Et tamen vobis vim fieri vociferamini, cum vbi que ita eos enecatis, non odij solum, sed etiam ludibrij causa. vt & spatium crucibus deesse, & corporibus cruces videantur. Crocodili sunt istæ lachrymæ. Tollat te, qui non nouit.

Progrederis longius. & sapientissimum ac fortissimum Regem Stephanum ijsdem Gabaonitarum (Iesuitas intelligit) procellis & fluctibus ita abreptum vociferaris, vt nisi postea consiliũ & moderationem adhibuisset, cum Riga nobis & Rege Suetiæ, aut certè Daniæ bellum fuisset susceptum.

Aiacem te mente motum dixeram, futurum putans vt odium tuum in vniuersam Christi Ecclesiam solis Iesuitis flagellandis exsaturares; nunc te vocare ad pileum video etiam Reges. Fortè, sicut Ajax inter Græcos arietem vt Vlysem; sic tu inter orthodoxos, Regem tibi Stephanum, vt magni Gregis Ducem, calumniis & contumeliis vexandum suscepisti. Quo nomine vereor qui te non amauerit, ne lutulentum suem. qui etiam oderit, ne Cerberum tricipitem putet. Durum quod dolet vt non doleat, ita tibi libet, cum omni mortalium genere voluntari, ita

rari: ita volupe est ad omnia adlatrare. quamuis non est hic latratus; sed morsus. Non queo diutius linguæ tuæ procacitatem tolerare. Ipse quoq;

*Iupiter, linguæ petulantis odit
Glorias.*

Quamobrem vt Homerus loquitur;

Ἄοι δ' ἐγὼ ἀντίος εἶμι καὶ εἰ πύρι χεῖρας ἔοικεν :

εἰ πύρι χεῖρας ἔοικε, μένος δ' ἀίδεον σιδῆρον.

Tibi ego contrarius rado & si igni manus similes essent :

si igni manus similes essent, robur autem ardenti ferro.

Tu furiis abreptus : tu fluctibus obrutus : Tu procellis implicatus : Tu Megaræ facibus accensus; Tu Cacodæmonis audacia armatus, audes notam incogitantis minimeq; meditati consilii ei Regi affingere, cui orbis vniuersus isto nostro seculo primas sapientiæ & fortitudinis partes tribuit? Audi Socolouium eius Academia, pro qua te pugnare simulas, olim alumnum & professorem; nunc vniuersæ patriæ præcipuum ornamentum, de Rege Stephano quasi omnium ore loquentem. Fuit ille in Ecclesia Dei plusquam sacerdos : in Repub. plusquam Rex : in exercitu plusquam Imperator : in acie plusquam miles, in iudicio plusquam Iurisconsultus : in dicendis sententiis, plusquam Senator : in aduersis ferendis, plusquam vir : in publica tuenda libertate plusquam ciuis : in amicitiiis colendis plusquam amicus : in conuictu, plusquam familiaris : in venatione plusquam Leo. Si sacerdotem procellis abreptum, si Regem fluctibus oppressum, si Imperatorem timidum; si Senatorem, consilij inopem; si virum, viribus carentem, Regem Stephanum putas; non contendam cum tua pertinacia. Facilius enim te, quisquis sapit à dæmone obsessum iudicabit, quã Regem Stephanum, manu & consilio fortẽ negabit. Vtinam autem in animos minus obstinatos optimi Regis conatus incidissent. Rebellionis periculum denuncias, si sedem Iesuitæ Rigæ fixissent. Sed quid quæso te? Iesuitæ Gedani fue-

dani fuerunt, cùm Euangelici arma parricidialia in illum ipsum Regem & dominum suum cœperunt? Quis ad eos Iesuita, quis Monachus facem in ciuitatem intulit? Quis Episcopus ad rebellionem armauit? Id quidem tu non solum de Sacerdote, sed ne de vlllo Catholico homine affirmare poteris, etiamsi sis impudentissimus. Euangelici fuerunt & qui suaserunt, & qui bellum susceperunt. Nec enim fieri potest, *VT DEO REBELLES, REGI SINT FIDELLES.* Aiunt Hosium Cardinalem sæpè dicere solitum: *Qui non est Papista; non est Regista.* De hæreticis dixit olim Martianus, nō de Catholicis, quòd male parent Regibus suis. Catholici Petro præceptore, & bonis obedire consueuerunt & discolis. illorum bonitate ad consolationem vtuntur; istorū peruersitate ad probationem. pro vtrisque Deum deprecantur. Quis Iesuita Albertum in Prussia Principem in Regem Sigismundum primum armauit? Quis Archiepiscopum Rigensem in Sigismundum secundum incendit? Nonne Euangelici Magistri & ministri? Quis turbas Derpati suscitauit? Quis Moscos ad illius obsidionem, atq; ad totius Liuoniae vastationem è propriis sedibus exciuit? Nonne Wittembergensis ille pelliō scelerati Magistri Lutheri pessimus discipulus. Non Iesuitarum illa sunt; sed Euangelicorum Epiphonemata: Euangelium sitit sanguinem. Et illud; *Venit tempus, cùm sacrificium Deo placatum fiet ex capitibus Monachorum bibere.* Addam aliquid de Scotia. Ministri fuerunt Hæretici, non Iesuitæ Catholici, qui Regem & Reginam domi consilio, foris; omnibus castris & armis oppugnarunt, qui publicè decretis eorum in foro Edenburgensi resisterunt. Vis nomina ædam? Robertus Pontus, & Gualterus Bacanquelus à Iacobo Laufonio irritati. Ministri fuerunt in Flandria toti terrarum orbi conspiciendi, qui legitimæ potestati resistendum docuerunt. Ministri in Gallia, qui in cœdem Regis & Reginæ siccariorum manus armauerunt & audaciam aluerunt.

Scis quid

Scis quid factum de Riga, deq; Dantisco fuisset, si quid ibi Iesuitæ potuissent. Non ex triente aut quincunce, sed Regio suo iure Rex in eos vteretur. Non ex semisse vel do-drante, sed ex asse ciuitates illas possideremus.

quod tumultus vtilnenses, perturbationumq; procellas, & ciuium atq; nobilium concursum ad præliū cōmittendum, à Iesuitis suscitatas memoras.

Hoc nemo alius, Deum timens dixit vnquam, præter te. Sed video quid velles. Euāgelicis in Catholicos graf-fandi sæuiendiq; liberam potestatem; Catholicis ne pro-prij quidem tuendi capitis facultatem relictam, velles.

Ais deinde: *conspiratione facta, cuius Iesuitæ autores atq; duces extiterunt, magna vi atq; impetu in eam domum irruunt (Catholici) quæ vna in tota vrbe monumentum antiquitatis extat Lutheranis concessa, Rege atq; omnibus Senatoribus approbantibus.*

ἄλγεῖδ' ἢ μὴ ψεύδ' εἶ, ἐπιστάμεος σάφα εἰπεῖν.

Atride (Homericum est) ne mentiāris cum possis vera dicere.

O indolem impurissimam, (Modestè, non vt meritis es ago tecum adolefcens. Nam si tibi tuiq; similibus Euā-gelicis irascendum esset, non irascendum, sed insanien-dum esset) vt animū fartum calumniis exonerare cupis? vt mentem mendacijs prægnantem excutere? Equidem ira promptus & acutus es, ad omnes calumnias omnibus vestigiis persequendas, vt abs te nil aliud expectemus, quàm vt affirmes Iesuitas in paradiso serpenti persuasisse, vt Euam seducerent: aut Pilato authores extitisse, Chri-stum vt in Crucem ageret. Quæ est per Deum hæc tanta calumniandi libido? Quæ lacerandæ famæ cupiditas? quod intorquendarum calumniarum desiderium? Iam vereor, ne & Græcis adfuisse dicas Iesuitas, cum Helenam raperent. Nimum sapias Monocule. Nimum sapere, ni-mium malum est. Si bonus patriæ tuæ ciuis esses; pacis amans & quietis Reipub. vulnera non refricares. Optima enim ciuilibus belli defensio; obliuio est. Nemo catus fu-rorem illum populū, nemo vim illatam, nemo flammam immissas probauit: legum & Regum vinculis ac legitimi

Magistratus autoritate cohiberi illa vestra audacia debuit, qua vobis fas iusq; esse voluistis, ipsius Regni statutis prohibita conuenticula agere. Templum contra templum, altare contra altare, cathedram falsitatis contra Cathedram veritatis erigere. quam pœnam, vobis nouatoribus Regni statuta irrogant, iam diximus. Extat illa sancta Confœderatio Corczinensis, in qua sese Rex & Senatus & vniuersa Nobilitas obstringit, contra talem, siue tales insurgere ad eorum destructionem, qui errores hæreticales in Regno fouere aut manu tenere cuperent. Sed hoc iam ante dictum est. Si Rex, si Senatus, si Equites ad istorum destructionem insurrexissent; plebs non insurrexisset. Sed Sacerdotum est Dei aperire mysteria. Voluit hîc quoq; Dominus infirma mundi eligere, vt confundat fortia. Voluit ex ore infantium & lactentium laudem suam perficere. qui si & ipsi tacuissent, lapides locuti fuissent, aut suo se quisq; loco & ordine mouisset. Sic Dauidi à cæde Goliati reuertenti, non equitum turmæ; sed muliercularum agmina occurrerunt gratulantium & acclamantium; Saul occidit mille & Dauid decem millia. Sic Hierosolymam ingredienti Christo, non Principes Sacerdotum, non Scribæ & Pharisæi; sed pueri Hebræorum occinebant in via; Osanna filio Dauid. Benedictus qui venit in nomine Domini. Sed non est huius tempus sermonis, nec tu diuina potes per ætatis tyrocinium, mente & animo percipere mysteria. Non proiciam Margaritas ante porcos. Tua hæc esse aio, non veritatis verba, istiusmodi fulmina à Iesuitico esse nomine profecta. Sed in eo quoq; vehementer erras, quod nulla vnquam ante aduentum Iesuitarum talia pericula, ciuibus nostris acciderint. Infantem te dixi; nunc in patria hospitem, & peregrinum affirmo. Nam si ætates & tempora diligenti studio persecutus fuisses, quod dicis non diceres. Vbi gentium fuerunt Iesuitæ, cum Academiæ Cracouienfis studiosi, in Luteranorum cuneos, in Ducali

domo,

domo, vt vocant, Deum blasphemantes irruerant: cùm extincti Hæretici cadauer ad sepulturam deportati excusserant: cum Arrianorum Synagogam vexauerant, libros impios diripuerant: cùm Euangelicorum cadauera exhumata escam volatilibus cœli obiecerunt. Hic profectò effugium inuenies nullum, quàm vt ipsos Academic Cracouiensis Professores flabella seditionum appelles, & earum quas ego commemoro, tu ignorabas turbarum & seditionum incentores. Sed ego te docebo adolescens: Neminem esse tibi putes amicum cui tu non es. Vos autem Euangelici cùm sitis omnibus erroribus amici, non potestis non esse nisi solis non errantibus inimici. Miror profectò, ne etiam vngues à natura Leoni datos gaudeatis, vt offendant: manùs homini attributas doleatis; vt defendant. Sed nouum non est Euangelicis, rerum & naturarum ordinem peruertere.

Arma ad extremũ irritas, classicumq; canis, cùm ais; *Erant quoq; maiores nostri catholici, & tamen arma contra illos Iesuitas cruciferos sumpserant, & eos omni ratione persequendos existimabant, Summo Pontifice repugnante, & eius Legatis resistentibus.*

Iam te, video Veritas. iam, vox & ratio, & ipsa deficit oratio. Arma expedis, quando defunt argumenta. Pacem suades, bellum moliris. Altera manu panem; altera tenes lapidem. Id scilicet solenne est Euangelicis Hypocentauris, cùm ratione destituuntur, acre ferrum stringere. vel potius ommissa ratione, manum armis admouere. At tu *μυρμηκίας δε νὶ περὶ ὧν λέων βρυχῶν.* Formica fanè es, rugias licet vt leo. Narro tibi non fore vobis difficile non repugnantes vincere: Arma Iesuitarum spiritualia sunt, non carnalia. Hoc tamen moneo. Facilius fore Iesuitas perdere quàm vincere. Sed quam tantam acerbiratis causam præbuerunt? *quia, inquis, maiores nostri arma in cruciferos sumpserant, & exiguum sit discrimen inter cruciferos & Iesuitas: inter crucem & Iesum. crux enim & Iesus, eandem propemodum vim habent pietatis & modestæ religionis.*

Sanus

Sanusne es? Vigilasne? Mimi ne, an Oratoris personam sustines? Ludibundus ut video de sanguine civium decernis, plane Syllano more. vel sicut olim Herodias in conuiuio petens caput Ioannis Baptistae. Arma in Cruciferos maiores nostri sumpserunt: Quia scilicet Cruciferi maiores nostros armis appetuerunt: castris oppugnarunt, vrbes exciderunt, agros depopulati sunt, nec ipsos vnquam Reges nostros, pace & ocio frui permiserunt. Id si faciunt Iesuitae, ad belli me societatem, pro patriae salute adiungam: signa si voles praferam, calonis etiam munere & officio defungi non dubitabo; dum a civium ceruicibus extrema pericula depellantur.

De Hispanica monarchia, de Religionis custodia, de Regis catholici crudelitate (sic enim tibi libet blaterare) de misera hominum illorum conditione quae ais. Tu, ut video, scapularum agis confidentia. Mones te ut caueas, ne Cantaber aliquis audiat, & perticam quaerat. Postquam tuae scapulae virgarum vim virtutemque contempserunt, libenter illi relinquam refutandi, stringendique tui negotium. Iniquum puto aliis vacare bellis, cum patria vastatur. Te vero valde miserum statuo, cum rerum hoc ipso; quod non sentis quam miser sis. Si Catholicus esses; & Regis Catholici zelum probares, & Inquisitionis necessitatem intelligeres, & subditorum obedientiam, felicitatem potius, quam miseram vitae conditionem vocares. Felix enim (ait Augustinus) necessitas est, quae compellit ad meliora. Sed te ita longe abripit furoris tui & iracundiae impetus, ut cum verum gloriae iter non teneas; Catholicorum Regum & Principum dignitatem & maiestatem, probris & conuitiis vexare gloriosum putes. At nihil profecto aliud assequeris; quam ut qui haec tua legerint, audiuerint, cognouerint; hominem te existiment improbum, conuitiatorem, maledicum, & ut impurum detractorem detestentur. non virtute & rebus gestis; sed sola linguae petulantia, mentiendi libidine, & dicacitate scurra digna, laudem & nomen quaerentem.

Sed si

Sed si Hispanos improbas, quòd Christo & Regi fidem seruent, quòd obsequentes & morigeri viuant; Gallos certè & Flandros probabis, bella ex bellis ferentes, quibus semper cōtentio grata *πολεμοί τε μάχαι τε*, bellaq; pugnãq; vt ait Homerus. Sed à minis accedis ad verbera, machinasq; muris admoues: & velut ad festorum quandam solennitatem; sic accedis ad prælia. Equidem ludere te paulò ante dixeram; nunc video decretum est, omnia adijcere vastitati.

Ais enim: *video vos tantis sumptibus, tam firmã palatia, præsidia & propugnacula erigere; quæ vos Monasteria appellatis, quæ si verè vt sunt nominari debeant; Domicilia scelerum omnium atq; receptacula appellari possint.* Tu tuam affirmationem pro fide veritatis haberi vis; ego impotentis animi argumenta, imò cubilia immortalis odij statuo. Domakus es (vt patriæ nostræ verbum habet) procacissime Adolescens. Latinam enim & vrbanam appellationem; barbarã tuã & inurbana, insolens & inhumana actio non meretur.

Posnaniensem tu domum, arcem munitissimam putas. Iaroslauense & Lublinense ædificium eiusmodi munitiõnem, tantorumq; præsidiorum arces appellas, vt non scholasticos docere: aut muliercularum peccata cognoscere, sed bellum gerere velle videatur. Tu quidem certamen suscepisse videris, vt in singulis periodis impudentissimo impudentior videaris. atq; ita nequitiam vt virtutem ostendere contendis. Quid diceres? quæ verborum fulmina nõ mitteres? si Olomucense Collegium, si Augustanum, si Romanum, si Hispanica, si Lusitanica Collegia, si Goanas & Mexicanas domos inspexisses. Non illi præsidia, non propugnacula erigunt recipiendis hostibus idonea; (proditio enim & dubia fides quorum esse propria consuevit, iam ostensum est) sed domicilia parant ad eas quas profitentur litteras accommodata, & iis quos erudiendos suscipiunt, nobilissimis adolescentibus consentanea. ad temporis diurnitatem firma, &

H

stabilia;

stabilia, & ad ignis & incendiij pericula fugienda, lateritiâ.
Non enim in illis heri, quod aiunt, & nudius tertius na-
tas fides docent, aut eas quæ cum suis auroribus interi-
tum subeunt, (vt subiit Luterana, Muntzerana, Pacimon-
tana, & id genus perfidia) sed quæ ea promissione nitun-
tur, quam Petro Christus fecisse legitur, cùm dixit; Ego
rogabo Patrem, vt non deficiat fides tua. Æternæ fidei
æterna sunt, aut saltem diuturna domicilia statuenda.
qualia statuerunt maiores nostri, optimi & sapientissimi
viri, quoties Tempa, Collegia, Monasteria, Cœnobîa,
Xenodochia, & id genus pietatis & necessitatis domici-
lia à fundamentis erexerunt. quibus tu profectò, non bo-
nam gratiam habes; si piam eorum æmulationem repræ-
hendis, qui maiorum zelum & exemplum imitantur. Te
moneo vt memineris, quam sis insolentis dicti tui ratio-
nem allaturus, cùm te Nobilissimi Equites Lublinensis
Collegij autores; Macieioiij, Zebrzidoui, Tenczini, a-
pud fustitridinas, & ferricrepidinas insulas ad virgas &
laqueos postulabunt, aut ad astant ad suspendium.

*Quod verò illa ipsa quæ edificant collegia, & Monasteria (tu Palatia
& propugnacula vocas) domicilia scelerum omnium atq; flagitiorum re-
ceptacula appellas.*

Quid iam faciam tibi; vel quid non.

Faciam! (ait noster Poeta Leopoliens Simonides)

Ægrotem potius quàm ægrotos

curem: simplicior enim hæc labes.

Doleas si ægrotas; si ægroto adsis

Et menti dolor & manibus labor.

Collegia Iesuitarum scelerum sunt domicilia & Colle-
gia Iesuitarum sunt flagitiorum receptacula. Cinæ de ca-
lamistrata: Frons meretricis facta est tibi. (Malo crudelis
in animaduertendo; quàm in prætermittendo dissolutus
videri) ne in tam quidem aperta & manifesta calumnia
potuisti erubescere? Meritò te viperarum progeniem ap-
pellabo, ingratham in parentes, & benefacta malefactis
rependen-

pendentem. Os impudens, non es mentitus hominibus; sed Deo, qui in his domibus & collegiis pie colitur. Possunt ne esse Domicilia scelerum, vbi quotidianis precibus numen diuinum placatur, vbi lachrymae funduntur, vbi ieiunia exercentur, vbi cilicia, vbi flagella, vbi humi cubationes, vbi meditationes, vbi lectiones, vbi conciones, vbi confessiones, vbi sacrae Eucharistiae quotidianae fiunt distributiones? Possunt ne esse flagitiorum receptacula, vbi in horas prope singulas fiunt conscientiarum examina, vbi silentij custodia, vbi temporis parsimonia, vbi verbum ociosum exulat; sed omnia pietas, humilitas, & mansuetudo, ac super omnia timor Domini occupat. Si cupiditatum carnificinam, si flagitiorum pestem, si frenum furoris, si iuuentutis cippos, si mortem cupiditatum & lasciuiarum omnium, Iesuitarum domos dixisses; parum dixisses. Si itaq; calumniarum artifex, si mendaciorum architectus, si conuitorum faber, si totius pietatis & modestiae hostis teterrimus vocari non vis; a de scelerum & flagitiorum exempla, profer autorum nomina, nota loca, signa tempora. Id quidem fat scio tu praestare nunquam poteris, vnde consequens est, vt omnium ab omnibus mendaciorum & calumniarum pater, mater, frater, faber, sator, artifex & opifex habearis. Equidem dubito ne tu fueris illius fabulae Protomagister, quae Poloniae vniuersam & ipsam etiam Germaniam peruagata est; Captos fuisse Cracouiae Iesuitas in crimine pessimo, & in medio foro igne emendatos, optimi & sapientissimi Regis Stephani imperio. At fabula cito in spongiam incubuit, & conficta criminatio apparuit. Extant ea de re impressae Archiepiscopi Moguntini ad Stephanum Regem litterae, & eius responsum.

Quod ais; *Iesuitas Hispano Regi diuinos cultus tribuere, praesertim si eo accedat papae autoritas.* Falsum est. neq; tu id a quoquam vnquam vsquam fictum neq; pictum, neq; scriptum ostendes. Sciunt Iesuitae & in omnibus scholis suis docent,

esse quendam Deo soli debitum cultum, quem latrariam Græci vocant, & alium qui mortalibus quoq; sine diuini numinis offensione tribuitur, quem *δουλείαν* appellāt. Huius generis cultum Regi suo tanquam præcellenti tribuunt, vt illud quod Apostolus præcipit impleant. Deum timete, Regem honorificate. & cui honorem; honorem, cui tributum, tributum. Sed Ecclesiæ mysteria, factaq; Dei narrare auribus indignis horresco. At quàm tibi volupe est; Principibus Christianis allatrare; omnes ex omni parte carpere, mordere, suggillare, quod furentis & rabiosi Cerberi esse proprium diximus. Papæ ne suam autoritatem adhibebit; vt diuini cultus Hispaniarum Regi tribuantur? At ille ne sibi quidem istiusmodi honores debitos putat; sed Deo soli tribuendos iudicat. Augustinus certè proprium ac soli Deo debitum cultum vocat *SACRIFICIUM* adedò vt qui vnquam Principes sibi sacrificare iusserunt, per hoc se Deos haberi voluerunt. Si ostenderis itaq; quis vnquam non dico Iesuitarum, sed qui vnquam fuerunt mortalium, qui vel Papæ vel Regi Hispano sacrificauit; te à veritate contra falsitatem strare pronuntiabo. Quòd multa in hoc genere præteris, bene facis. Te labore; me molestia leuas. Non ita, crede mihi, scribis; vt timeamus ne desinas. Nil enim aliud agis, quàm loquens laceras diem.

Admones deinde senatores, vt memincrint. Hispaniarum Regem non longo à nobis interuallo esse remotum. Antuerpiam à Dantisco sex dierum itinere abesse, ficus ex hostico recentes importari, & Hispanica poma maioribus nostris inecognita, cæterasq; Hispanicis et Italicis delicias in promptu haberi. Certè tu non existimasti probare te posse, tui similibus quòd esses hostis Ecclesiæ Catholicæ, nisi Regi quoq; Catholico esses inimicus. Rectè dixit quidam; Evangelicorum sectam non odissem, nisi tam turpes animos in quibus habitaret, eligeret.

Amator patriæ, vindex libertatis, custos legum, spes vnica Reipub: quàm tibi volupe est, non solùm Iesuitas, sed omnes

fed omnes etiam Reges & Leges, omnia in vniuerfum Regna & Prouincias, dente canino lacerare? Tu quidem videri vis, quasi saluam Rempub. cupias. Ego verò amissam puto, cum vulneribus suis, tum his consiliis & medicamentis, quæ isto tuo zelo pietateq; parantur. Vtinam non maius esset patriæ nostræ periculum à tuis Euangelicis Regum & legum euersoribus, qui flammis omnibus imperiis quoquo se vertūt inferunt; imma, summis paria faciunt: & tantò nocent efficacius; quantò licentiùs, & liberiùs per omnes Reipub. partes peruagantur. Scit infœlix Gallia, experta est Flandria: tota ab istis euersa iacet Anglia. Sed cur Turcas & Scytas præteris? An ab illorum potentia nullum periculū pertimescendum putas? An vnus ex illis es, qui cum barbarorum illa colluue fœderis societate contra capita Christianorum inierunt? aut fortè Bizanti in illius comitatu fuisti, qui Bassæ persuadere conatus est; Euangelicorum fidem non maximo interuallo à Turcico Alcorano dissidere, eorumq; esse castris & armis muniendam? Non te latere potest; Euangelicos fuisse, qui in Comitibus, quæ prætereo, particularibus Contributionem ad bellum Turcicum conferendam negauerunt, ne quid contra sociorū & confœderatorū fidem facerent. Iam autem ostensum à nobis est, quanta sit fidei, religionisq; inter Euangelicos & Alcoranicos consensio. Verum profectò dixit, qui vos Turcarum præcursores, seu anteambulones appellauit.

Carpis deinde quendam plenis velis in suetiam properantem. Alium sexaginta milliarum tribus diebus emetientem. Accusas etiā pacificationem sibi non traditam sumentem. Id quidem tu tanta confidentia exaggeras, vt imperitorum inscitiam tua cauillatione decipias, tibiq; persuades ex his tuis laqueis non euasuros Iesuitas, etiamsi pennas sumerent. At non est difficile diuinare quos intelligas. Sed tu profectò nondum videris esse assecutus, vel Obedientiæ vim, vel quantam in rebus gerendis habeat utilitatem celeritas. Tibi enim diei

fortasse breuitas conuiuuiis; noctis longitudo stupris, & flagitiis conteritur. Nescis Bernardum sanctissimum, cœcam obedientiam à religiosis viris requirere, ne curiosius rimentur cum mittuntur, quæ sint locorum interualla; alterum an istum quem nouimus orbem adire sit necesse: Alpes superare, an Oceanum emetiri, syluas an flumina præteruehit. Fideles sint an infideles: Christiani an Pagani: Schismatici an Hæretici, ad quos eundem est populi. Quò vocat periclitantis salus, quò vrget Christiana charitas, quò Reipub. necessitas impellit, quocunq; mittit legitimæ potestatis autoritas, infraçto eunt animo, nec piratas, nec prædones, nec vrsos, nec leones occurrentes pertimescunt. Si tibi scelus; si vitium est Obedientia; si diligentia, si celeritas, si robur animi, si periculorum contemptio, non contendam cum tua pertinacia. Bache Bachanti, si velis aduersarier (ait ille) ex insana infaniorum facies. Profectò si tu vnquam rectè obedire didicisses, si proximi commodis & vtilitatibus mouerè; meliùs nũc posses his cupiditatibus imperare, quæ te transuersum agunt, deq; statu mentis dimouent, vt virtutem, vitium; obedientiam; infamiam, celeritatem; leuitatem putes.

*Illud verò quod addis quendam sibi non traditam pacificationem sum-
pisse.* Calumnia est. Extant mittentis & præcipientis litteræ, possunt codicilli proferri, obsignatæ tabulæ ostendentur, si pertinax esse perseueraueris.

De libello contumeliis & maledictis in gentem nostram pleno; Tu ais; Ego nego. Tu te non explicas; ego non assequor quid repræhendas, nec ex quo te errore eruam. Scio magnam à Iesuitis adhiberi cautionem in libris ædendis, & quicquid in lucem proferendum est, per manus intelligentissimorum hominum, qui iudicij maturitate excellent peruari, omniumq; ponderum examine ad libram reuocari consueuisse. Sed si patieris me diuinare quid intelligas, Volani tu fortasse Zuinglio Caluinisticæ succiplenæ cœnæ struoris & pharmacopolæ Lituanici libellum

bellum contra Eucharistiam æditū intelligis. quem cū inter Nobiles ad bellum Moscicum cōeuntes spargeret, zelantissimus Rex Stephanus, audaciam Autoris detestatus, in familiari sermone cum eo, quem non nominas doctissimo zelantissimoq; Sacerdote, cupere se ostendit; vt breui libello, quinam esset eius, de qua agebatur, Controuersie status ostenderet; & antidorum sparso veneno objceret. id quod sine mora factum. Responsum Rex optimus approbavit; tu contumeliis & maledictis plenū asseris. Sed alia in hoc genere inferius persequemur.

quod delicatè & suauiter viuant: magnos sibi deberi honores existimant. Magnifici appellari cupiant: omnibus artibus multa prædicia colligant. & oppida exigant: Regni senatores opibus superent: eosq; non tantum contemnere, verum iam ad cædem quosdam & animo & oculis suis libellis designare incipiant.

Ne mihi, ne queso hac in

Turba, exsensos sermones fere;

Qui te mentis captum infament.

Magna certè est hæc mendaciorū farrago. Adolescentia tua libidinosa, & intemperās hæc te venena cogit fundere, & certè qui semel fines modestiæ est prætergressus; eum gnauiter esse oportet impudentem. Ad singula breuissime respondebo, & ea erit, crede mihi, ex omni æternitate fluens veritas. Si mensas eorum aliquando, si contubernia, si victus rationem oculis ipse tuis inspexisses; aliter sentires. Delicias illi, voluptatesq; vt maleficia vitant. Corpus abstergere mundicijs, probro ducunt. Amictus cultusq; corporis, omnibus in vniuersum par est; eum verò non mutant, nisi vsu longo verustateq; consumptum. Ad cœnaculum tanquam ad templum conueniūt, vbi gustare quicquam fas cuiquam non est, nisi prius oratione expientur. Cum silentio autem residentibus, condimenti loco lectio sacra recitatur, edendi verò potandiq; modus, non saturitate sed necessitate definitur. Alimentis enim vtuntur vt medicamentis. Binis; ad summum

mentum ternis ferculis famem frangunt. In fine refectio-
nis vota repetunt. Noctis partem quam tu Veneri &
Libero deberi arbitraris, votis & orationibus tribu-
unt. Asperiores autem in victu, vestitu, lectuloq; legem
ordinariam propterea nullam statuunt; vt omni homi-
num generi, ætati, naturæ, valetudini, tanquam quædam
communis & æquabilis viuendi ratio sit propofita, ob-
feruatione facilis. Iracundiæ moderantur, indignatio-
nem cohibent, quod quis inter eos dixerit: iureiurando
fortius habent, iusiurandum verò, periurio deterius virât.
Mendacij condemnatum arbitrantur; cui sine Deo non
creditur. Qui cæteris præfunt; rem indignam Christi
seruo arbitrantur, abuti viribus potestatis, ad contume-
liam subiectorum. Sed neq; veste, aut ambitioso ornatu
reliquis eminent. Deprehensos in peccatis, & spe emen-
dationis destitutos, à sua congregatione repellunt. & qui
fuerint ad eum modum reliquorum calculis condemna-
ti, infelicem vt plurimum vitam agunt; aut indigna mor-
te consumuntur. Id si putas suauiter delicateq; viuere; ne-
scio quo nomine luxum, quo diffusis, appellabis. Velles
fortasse vt sicut Bonzj Iapponensium Deorum, sacrificuli
papyracea tunica tecti, cum descripta Amidæ vita æta-
tem agerent, aut vt Synarum Hoxiones Chiam calidam
haurirent. vel sicut Brasilienses carbonibus subiectis in
extensa reti cubarent: vel vt Deruisæ Turcici stigmata
sibi inurerent, aut acutis nouaculis corpus frustatim
discinderent.

*Ais: quod magnos sibi honores deberi existimant, & Magnifici
appellari cupiunt; Ostende mihi Iesuitam honoribus aut di-
gnitate eminentem Cardinalem, Episcopum, Abbatem,
Canonicum, & id genus. Ego tibi ostendam, leges eorum
fixas, quibus sibi scientes & volentes viam intercluserunt
ad omnes honorum & dignitatum gradus, etiam sponte
oblatos. De Magnifici titulo apparet te versatum inter
illos non fuisse. Patres & Fratres illi se inuicem & Socios*

non Magnificos appellant. Magnus enim cuiq; honor est integritas sua.

Ais; *omnibus artibus multa prædia colligunt, opibus eminent.*
Ne tu Codrus omnium egentissimus videris, qui decem aut duodecim prædia, in tanta Regni vastitate à piis attributa, multa vocas: è quorum redivibus puto viuunt non minus personæ 350. Cur etiam Apostolos non accusas, quòd precia possessionum ad pedes proiecta receperunt? Cur non eodem Apostolorum Principem condemnas crimine, quòd ob fraudatum precium; maritum morte mulctauit & coniugem? Quod præterea addis quosdã Senatores ad cædem designasse animo & oculis; nondum te ita puto effrontem & impudentem, vt de cæde corporis intelligas. Si cædem errorum: Schismatum, hæresum, nequitia & impuritatis intelligis; Herbam trado, tecũq; pronuncio, eos ad eiusmodi cædem non Senatores tantum, sed omnes in vniuersum mortales designasse. vt erroribus omnibus extremam mortiferam plagam imponant; & omnis impietas sempiternum interitum subeat. Sed in eo quoq; toto, quod aiunt, cælo erras; quòd putas nobilissimas Regni familias turpi ignominia notatas, quòd ex illis nonnulli malunt inter Monachos; vt ais, quàm inter Nobiles Patricios viuere. Quæ quæso te res? quæ spes? qui animi morus ad hæc dicenda incitat? Nil vt video prætermittis, vt ineptissimus videare. Auxerunt illi suam familiaeque suæ dignitatem, non minuerunt, cum sese in summi Regis obsequium tradiderunt. Quæso te, Matthæus illis suis opibus & illa sua dignitate relicta Christo se adiungēs, auxit ne an minuit dignitatē? Ioazaphat regno relicto, vllamne ignominia notam subiit? Vos appello Nobilissimi Equites Rozrazeuij, vos Varfeuicij, vos Visocij, vos Kostka, vos Meleci, vos Radzimiuij, vos Gawronsci, qui studia vestra soli Christo dedicatis, qui nomina vestra inter Iesuitas retulistis, mentem huic Equiti impetrate meliorem. Profectò is terrenos

I

Reges,

Reges, & Principes Deo omnipotenti præferendos putat, ita. vt laudes & præmia consequatur & familiam illustret, qui Regi; vituperium autem, ignominiam, turpitudinem subeat qui Deo soli se addixerit. Caue ne tibi infamiae actionem Nobilissimæ familiæ intentent, aut ad pœnam talionis (penè dixeram Tantali, quam fat scio adolescentiæ tuæ futuram fuisse grauissimam) condemneris. Non erit tibi difficile, ob tua mendacia, conuitia, maledicta, infamiae notam inurere, & ignobilem, si modo is es quem teipsum facis, pronunciare, & è Regni finibus ad exilium condemnare. nil enim te prorsus delectare videtur, quod aut per naturam fas sit; aut per leges liceat. Sed spero, vt primùm per ætatem iudicium facere poteris, aliter senties.

Garris præterea cùm ais; sacerdotes ætate & morbo cōfectos, sedibus suis eiectos: villas Parochorum ereptas: Nobiles exterminatos: opimas & fertiles Rutheniæ partes inuasas, viduas bona relinquere coactas, hæredes patrimonio priuatos, patriam violatam.

Ad hæc tua tam crassa mendacia præ dolore, oculum, crede mihi, lachryma perpluit. ita me piget pudetq; stultitiæ temeritatisq; tuæ.

Sed si hæc omnia quæ dicis, ita vt dicis, patrant & designant Iesuitæ, cùm ita sis in calumniis iaciendis intemperantissimus; puto non futurum te fuisse temperantiorum, in tam multis & acerbis iniuriis à sociorum capitibus depellendis. Ferrum primus stringeres, clientelas cogeres, omnia in oppressores Iesuitas armares. Paulò ante libellum æditum dolebas, plenum contumeliarum in gentem nostram, ex quo exterarum nationum homines, existimare possint, nullam in patria nostra esse pietatem, nullam rationem, nullam virtutem, nullum ordinem. At quid te teipso esse potest in tuam patriam contumeliosius? in qua ais, vim viris, vim fœminis, vim viduis, vim pupillis, vim liberis, vim hæredibus, vim Parochis, vim Sacerdotibus sine freno furoris inferri. Ali-

ter res.

ter res ipsa, aliter per Dei gratiam loquitur veritas. Mili-
quidem istum concursum plorantium, ac tempestatem
publicarum querelarum videre nunquam licuit. Adest
Rex Serenissimus Sigismundus Princeps, Deum timens
(maiores Principis laudem non inuenio) innocentium
omnium & viduarum & pupillorum, tutorum & Sacer-
dorum acerrimus defensor. Adest sapientissimus Sena-
tus, fixa sunt tribunalia, patent subsellia, libera sunt iu-
dicia, neq; tamen in illis actiones vllæ de vi, & iniuria
Iesuitis intentatæ audiuntur, non leguntur, non viden-
tur. Quæ te res purum putum calumniatorem & conui-
tiatorem conuincit; & patriam vniuersam ea quam illi
affingis nota liberat. Cur enim secures datæ? Cur exci-
tata tribunalia? cur præsidet iudex? cur carcer ædifica-
tus? cur tot supplicia in raptos & oppressores consti-
tuta? Aliter viri boni tibi dissimiles, de statu & conditio-
ne patriæ nostræ loquuntur. Est in ea (sit Dominus be-
nedictus) iustitiæ locus: sunt virtuti præmia proposita:
sunt descriptæ sceleribus pœnæ: est sui Senatus similis.
In deliberationibus centum; in sententiis vnum videres:
stant fixæ maiorum nostrorum leges: Iudicium integri-
tas incorrupta: distrahendarum controuersiarum ratio
expedita: libertas in dicendis sententiis impunita: sce-
lerum animaduersio parata, verborum lenocinia suspen-
da, ambitionis studia languida, pecuniæ sitis moderata,
pactorum & Conuentorum fides maxima; Amicorum
inter amicos consensio fidissima; inimicitia mortales,
Amicitia immortales, simultates remissæ, bona fide re-
ditur in gratiam, Coniurationis, proditiōis, veneni no-
mina prodigiū loco ducuntur. Populi in vniuersum, na-
tura fortes, armis nati, & simplicis veritatis amici. nec
aliam ob rem fortasse infelicitate digni, quàm quòd
Euangelicorum progeniem, qua perturbantur ac modo
non euertuntur omnia in patriæ visceribus, tolerant. Nisi
enim vos essetis Euangelici, qui patriæ pacem, Regni

Maieftatem, Regis authoritarem, iudicum integritatē au-
dacia & impudentia ueftre perderetis; integra Deo, fal-
ua Ecclefiæ, tuta Reipub. eſſent omnia.

Ais deinde; *ſtephanus Rex adiurauit ſe omni ratione pacem eſſe
conſeruatorum inter eos, quorum in religione ſunt diſcrepantes ſententiæ,
quamobrè igitur homines noui & peregrini in regnū noſtrū ſunt recepti &*

Equidem apparet multas te in Euangelicorum ſcholis
ferulas contriuiſſe: ita omnes illorum artes perbibifti, vt
ſcurras omnes dicacitate tua ſuperare voluiſſe videaris.
Iam de reliqua noſtra cogitatione cognoſce. Solenne eſt
Euangelicis ex ſcriptura non ſcripturam; ex non ſcri-
ptura ſcripturam facere. Tu quas vis, quaſq; libet leges
in patria fixas eſſe vis, quas non libet iugulas. Corczi-
nenſem illam Conſœderationem ſanctiſſimam, qua vos
hæretici ad cœdem & deſtructionem poſtulamini, vt Ma-
cedonum caſtra refugis: & quicquid illud eſt, quod de
pace Religionis apud Warſzauiam Interregni tempore
ſcriptum eſt, ſanctum eſſe iubes. At nos dicimus, illam
quam vos Conſœderationem vocatis, magis iratorum
hominum ſtudia, quàm conſtans Senatus conſiliū fuiſſe.
An non audiuiſti, qui contra illam Orthodoxorum ſtre-
pitus, qui Eccleſiaſticorum fremitus, quæ Maſouiorum
Catholicifſimorum proteſtationes & denunciationes
extiterunt? Vidimus in Comitiiſ Coronationis eius qui
nobis ſœlicifſimè imperat, Sigifmundi tertij Regis po-
tentifſimi multorum Senatorum manus. Vidimus eorū
Nunciorum, quos terreſtres vocamus, ex decem Regni
Prouincijs ſeu Palatinatibus ſubſcriptiones, quibus ſe
pro antiquis patriæ legibus, contra Conſœderationem
illam nouam, Interregni tempore, ſublato metu poteſta-
tis, contra omnes leges, (ſic enim dicebant) & quaſi capta
Republica, caſtris & armis tentatam, incifam per vim,
impoſitam per audaciam, nullo ſcriptā more, ſtare proſi-
tebantur. Sed patiare me hoc tempore in tuam ſenten-
tiam descendere. Si pax eſſe debet omnibus Lutericolis

& Calui-

& Caluinicolis & Volanicolis, & Biefagicolis, & Budne-
icolis, & aliis similibus quos colitis idolis. Cur pax esse
non debet Chriflicolis Iefuitis? Si patet accessus exter-
nis non hominibus, fed hominum monftris, Stancarıs,
Ochinis, Lifmaninis, Vigandis, Blandratis, Socinis, Ri-
baldis, & nescio quibus Caluini & Bezæ Helueticis Sy-
nagoniftis, quos fe in patriam fubmiffiffe gloriantur, quos
certè nõ folùm religionis iudices, fed nec focios ad epu-
las, nec hospites in domo habere quisquam veller, fcele-
rum magnitudine, & confcientia maleficiõrum cooper-
tos; cur non debuit patere viris optimis & doctiffimis,
Sonnierio Hispano, Arturo Anglo, Campano Italo, Ro-
berto Scoto, Stephano Vngaro Societatis eius quam di-
laudas (vituperari enim Catholicum ab Hæretico laus
eft) Sacerdotibus? Illi funt, crede mihi, non enim te fal-
lo. fic Chriflum mihi in illa die propitium precor, non te
fallo. Illi funt, non Iefuitæ, qui quotidiana ferunt difcor-
diarum, bellorum ciuiliũ inter nos & contra nos femi-
na. ita etiam viuunt, vt cuticulam fuam curent, pecuni-
am colligant, quicquid eft pretiofi in alicuius Equitis
domo, illud ad fe pertrahant, in fraude & ex fraude vi-
uant. Cur inquam iſtæ in patriam receptæ funt peſtes?
Cur Confœderationis præſidio & tutela muniuntur? Ie-
fuitæ Orthodoxi, Catholici, Papiſtæ violantur. Ni-
mis tibi ſumis' adoleſcens, oblitus es ætatis tuæ; In-
temperantiũs hac tua lingua abuteris & calamo, dum ad
te putas legum interpretationem pertinere. vt ij quos tu
voles, legis præſidio gaudeant, quos nolis & cenſoria
tua virgula miniataq; cerula confixeris, non gaudeant.
Nimis etiam ingratus es, iniuſtusq; ciuis, qui cũ te ſcias
armorum pœnarumq; periculo liberatum, armatum ta-
men in reliquos ciues animum retines. Scis cui magnus
ille Cromerus Confœderationem hanc ſimilem volebat;
Dem Smeherwagent; fic enim loquebatur. hoc eſt pici
feu cuiſpian pinguedini, qua curruum axes inunguntur:

Quatuor scilicet rōtæ, quatuor sunt huius seculi præcipuæ sectæ; Luteristæ, Calvinistæ, Trideistæ, Anabaptistæ, quæ si Concederationis lenitate inungantur, cito eo perueniunt, vbi fiunt Atheistæ. Accipe exemplum quo olim hæreticorum vestri similibus audacia ob impunitatem processit. Res horrenda dictu; sed expedit vobis audire, quod auditum non possitis non damnare. Narrat Epiphanius, Gnosticos Hæreticos ante suam Synaxim promiscuos concubitus exercere consueuisse, liberorum tamen generationem vehementer auersatos. Sed si præter sententiam accidisset, vt prægnans mulier efficeretur, detractū quacunq; ratione ex vtero fœtum, in mortario quodam pistillo tundebant, & admixto melle & pipere & aliis quibusdam aromatibus & vnguētis ad auertendam nauseam, omnes fiebant participes contrusi pueri, atq; sic humanæ carnis esu peracto preces deinde fundebant ad Deum. & hoc perfectum Pascha dicebant. Horruisti, sat scio, sed eadem fuit & est vbiq; Hæreticorū rabies. constat sibi omnibus in locis illorum impudentia. Si nihil eiusmodi apud vos adhuc accidit, accidet nisi vestra audacia legum ac pœnarum vinculis constringatur. O si videri posset oculis corporis hæc immanitas, & crudelitas vestra, qua Corpus Christi mysticum, quod est Ecclesia, in mille minutissimas partes, ausi estis conscindere; ipsi profectò miraremini quomodo terra sub pedibus vestris aperiens os suum vos & socios vestros non deuorauerit. & eam immanitatem, quā in Christi corpus exercetis, longe ea maiorem & immaniorem censeretis, quā in Corpus infantis admissam à Patribus vestris Gnosticis hæreticis audiuisistis. Nunc ea leuiora putatis quæ Dei; grauiora hæc quæ diximus, quia mortales oculos offendunt. Sed quid vnquam non ausi sunt hæretici? quid vos non audebitis Euangelici si modo licebit. verum non est huius tempus querelæ.

Obras patriæ pacem, Reipublicæ tranquillitatem. Hæretici tibi sunt & Schismatici Ecclesiasticorum sanguine iam pridem saginati, proscribendi, quocunq; tandem nomine vocentur. qui dum in Regni visceribus hærent, cum errorum omnium sunt amici, vt ante dictū est, nō possunt esse nisi solis non errantibus, hoc est Catholicis Orthodoxis, & vt vos vocatis Papistis inimici. Vidit olim id ipsum Sigismundus Augustus Rex sapientissimus: Vidit etiam prudentissimus Regni Senatus: viderunt Prouinciarum & Nobilitatis Nuntij, in comitiis Parczouieſi: Quamobrem etiam Decretum saluberrimum promulgauit, vt omnes externi & peregrini Euangelicorum Superintendentes & Ministri, Regno excedere cogerentur. quod si fuisset executioni demandatum, hæc quæ vidit mala patria charissima non vidisset. An tu illam legem mortuam putas? nisi quod valdè vereor, vt esse magna possit eius Senatus authoritas, in quo tanta luxuria adulescens, sententiam capitū audet in viros bonos pronuntiare. deq; bello & pace, deq; commodis & incommodis Reipub. statuere, qui eum Regni statum esse vellet in libertate, quem cæteri vix tollerarent in seruitute.

Progredieris longius, & ais; *Cur non retinetur Authoritas concilij illius amplissimi & sacratissimi Lateranensis, quod retuit, ne in posterum noua aliqua monachorum familia à quoquam instituatur?*

Tu quidem isto loco acutus videri velles, & aliquid tandem cum authoritate dicere. Sed interim verum est, quod oculis tuis nil lætius possit occurrere, quàm Iesuitarum ruina. Omnia colligis, in omnia te vertis, arma ab aduersariis petere non erubescis, vt Orator magnus videre, qualis si esses, magna cloaca esses, Iane bifrons, Protee leuissime, quas tandem formas induis? Quousq; istum Gygis anulum torques & retorques? Tu Pontificis Decreta contempsisti, cum Iesuitas, quos ille probat, odisti. Tu maiestatem eius irrisisti, cum illum Regi Catholico Philippo, diuinos honores permisisse aisti. Tu

Concilium

Concilium Tridentinum neglexisti, cum ab illo Societatem probatam improbasti; & nunc ad Concilium Lateranense recurris, in eoq; tuæ præsidium libidinis statuis. Ego verò tibi dico Gabaonita, vetusti sunt isti panni, quos vos primi lacerastis in aliis articulis fidei, cum omnium simul Conciliorum & Decretorum fidem & auctoritatem eleuastis. Sed tu, quod Euangelicorum proprium esse dixit Vincentius Lirinensis, prima taces, extrema ponis, media præteris, omnia inuoluis, de scriptura ludum, de scriptura tibi Proteum facis: oblitus quod pulchrè scriptum Tertull: reliquit. Sicut si in tibiam flaueris, non propterea hominè tibiam feceris, quanquã de anima tua flaueris; ita si verba Concilij, Canonicaq; decreta flaueris, non propterea seruos Dei damnaueris.

Fili Sathanæ (nam & ipse è Scripturis Scripturarum authorem Christum oppugnabât) video quòd non intelligis, quàm difficile est Dei seruos expugnare, cum nullum certum habeas Deum. quo nomine nullam tibi peccenam acerbiorẽ deponco, quàm vt aliquando tamen intelligas, quàm viris bonis nocere contendas. Si posset hæc tua atas rerum grauitatem sustinere, audires ex me, quòd non solùm Lateranense Concilium sub Innocentio tertio, sed etiam Lugdunense sub Gregorio decimo repetita cõstitutione districtiùs inhihet; (sic enim legimus) Ne aliquis de cætero nouum ordinem aut Religionem adinueniat, vel habitum nouæ religionis assumat: cæterum tu, quæ sequuntur, hæreticorum more præteris. In eodem enim ipso Gregorij decreto illæ Religiones perpetuæ prohibitioni subiiciuntur, & quatenus processerant reuocantur, quæ nullam approbationem Sedis Apostolicæ meruerunt. At IESV Societas non vnus sed quinque Pontificum Romanorum approbationem meruit, quod iam antea audiuisti. Sed ipsius etiam Generalis Concilij Tridentini auctoritate firmata est & constabilita. Multa tibi vt video sunt dediscenda, omnia discenda.

Que de dubia sexti Pontificis in societatem voluntate tricaris; Id facis, nō quod verum putes, sed quod impudentia abundes. Iratis animis quodcūq; occurrit, telum est. Gratulor quod sic habeas omnia explorata. fortē nec illud ignoras, quomodo Iupiter Iunonem duxerit. Iste quoq; Spiritus non nisi Evangelicorum est, qui sese in Dei consilium admissos, & intimæ voluntatis interpretes & Internuncios arbitrantur. Platoni certē iocari videtur, qui se omnia scire profitetur. Sed hoc tibi persuadeas velim; ita Iesuitas esse legitimæ potestati obsequentes, vt quid Pontifici, quem Christi vicarium agnoscunt. visum fuerit ad Societatis conseruationem adiungere, vocem eius, tanquā Christi loquentis vocem, audiant. tum quod ita Christianos omnes, qui se modo eos esse meminissent, affectos esse oporteat; tum quod fidem & obedientiam suam Romano Pontifici non vulgari illo modo, neq; solita ratione, sed præcipua quadam pietate, & deuotione, quod tu fortasse nesciuisti, obstringunt. Ego verò existimo etiamsi verum esset quod prædicas; quod immortale tuum in feruos Dei odium rabiemq; tricipitis Cerberi, ne hoc quidē quod dicis exsaturaret. Omnium tu vnus cruces spectare in eadem area velles. cum puluisculo, quod aiunt, euersam, extinctam, è rebus humanis sublatam Societatem cuperes, vt gubernatore sublato, sicut de Romano Pontifice loquitur Hieronymus, facilius in Ecclesiæ naufragio tu & tui Evangelici grassentur. Sed aliter Ecclesiæ sponsæ suæ Deus prouidit, dedit militem qui vidit hostem: dedit custodem qui vidit furem. Nihil est mali (ait Cicero) canes ibi quamplurimos esse, vbi permulti fures. multa obseruanda multaq; seruanda sunt. Non sit fortissimus & sapientissimus Rex Stephanus, (sed hīc tu quoq; fluctibus abreptū vociferaberis, homo abrepticie) qui tantum præsidium constitutum putabar ad Reipub: tranquillitatem, in rectē instituta iuuentute, atq; ad omnē moderationem conformata; vt, quod ante quoq; dictum

K

est, magnis

est, magnis propositis præmiis, viros doctissimos ex
tima Italia euocaret, Marcum Antonium Muretum,
Flamminium Nobilium, Sigonium, Vrfinum, & Fogle
tam, Historicos, Gregorium de Valentia, Toletum, Be
larminum, Iesuitas, Patrem Aquarium Dominicanum
Theologum. Tu ais monachos instituendæ iuuentuti in
commodos, at Rex magnus aliter. qui laborem veniendi
fortasse suscepissent, nisi istos tuos & tui similiū Scyticos
fremitus contra aligenigenas & externos cognouissent.
Neq; tamen propterea deesse Rex optimus vtilitati sub
ditorum voluit, sed illi ipsi iuuentuti Albenſe & Claudi
opolitanum, & Varadinense in Transyluania; Rigense &
Derpatense in Liuonia; Polocense in Lituania, Collegia
erexit, in quibus tenera subditorum ætas ad omne officij
munus Iesuitarum studio & opera formaretur. Parum
est. Vide quaſo te vim desiderij incredibilem, cum cœte
ris omnibus in iuuanda re Christiana satis superq; fecis
set, sibi ipsi satisfactū non putabat; nisi etiam è sepulchro,
ea qua liceret ratione rei Christianæ succurreret. Testa
mentum conscripsit, plenum in rem Christianam & in
ipſos Iesuitas amicissimæ voluntatis. cuius particulam
ex me si audieris, faxeum te putabo, nisi nobis diuinam
aliquam cecineris Palinodiam. Ait ille. At nisi Dominus
custodierit ciuitatem, frustra vigilant qui custodiūt eam.
proinde ipsum Principem Sigismundum, omnes deniq;
Senatores, status & ordines Regni Transyluaniæ oro &
obtestor, per salutem animarum suarum, Reipub: tran
quillitatem; simultates deponant, pietatem colant, aui
tam sanctam Catholicam fidem recolant, aut saltem per
me fratremq; meum introductam postliminio æquo ani
mo ferant. Collegium Iesuitarum in Kolozwar & Ko
losmonostor fundatum bonisq; dotatum, partim iure
Regio, partim pecunia & aliorum bonorum permutatio
ne, bono iure acquisitum tueantur, conseruent & auge
ant. Sic etiā Albenſe, Varadinense, non solū conseruent,
sed auge

sed augeant, ad ipsumq; incrementum adijciant. Alio-
qui si violentas iniicient manus, implebunt modios irę di-
uinę, qui retribuit talibus secundum immunditiam cor-
dis eorum. O diuinum diuini Regis testimonium! ô me-
moriam suę in Societatem voluntatis sempiternam! Sta-
bunt hæc & in arce locabuntur. Tu & Actio tua prima
& secunda & tertia, & quotquot voles scribere, in Saturni
podice submergētur. Tu tamen Osce lepidissime in tanti
Regis exemplo & autoritate audes ludere? non miror.
Ducebatur olim Athenis ad supplicium Aristides, cui quis-
quis occurrebat deiciebat oculos & ingemiscebat, non
tanquam in hominem iustum; sed tanquam in ipsam iusti-
tiam animaduertetur. inuentus est tamen qui faciem
innocentis conspueret. Deinceps te moneo ne tam im-
probè oscites. non est hoc promere verba; sed projicere.
Non magis contemni putes Regem Stephanum mortu-
um, cum illustria Principis facta dente canino laceras;
quàm cum ædium Sacrarum ruinę calcantur. quas, qui-
cunq; sunt religiosi, æquè ac stantes adorant.

Porro illorum qui scepra tenent

Haud quaquam est violanda autoritas.

si magnus vir cecidit, magnus iacuit. inquit ille.

Nisi quòd te iamdudum spontanea perdidit ira. Quid
de reliquis orbis Christiani Regibus & Principibus di-
cam, quorum tu nunc os & oculos erubesceres. Quò ma-
gis illi Regnorum suorum pacem amabant, quò magis
populorum salutem & quietem appetebant; eò magis
IESU Societatem, ac alios viros doctissimos omni offi-
cio, ac pietate & liberalitate in suas ditiones euocabant,
fouebant, ornabant. Aude inuictissimo & sapientissimo
Cæsari Carolo Quinto notam præcipitis cõsili inurere,
qui Panormitanum Collegium exædificauit, in Sicilia.
Aude fratri eius Ferdinando; qui Viennense, Pragense, &
Oenopontanum erexit. Aude Ioanni tertio, Sebastiano
& Henrico Lusitanię Regibus exprobrare; qui Coimbri-
cense,

cense, Vlyssiponense, Gøense, Iaponense etiam & Brasiliense in India excitarunt. Facilius profectò efficies, vt te qui audierint, mancipium flagris natum putent, quàm tantos Principes imprudentes. Non commemorabo Carolum Archiducem Serenissimum, Gracèsis Collegij authorem. Nil dicam de Magdalena Serenissima sorore eius; quæ Hallense erexit. Nil dicam de Bauariæ Principe Catholicissimo; qui Monachiense & Ingolstadiense. Nil de Philiberto Sabaudia Duce, qui Taurinèse & Chiamberense. Nil de Florentinis, Ferrariè. Mantuanis, Parmensibus, Lottaringis, Guisii, Niuernensibus, Nieuuiesensibus Ducibus, & Collegiis afferam, res ipsa loquitur. Quæ si non vides talpa es: si vides & vituperas; scurra es: si vituperas & non erubescis; iniquus, impius, & consceleratus detractor es. Dies me deficeret, si Principes Ecclesiasticos Societatis & Collegiorum authores & fautores enumerare vellem. Fernesius nunquam satis laudatus Cardinalis, Collegium in monte Regali in Sicilia; Romæ verò magnificentissimum templum Societati erexit. Otto Truchses, Atlas ille Religionis in Germania Dilingæ, Turnoneñ Turnoni, Lottaringus Mufsiponti. Boromeus Mediolani, Corneus Perusia, Hofius Braunsbergæ. Deinde verò & ipsi S. R. Imperij Electores & Archiepiscopi Ecclesiastici, Moguntinus Mogütia, Treuerensis Treueris, Toletanus Toleti, Granatensis Granatæ, Gneznenfis Kalisij. Hos ponè sequuntur Episcopi & pietate & prudentia commemorandi. Noscouius Pultouia. Valerianus Vilna. Konarski Posnania, alij alibi. Sed nec priuati Nobiles defunt. Paicecus Villaretanum in Hispaniis. Lublinense quorum opibus surrexerit, non ignoras. Sed nec matronas Nobiles præteribo. Barchinoneñ Maria Mariques de Lara. Complutense, Maria Mendozia. Villagarzinum Magdalena Viloa. Iaroslauieñ Sophia Palatina Sendomiriensis excitauit. Quæ tu me isto loco duabus ex causis cõmemorare putabis; tum vt intelligas (si modo

(si modo per animi angustias potes) magnā te & difficilem causam suscepisse repræhendendi eius consilij, quòd summi Consilij Cæsares, fortissimi Reges, sanctissimi Cardinales, intelligentissimi Principes, Deo dilecti Episcopi, cordati Nobiles, Matronæ deuotissimæ, pro subditorum utilitate susceperunt & quæ à pietate Societatis expectabant, vera esse exitu probauerunt: & in eorum potius autoritate, quàm in tuo errore conuiescas; tum ut memineris 50000. Nobilium, ad tuam perniciem in istorum Collegiis educari, quorum profectò nemo te poterit sine suspirio aspicere: & si quisq; semel conspuerit; eris rana Seriphia venustior, nec cuiusuis, crede mihi, aquæ aspersione hæc unguenta elues. Certum enim est, quòd qui in vita hominis fidem in Deum sanctissimam putat; non poterit eum æquanimitè tolerare, qui fidem ex animis hominum tollere, Ecclesiam Christi scindere, ministros eius oppugnare, opprimere, obtruncare, templa spoliare ausus sit. Qui pudorem & pudicitiam colit; non potest æquo animo, quotidiana Euangelicorū adulteria, Sacrilegia, stupra, incestus, meretriciamq; disciplinam aspicere. & qui proximorum iniuriis, Rerum publicarum vastationibus doleat, quomodo potest istos Euangelicos, non hominū, sed belli ciuilibus vultus, istas fauces, per quas non Dominicæ, quòd mēdaciter iactitant, sed Lapitharum cœnæ & conuiuia transeunt, sine motu mentis relinquere? Qui Romani Pontificis, Episcoporum & Sacerdotū iura, dignitatem, libertatem, autoritatē sanctam apud omnes haberi vult; iis quomodo potest non plus etiam quàm inimicus esse, qui ad istum ordinem euertendum, ad tollendam Ecclesiastici imperij maiestatem, opprobria, conuicia, maledicta, verbera, cruces, tormenta, supplicia, fixa parataq; se habere gloriantur? Vellem tibi contingeret, ut istorum aliquando vultum & oculos, cum hanc tuam Actionem legerint, intuerere. Quoties te mendacem? quoties mente captum, quoties inertem, quoties iratum?

quoties furentē, quoties cœcum & impiū appellabit; quoties per illas ipsas fenestras, quæ legenti lumen ministrabunt deiciant; optare vt debeas eum quem ædidisti libellum sempiternis tenebris latere; ne stultitię & impudentiæ tuæ extet apud vniuersam posteritatē tam illustre monumentum, Certē consideratius consilium suscipere debueras: Cū olim Deorum delubra Teophilus Alexandriae euerteret, & simulachra in lebetes cōflaret; vnam imaginem certi alicuius Dei omnium turpissimā seruari iussit, eamq; in loco publico erexit, vt Gentiles progrediente tempore, ire inficias non possent se tam turpes & inanimatos Deos coluisse. Hoc porrō Teophili factum Ammonius Grāmaticus Gentilis præ cæteris tulit ægerimè, quòd illa quoq; tam turpis statua constata cum aliis non esset, sed ad Græcorum Religionis irrisionē reseruata maneret. Sic futurū puto, vt te & tuos Euangelicos valde pœniteat extare cum hoc libro tuo in oculis vniuersę posteritatis, stultitiæ & impudentiæ tuę non vestigia sed cubilia. Sed non est difficile diuinare quid metuis. Impendere fortē vides ab hac seruorum Christi acie, his quos seuis Euangelicorum Atheismis interitum. Non enim ita delicatum oculum habere te puto, vt si in eos incurrat Iesuita, statim effluat. Sed hoc agis, hoc conaris, vt pietatem, industriam, diligentiam, litteras, quas saluis Iesuitis proscribere non potes; cum Iesuitis simul eicias. imò verò hoc agis (fortasse ne tibi mors molesta accideret) ne quid post te in patria integrū, ne leges, ne litterę, ne pietas vlla relinquatur. Velles ante te Rempub. perire. At ista quę suscipis Maximiana sunt & Iuliana consilia, quæ tãtò minus succedent, quantò magis ab illorū abes potestate.

De Maximiano scribit Eusebius, quòd post omnia acerbissima tentata contra Christianos consilia, cū non quantum vellet cursum fidei Christianæ retardaret; librū conscribi iussit, cui nomen dedit; Acta Pilati, innumeris mendaciis & contumeliis in Christum abundantem, præcepitq;

cepitq; vt Praeceptores omnes ac puerorum Magistri discipulis illum suis explicarent, & ipsi discipuli memoriter addicerent, ac impietatem in Deum à prima statim infamia combiberent. De Iuliano verò his verbis scribit Nicephorus. Ne Christianorum pueri Graecis disciplinis erudirentur, aut Póetas scriptoresq; eorū legerent, scholasuē publicas frequentarent, lege cauit. Ne linguis eorū, inquit, acumine perpolitus, facile disputatoribus nostris resistere, & sacra quidem sua amplificare, Religionem autem nostram refellere facile queant. Quæ crudelitatis & impietatis teterrima consilia, si quod opratis tu & tui similes in patriæ viscera inuexeritis; quasi sphaera ad centrum; sic ad Atheismum euoluentur omnia. Luteranismi enim perfectio Atheismus est & Epicureismus. Reliquæ sectæ, quorum numerus ad ducentas fere & quinquaginta ascendit; velut gradus quidam sunt, quibus itur ad impietatis fastigium, vt dicat impius in corde suo; Non est Deus. Nemo enim repente fit summus, ait Bernardus, ascendendo non volando apræhenditur scalæ summitas. Sed ego non perorandi sed respondendi partes suscepi. Hic itaq; respondendi finem faciam, vbi tu finem interrogandi fecisti. Veniet qui tuas calumnias pleno modio verborum refutabit. Interim hic meus sermo erit tibi correctio, si velis; testis autē coram Domino. etiamsi nolis. Vasa iræ, ait August: ad hoc permittuntur in Ecclesia garrire, vt tanquam de negligentia somno excitentur vasa misericordiae: & studio respondendi pestilentibus maledictis adhibeant curam salubribus dictis. Et alio loco; Sicut habet suam hilaritatem ipsa cantatio, etiãsi ad eam nemo sua membra mouet, cui pleno gaudio cantatur, ita suum præmium habet admonitio, etiamsi non obtemperat qui monetur. Hieronymus verò planè rem nostram loquitur, cum ait: Qui Æthiopem inuitat ad balneum, etsi nigredinem non auferat illi; pecuniam ramen accipit sibi, & licet in illius candore nō gaudeat, certè vel in suo lucro lætatur,

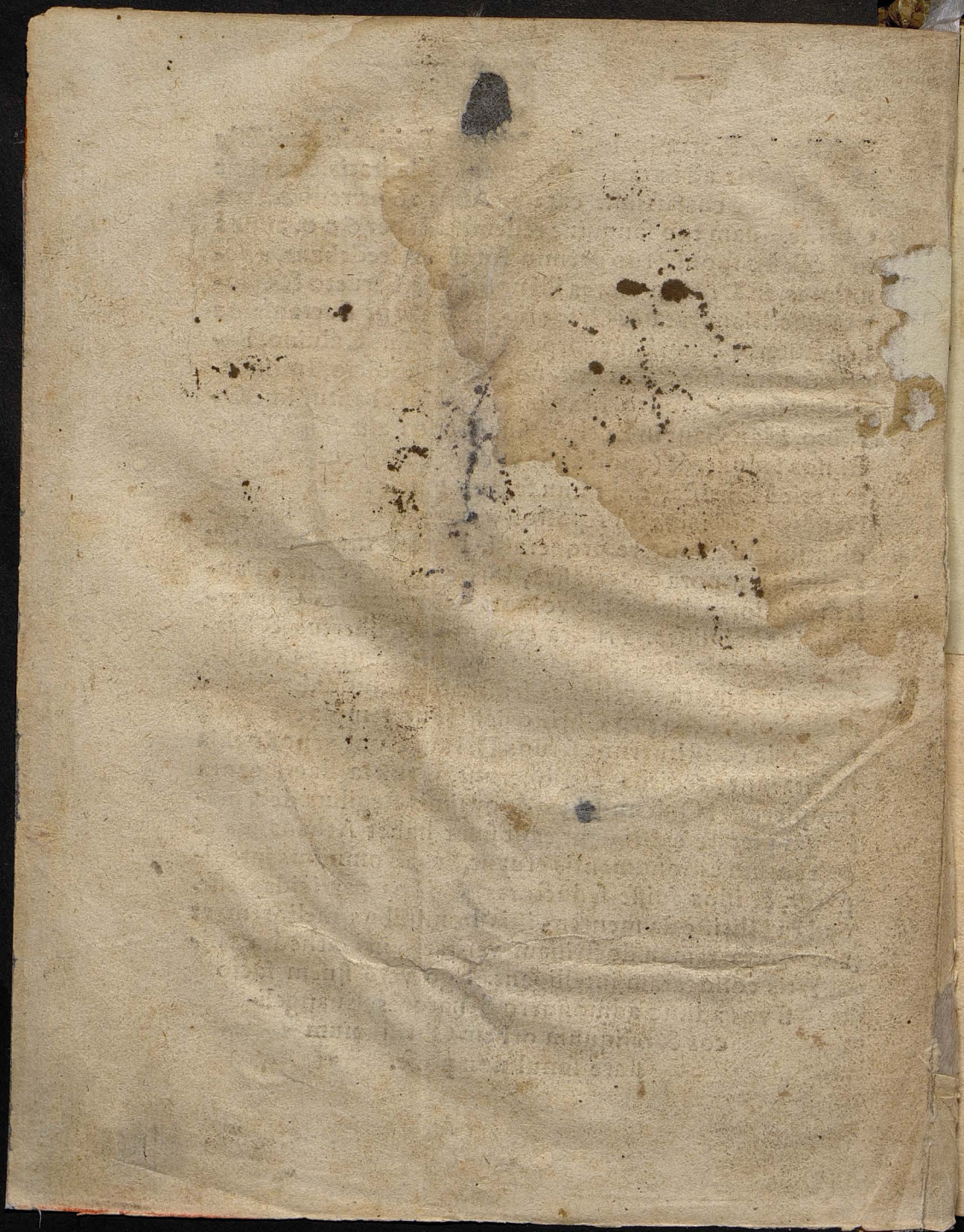
Sed te

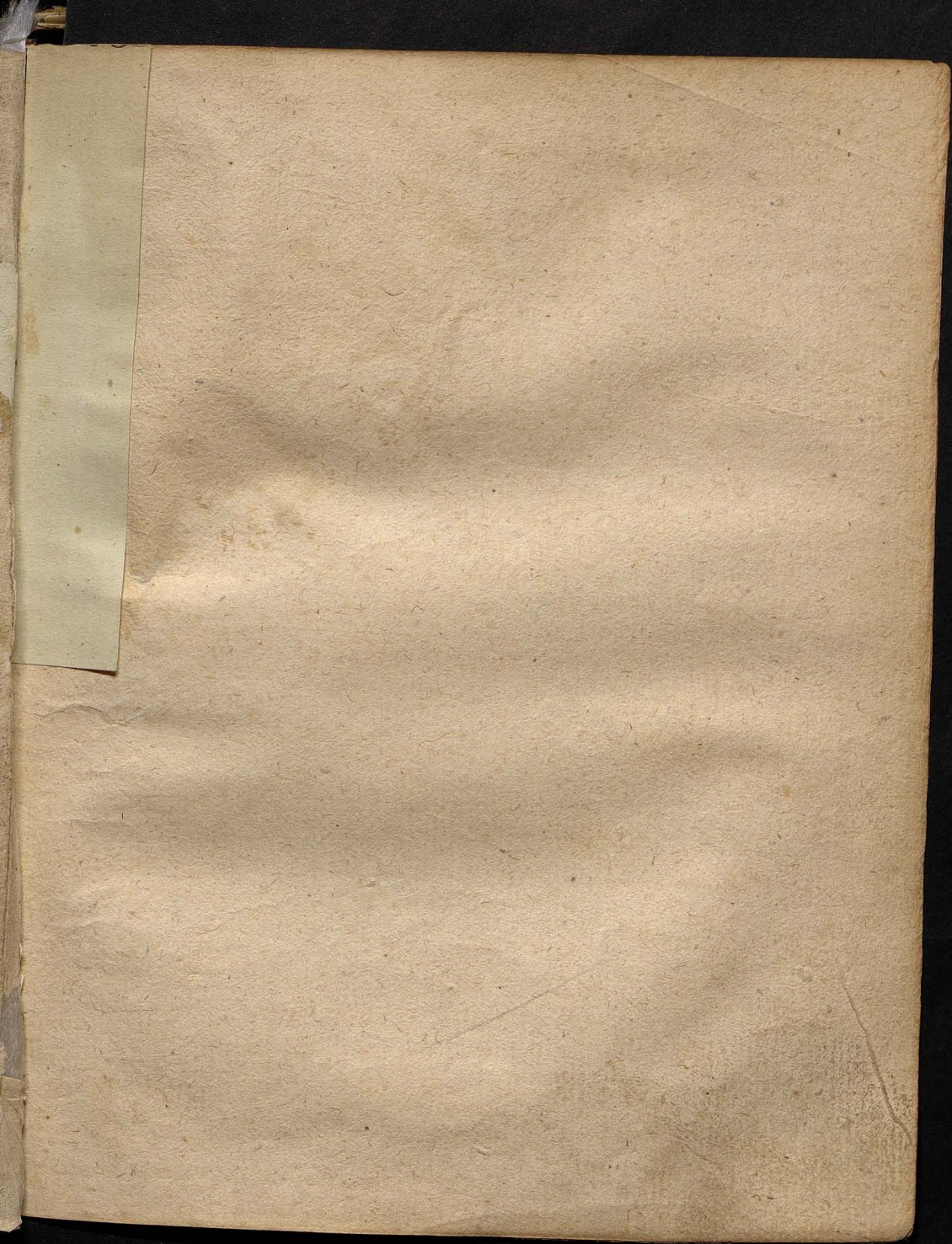
Sed te ad extremum Patria charissima, vosq; sapientissimi Senatores appellabo, vt istiusmodi Euangelica consilia è patriæ finibus in vltimas terras facessere iubeatis. Nil enim isti siue Euangelici, siue Politici consiliarij volunt, quàm vt iterum ad illam barbariem reuoluamur, quæ ante susceptam fidem Christianam in patria nostra videbatur; vt simus & mente & religione destituti. idq; singulari Dei prouidentia statutum stabilitumq; arbitremur, vt sanandis nouis morbis, nouum medicorũ genus exurgeret, nouas remediorum species nouam curationis rationem afferret. Receperunt olim in patria maiores illi nostri optimi & sapientissimi viri, Robertos Italos, Paulinos Gallos, Adalbertos Bohemos. nec ignominiam duxerunt ab illis discere quæ nescierũt. Procedete tẽpore, receperũt & D. Augustini Africani, & D. Francisci Itali, & Diui Dominici Hispani, & Diui Basilij Græci socios, & discipulos, quorũ alij nos ab impio idolorũ cultu, ad vnus veri Dei, & filij eius Domini nostri *I E S U C H R I S T I* cognitionem verbo & exemplo adduxerunt, alij pietatis & sanctitatis exemplis, orationumq; præsidis, Regnum hoc florens & incolume, in confessione veræ & indiuiduę Trinitatis, cuius hodie memoriam agimus, sine vllius erroris admixtione, totis ferè septingentis annis ita conseruauerunt; vt cum vicina nobis regna & imperia ab unitate Orthodoxæ fidei, vel Hæresi vel Schismate distraherentur, Mosci & Rutheni, Græco; Bohemi & Morauj Hungarico; Traces & Bulgari Mahometico, nostra per Dei gratiam Polonia, nullum vnquam malum ex vicino malo traxerit, sed sicut rosa inter spinas; sic illa sese eorũ quos dicimus præsidio, virginem castam exhibuit Christo. & quàm par erat, Deo vero, constantiam repræsentaui, vsq; ad hæc infœlicia tempora, cum Lutherus odium illud Dei omnipotentis (& si homines odissent quos oportet, etiam omnium hominum pestem) è vicina Saxonia ante annos quinquaginta afflauit. Si patriam à minimis iniurijs
in hæc

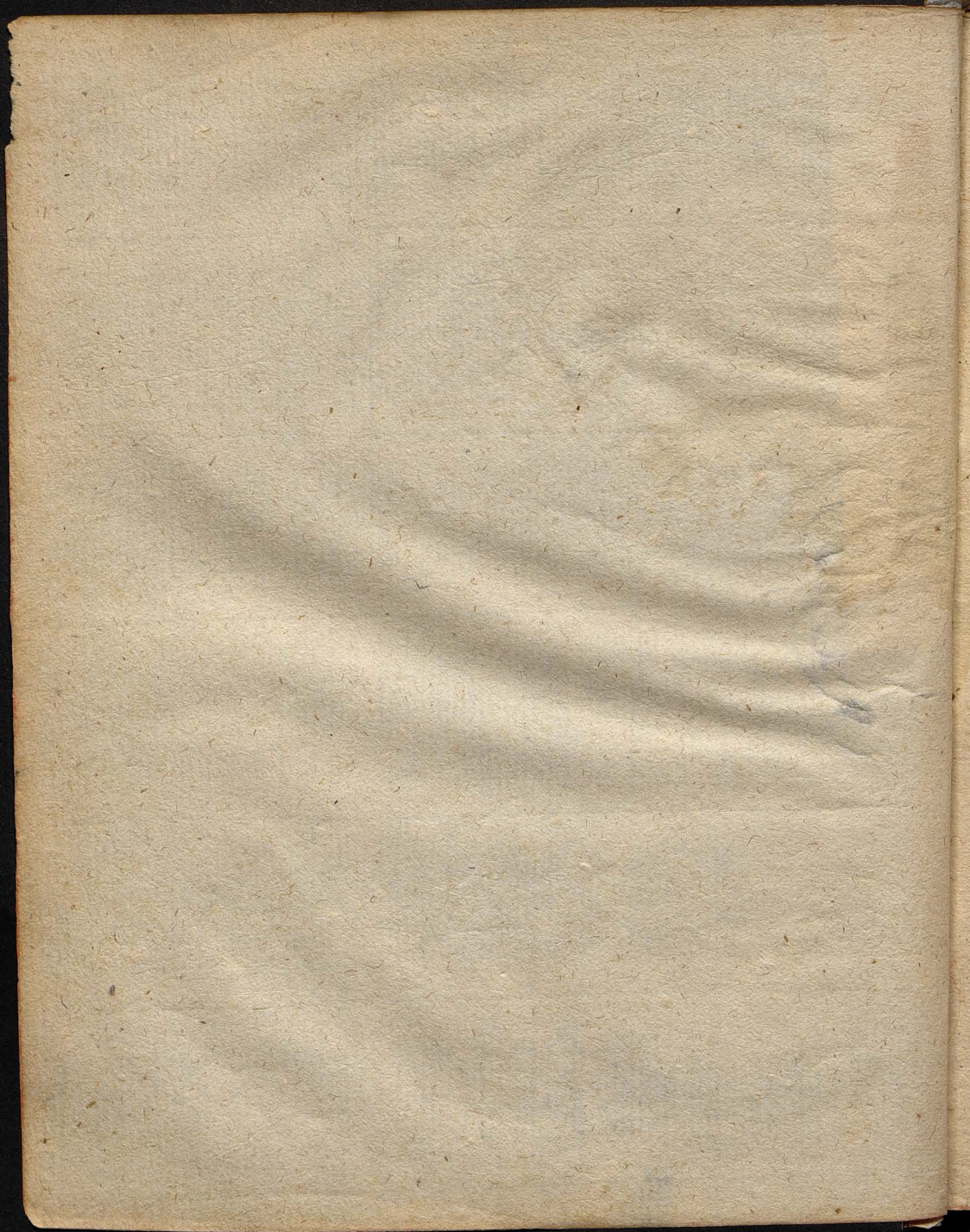
in hanc quam videmus amplitudinem & maiestatem ex-
creuisse gaudetis; vt à palude Meotica, ad mare vsq; Balti-
cum pertingat: & vicissim à Borysthene vsq; ad Oderę lit-
tora extendatur, tam sanctis legibus descriptã, tamq; pijs
moribus constitutam; cogitare debetis, hæc omnia cum
illis quos diximus, dicerem & per illos, nisi militis alicu-
ius fremitum timerem. nam maiora sunt orationũ quàm
armorũ præsidia nobis à Domino contigisse. Nihil vt esse
pertimescendum videatur, ne nouum hoc Religiosorum
virorum genus, in patria destruat; quod Robertus, quod
Adalbertus, quod Augustinus, quod Basilius, quod Frã-
ciscus, quod Dominicus ædificauit. quin potius huic
qui maiorum instituta perturbant, hæreticorum cuneo,
has Iesuitarum acies obiectas & oppositas putate. non
castris & armis, sicut olim Cruciferi, quorum adhuc no-
men horretis, instructas; sed timore Domini, sed amore
proximi, sed zelo, sed bonis litteris, sed exacta rerum di-
uinarum scientia & cognitione munitas. Non illi vestra
vobis eripiunt, vt falsò accusantur; sed diuina tribuunt.
Verumtamen si vobis spiritalia seminant, quid magnum
est, vt aliquando vestra carnalia metant? Si res nouas &
maioribus nostris inauditas, si fides, si mores, si ignotas
prioribus seculis sanctitates in patriam inferrent, causam
non dicerem. Sed cum veterem illum pietatis & sanctita-
tis splendorem, quasi quodam situ, & squallore cooper-
tum, cum illis ipsis, quos fertis in oculis Hosius, Crome-
ris, Patriciis, Orichouis, Gorsciis, Socolouis, Pou-
douis instaurant, (Libet hac vti similitudine) dum illi al-
taria & Diuorum imagines perpoliunt; isti etiam templi
paumenta, & vilissima quæuis peristromata perpurga-
re non negligunt; omniaq; siue parua siue magna & audēt
& agunt, quæcunq; tandē requirit pereuntis salus; Quid
causæ esse possit, vt homines salutis vestræ cupidissimos
patria pulsos, & omnibus infortuniis dignos arbitremini
non video: idq; iterum atq; iterum affirmo, qui hæc vobis

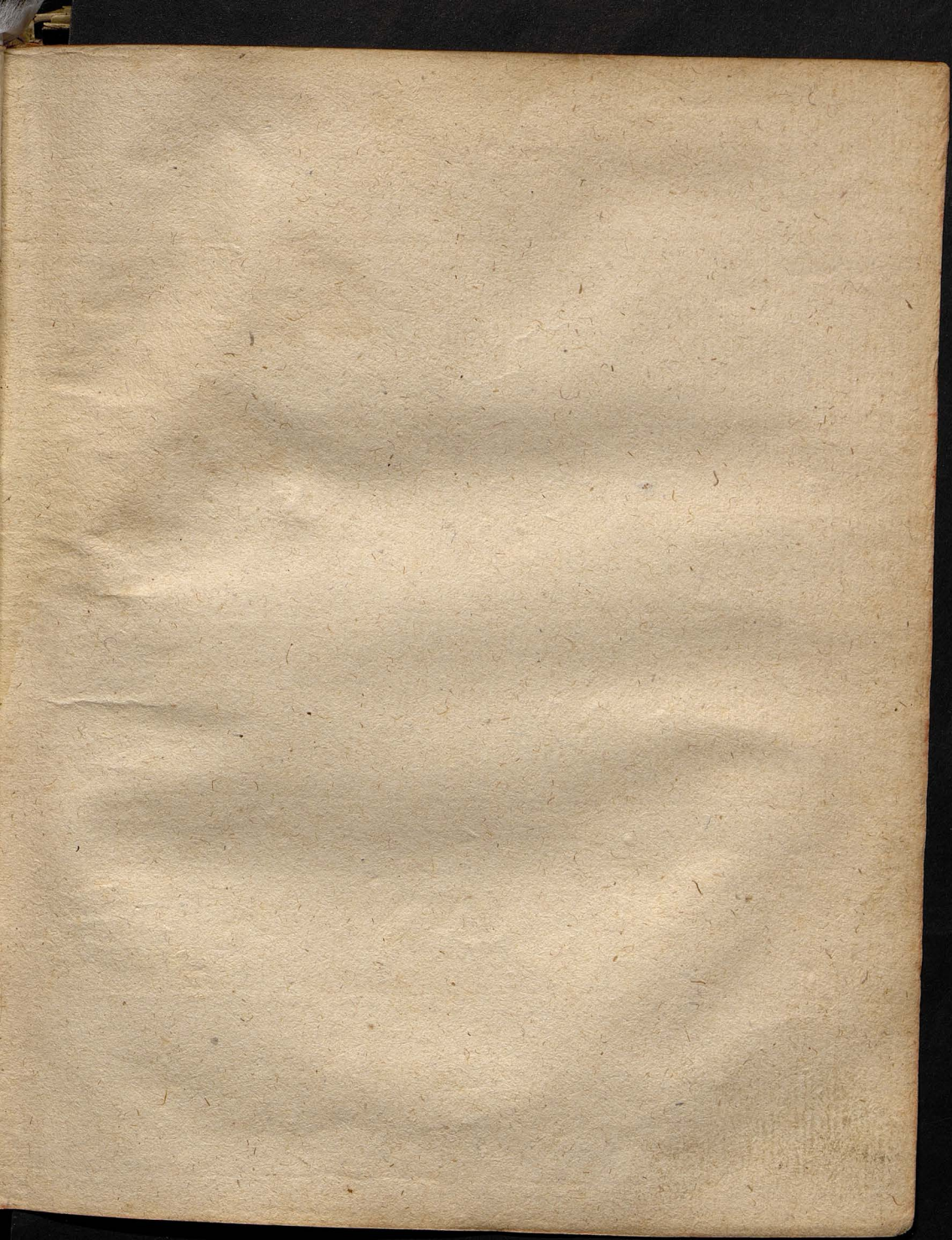
furoris & amentia plena Scythica planè, barbaricâq; cõ-
silia suggerunt, eos non tam Iesuitarum, quã totius Reli-
gionis Christiana odio ardere. quod si verbis negant, re
& veritate præstant. Quorsum Trinitas veneranda bla-
spheuiis lacerata? Quorsum maiestate sua Iesus Dei vi-
uentis spoliatus? Quorsum furta Sacramentorum, quæ
populo Dei sine fronte & mente Euangelici clepserunt?
Videte quæso vos templorum par ierinas, Altarium ruder-
ra, Imaginum euerfiones. Videte martyria Episcoporum,
exilia Sacerdotum, contemptrũ Sanctorum. Cur in Ger-
mania 20. millia templorum spoliata? Cur in Anglia 10.
millia diruta? Cur in Gallia 300. millia Catholicorum
trucidata? Cur in Flandria in legitimã potestatem arma
sumpta, imma summis paria facta? Cur diuersis in locis
200. millia Sacerdotum excarnificata? Cur in Scotia
Reges oppressi? Cur in Gallia ad cædem postulati? Cur
à Turcis perfidia ad vniuersæ Christianitatis perniciem
petita? Dies deficeret, si furores omnes Euangelicorum,
& ab illis suscepta consilia recensere vellem. quorum hæc
summa, hic solus & vnus scopus est; vt aut Leges aut Re-
ges pereãt. Sed & in patria nostra, quorsum Iurisdictione
sua spoliati Episcopi? Quorsum ereptæ decimæ? Quo-
sum confæderatio extorta? Quorsum Clerus vniuersus
ad bellicas expeditiones postulatus? Quorsum Ecclesia-
stica iura in exilium acta? Non Iesuitarum capita, credi-
te mihi Senatores, nec inuisa multis Ecclesiastici ordinis
maiestas, istis consiliis petitur, sed per Ecclesiasticorum
latera Christiana Religionis iugulum ad necem postula-
tur. quæ si vnã ceruicẽ haberet, eam certè Euangelici præ-
cidere non dubitarent. Nunc autem quos violenta non
possunt, lenta quasi morte conficere cupiunt. vt si fieri
posset, sine sensu doloris pereamus. atq; ad extremum sine
Deo & sine Christo eius maneamus. simusq; sicut habet
Esaias; quasi à principio, quando Deus nõ dominabatur
nostri, neq; inuocabatur nomen eius super nos; Lelicola,
Polelicola,

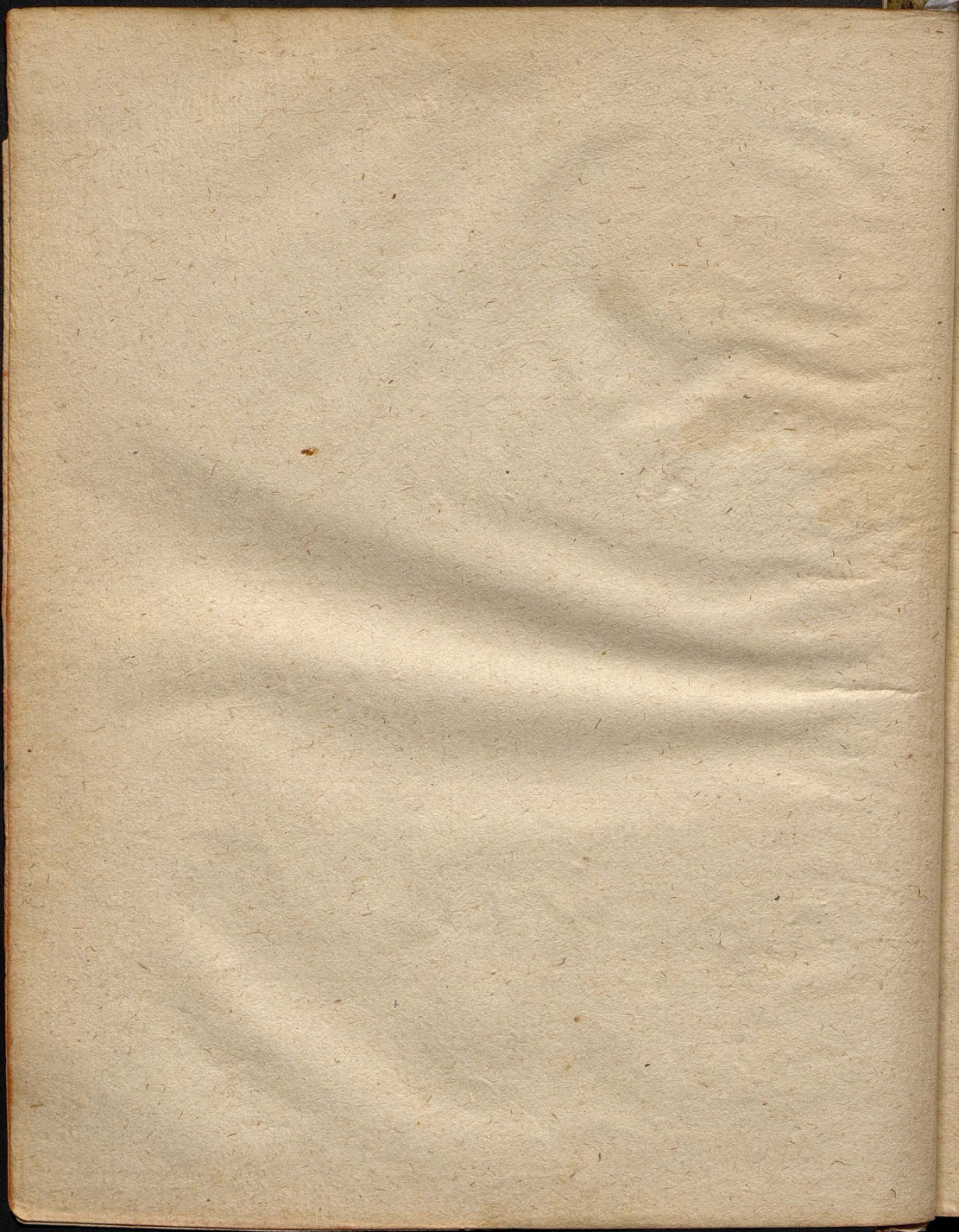
Polelicolæ, Piorunicolæ, Serpēticolæ, Babicolæ. amissâq;
 luce veritatis ad baratrū redeamus infidelitatis. Sed absit
 hoc à patriæ charissimæ capite. Absit ab hæreditate tuâ
 Christe, quam tuo sanguine redemptam per 600. annos
 in Ecclesiæ sponsæ tuo gremio fouisti. Credebant, ô Se-
 natores, in Deum maiores illi nostri sine Serueto & Gen-
 tili, sine Blandrata & Gregorio, Habebant Sacramenta
 sine Lutero, Sumebant corpus Christi sine Caluino, Ba-
 ptizabantur sine Pacimontano; & Cechouicio, Iustifica-
 bantur sine Osiandro, Matrimonio iungebantur sine O-
 chino, Manebant in Ecclesia sine Tricio: aut si ipsi sedu-
 cti, nos seduxerūt (quod absit vt cogitemus) culpa omnis
 tua erit ô Christe; qui è sinu summi Patris nimis citò de-
 scendisti, nimisq; citò Apostolos tuos ad Euangelij præ-
 dicationem dimittere properasti. Nam si ista Lutheri &
 Caluini tempora expectasses; longe quàm Perrū & Pau-
 lam fideiores diuinæ tuę voluntatis interpretes & inter-
 nuncios habuisses. Frustra ergo nos Adalbertus & Sta-
 nislaus docuit, frustra sanguinem fudit. Frustra Bolellai,
 Casimiri, frustra Iagellones, frustra Sigisimundi, baptisma
 receperunt, bella pro Christo gesserunt, templa erexerūt,
 Collegia constituerunt, seruos Dei auxerunt, xenodochia
 suscitarunt, reditus attribuerunt, Frustra Sacramenta
 sumpserunt! Quicunq; hæc de optimis Regibus, deq; ma-
 iorum pietate existimant, eant sicut habet Athanasius, &
 ossa eorum è monumentis eruant, vt ab omnibus intelli-
 garur, & illos fuisse seductores, & istos parricidas esse.
 Sed tu Christe da mentem istis hominibus meliorem, vt
 aliquando tamen doctrinam veritatis. in Cathedra vni-
 tatis collocatam, intelligant. Ego verò finem facio
 si vos adhuc admonuero, Senatores; Euangeli-
 cos & reliquum orbem Christianum
 stare simul non posse.

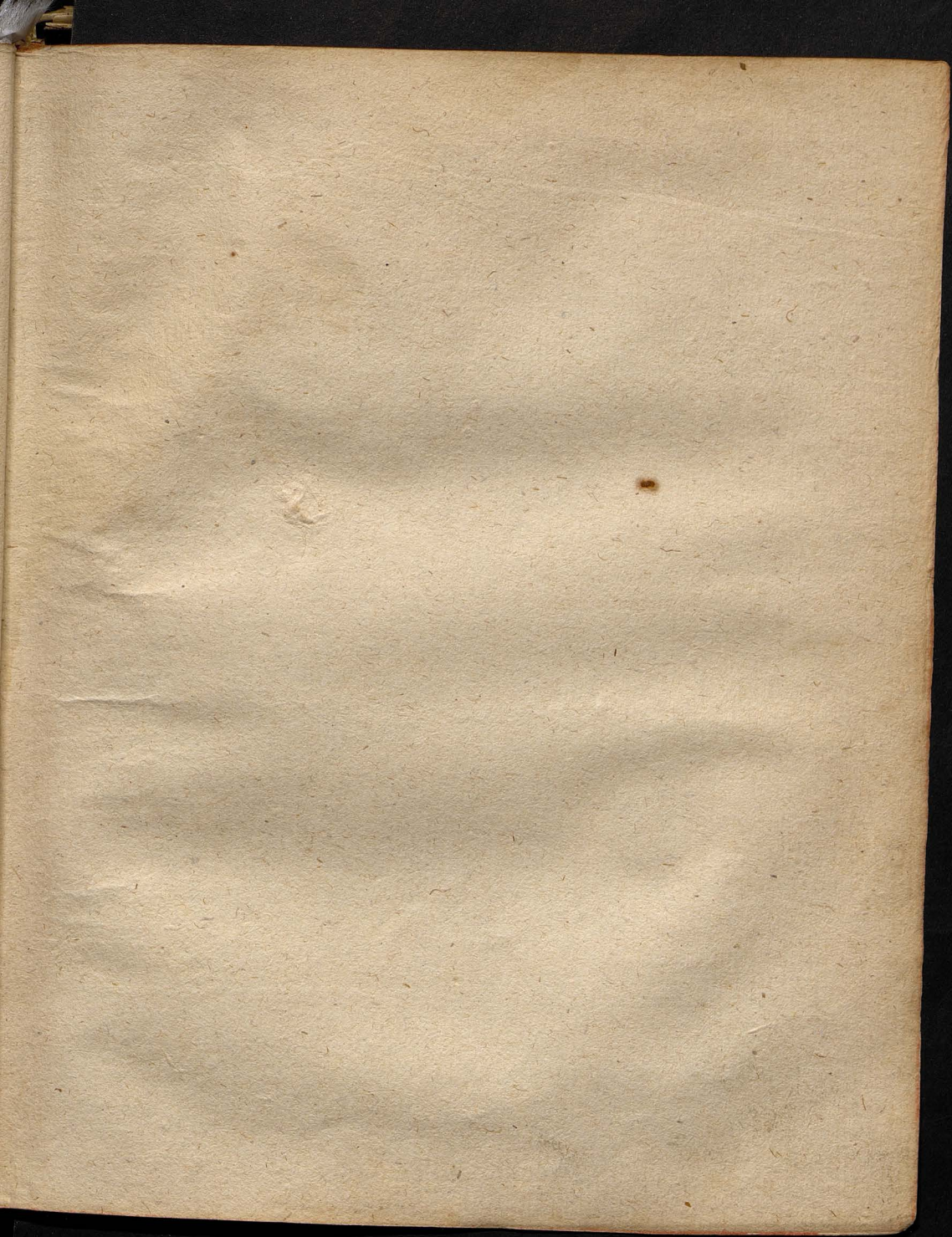

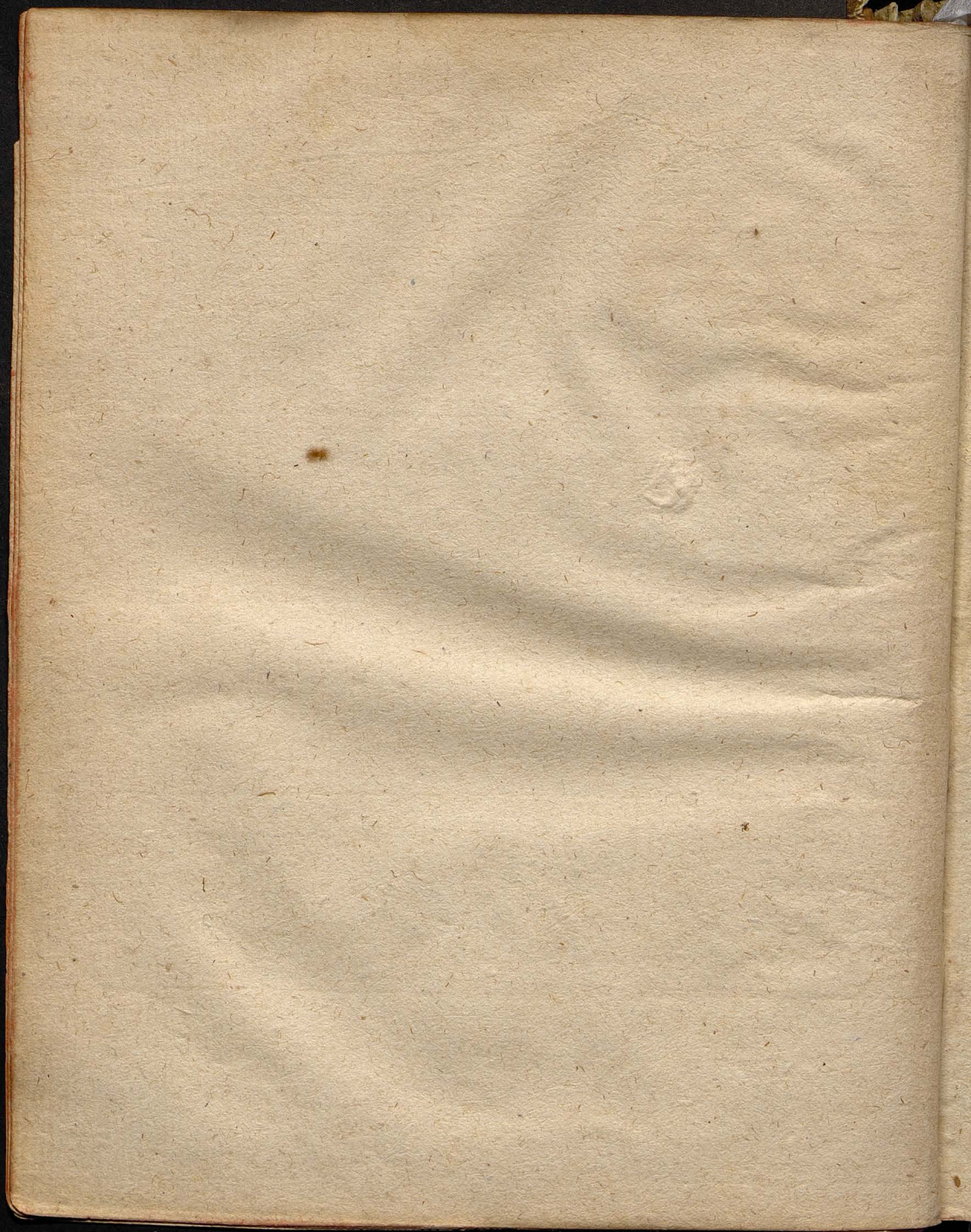

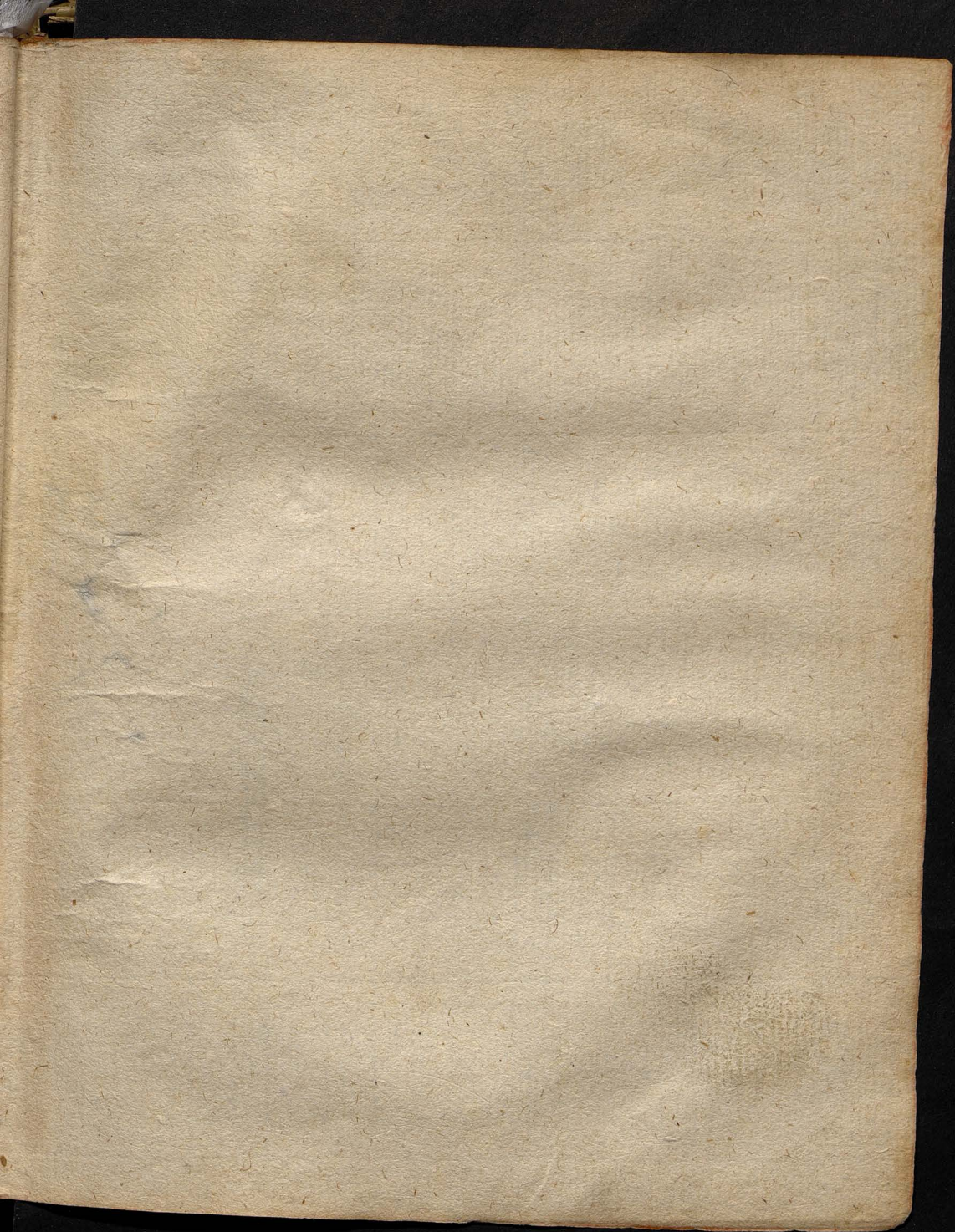

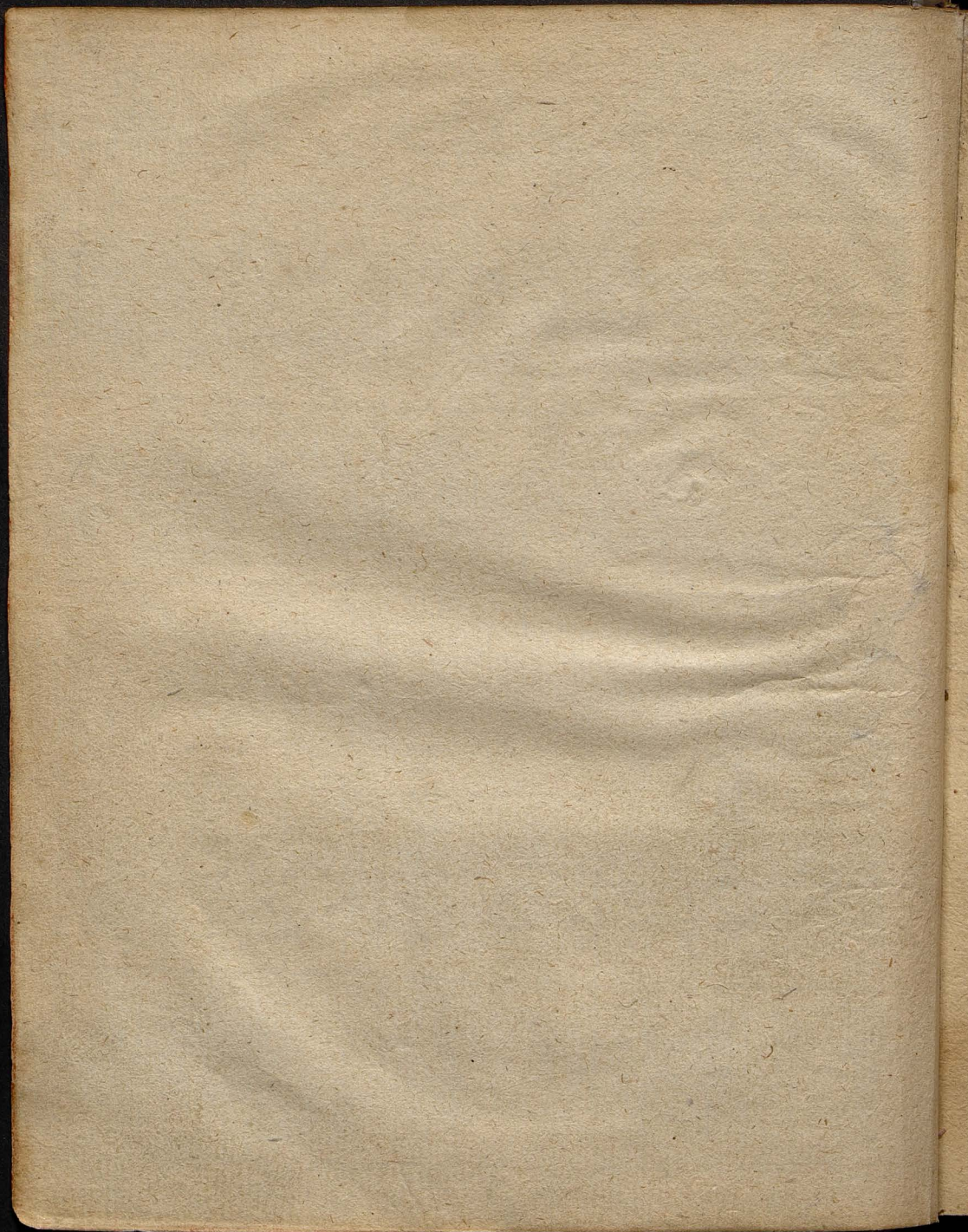

Varsavianam 1626. 26 Febr.

Audio dixisse R^m Legatum h^o verba: Habebant
scripta pro suo favore sententiam: Si h^o ita sunt
requiro iudicium. Nam animum ducit sedem summam
ad favorem inclinari. Christus est Veritas, Via, Lux
Vicarius igitur Christi est Vicarius Veritatis, Veri
atq; Lucis. Respectu ad personas quascunq; aut fa-
vorem habet fieri d^ossimas. Sciunt autem tibi non
dum iudicaturum de iudicio aut Rotae aut summi
Pontificis. Si quid diversum fiat, lapides aham clama-
bunt. Vincere nobis ne sanctus quidem Paulus pro-
fuerit, qui sanus ceteros omnes lapideas tam probe
quam septuagenarium aliquis lapideam, aut et plus. Re-
calabuntur aliquando intulerim nos Philosophum et
Iud considerabimus: Eni, Unum, Verum, Bonu converti.
Magno intervallo distant Unum et Vnctum. Vnctum est
Unum. Vnctum multa continet. Lupus d^o ovem
appetit, Vnctum appetit. Vult enim carnem ovem
in furore hoc est lupi carnem converti. Multo h^o
Vnctum exemplar per occasionem tradit R^m Legato.
Vale. Curonus 26 Febr. 1626.

SIN e CERE monois
Si quid habes lesu vita ne gram hli partem
Qui socium fingit latro raper rapiat.

Gdy na Gomb
Ja eddit Bull
pa p p p p p p
wznowiowa
M. V. X. S. l. p. p. p.
legi in dca
notu
fucum / an / la
m. p. i.

Biblioteka Jagiellońska

stdr00000560

Biblioteka Jagiellońska.

